

ลักษณะการจัดการแสดง

ลักษณะการจัดการแสดงนาฏศิลป์ไทยในร้านอาหาร เป็นลักษณะของการจัดการแสดง เพื่อต้อนรับลูกค้าชาวต่างประเทศเป็นสำคัญ ตลอดจนเป็นการสร้างความบันเทิงแก่ลูกค้าให้ได้รับทั้งอรรถรสของการรับประทานอาหารไทย และอรรถรสของการชมนาฏศิลป์ไทยด้วยในคราวเดียวกัน โดยการแสดงนี้จะจัดให้มีขึ้น ตั้งแต่เวลา 20.00 - 22.00 น. ระยะเวลาในการจัดการแสดงทุกสถานที่จะจัดให้มีขึ้นในเวลาใกล้เคียงกัน อาจแตกต่างกันบ้างประมาณ 30 นาที

ในส่วนของชุดการแสดง ทุกสถานที่จะมีลักษณะของการจัดชุดการแสดงที่คล้ายคลึงกัน คือ จัดอยู่ใน 3 ประเภท ได้แก่

1. ประเภทการแสดงมาตรฐาน คือ การแสดงซึ่งผู้แสดงแต่งกายขึ้นเครื่องชุดพระ นาง ยักษ์ ถึง เช่น การแสดงโขนชุดยกกรบ ชุดหนุมานจับนางสุพรรณมัจฉา เป็นต้น
2. ประเภทการแสดงพื้นบ้าน คือ การแสดงพื้นบ้านภาคต่าง ๆ ทั้งภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคอีสาน ภาคใต้ ซึ่งผู้แสดงแต่งกายตามแบบของการแต่งกายพื้นบ้านภาคนั้น ๆ เช่นรำฟ้อนเล็บ รำฟ้อนเทียน รำเซิ้งโปงลาง รำเซิ้งกระต๊อบข้าว รำเซิ้งกะหยัง รำเซิ้งคังหวาย รำเถิดเทิง ระบำตาลีก็ปิด เป็นต้น
3. ประเภทการแสดงเบ็ดเตล็ด คือ การแสดงชุดสั้น ๆ และมีการแสดงหลากหลายลักษณะด้วยกัน เช่น การแสดงศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว การรำโบราณคดีชุดต่าง ๆ เป็นต้น

จากการศึกษาพบว่า ลักษณะการจัดชุดการแสดง ซึ่งประกอบไปด้วยการรำ ทั้ง 3 ประเภทนี้ เจ้าของร้านและผู้จัดชุดการแสดงต้องการให้ลูกค้าได้ชมการแสดง ที่หลากหลาย ทั้งการแสดงมาตรฐาน การแสดงพื้นบ้านภาคต่าง ๆ ตลอดจนศิลปะการ ต่อสู้ป้องกันตัว ซึ่งเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของไทยด้วย โดยผู้ชมจะทราบถึงลักษณะ การรำ และการแต่งกายของการแสดงรำทั้ง 3 ประเภทนี้ ซึ่งมีความแตกต่างกัน

ต่อไปนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงลักษณะการจัดการแสดงของร้านอาหารทั้ง 3 ร้าน ดังที่ผู้วิจัยได้กล่าวไว้ในตอนท้ายของบทที่ 2 ตามลำดับดังนี้

1. ร้านอาหาร สิลมวิลเลจ เทรคเซ็นเตอร์

ประวัติร้านพอสังเขป

ร้านอาหารซิลมวิลเลจ เทรคเซ็นเตอร์ เป็นร้านอาหารที่มีลักษณะของร้าน เป็นบ้านโบราณ ซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมปลายสมัยรัชกาลที่ 5 สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2465 แต่เดิมบ้านนี้เป็นของ คุณ เชี่ยวของแปะ สิญญาเรียง ซึ่งในขณะนั้นดำรงตำแหน่งเป็น ผู้จัดการฝ่ายค้าข้าวของบริษัท อีสเอเชียติกส์ ต่อมาเมื่อคุณเชี่ยวของแปะ เสียชีวิตลง บ้านหลังนี้ได้กลายเป็นมรดกตกทอดมาถึงลูกหลาน คือ นาวาตรี ประเสริฐ อักษรมัต ซึ่งเป็นบิดาของคุณ ประสงค์ศักดิ์ อักษรมัต เจ้าของบ้านหลังนี้ในปัจจุบัน อีกทั้งท่านยังเป็นผู้ที่ริเริ่มสร้างศูนย์การค้าซิลมวิลเลจ เทรคเซ็นเตอร์ขึ้น โดยท่านได้ดัดแปลง บ้านทรงไทย ซึ่งมีอยู่ทั้งหมด 17 หลัง บนเนื้อที่ 3 ไร่ ให้เป็นศูนย์การค้า

สาเหตุของการสร้าง ซิลมวิลเลจ เทรคเซ็นเตอร์ ขึ้นนี้ เนื่องจาก คุณประสงค์ศักดิ์ สำเร็จการศึกษาจากประเทศสหรัฐอเมริกา ในปี พ.ศ. 2517 และได้เดินทางกลับมายังประเทศไทย ต่อมาเมื่อได้รับมรดกเป็นบ้านทรงไทยหลังนี้ คุณประสงค์ศักดิ์ ซึ่งมีความผูกพันกับบ้านหลังนี้มาก เนื่องจากเป็นบ้านเกิดของท่าน และพี่น้องอีกหลายคน ตลอดจนบริเวณที่ดินนี้ สิ่งปลูกสร้างสมัยเก่าไม่ค่อยปรากฏให้เห็นเท่าใดนัก ท่านจึงเห็นสมควรที่จะซ่อมแซมและปรับปรุงบ้านทรงไทยหลังนี้ขึ้นใหม่ ให้ปรากฏอยู่ต่อไป ดังนั้นท่านจึงเกิดสร้างซิลมวิลเลจ เทรคเซ็นเตอร์ ซึ่งมีลักษณะ

ของบ้านทรงไทย สมัยรัชกาลที่ 5 ให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวและเพื่อดึงดูดความสนใจ
 ของชาวต่างชาติให้เข้ามาใช้บริการด้วย ประกอบกับความต้องการที่จะอนุรักษ์
 ศิลปวัฒนธรรมสมัยโบราณให้คงอยู่สืบต่อไป ท่านจึงสร้างสิลมวิลเลจ เทวดเซ็นเตอร์
 ขึ้น และได้เปิดกิจการในวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ.2524 โดยจัดตั้งสิลมวิลเลจ
 เทวดเซ็นเตอร์ขึ้น ภายใต้ชื่อบริษัทประเสริฐสร จำกัด ซึ่งที่มาของชื่อบริษัท
 ประเสริฐสร มาจากการนำชื่อของบิดามารดาของคุณประสงค์ศักดิ์มารวมกัน
 อันได้แก่ชื่อบิดา คือ นาวาตรีประเสริฐ อักษรมัต ชื่อบิดามารดาชื่อ นางประภัสสร

ระยะเริ่มแรกของกิจการนั้นไม่ค่อยประสบผลสำเร็จเท่าใดนัก เนื่องจาก
 ต้องประสบกับปัญหาการขาดทุน เพราะสาเหตุที่คือต้องใช้งบประมาณในการซ่อมแซมบ้าน
 เป็นจำนวนมาก แต่ต่อมาในระยะหลัง ประมาณปี พ.ศ.2526กิจการเริ่มดีขึ้น
 ท่านจึงได้ขยายกิจการทั้งร้านค้าและภัตตาคารต่าง ๆ โดยนำเอาคนครีไทยมาบรรเลง
 เพื่อให้เข้ากับบรรยากาศของร้าน และเมื่อกิจการเริ่มคงที่ท่านจึงได้ริเริ่มโครงการที่
 จะต้อนรับลูกค้าชาวต่างประเทศให้มากขึ้น โดยเปิดห้องนาฏศิลป์ไทย ซึ่งมีอาหาร
 แบบขันโตกคืนเนอร์ไว้บริการลูกค้า และได้จัดให้มีการแสดงนาฏศิลป์ไทยขึ้นทั้ง
 เวลากลางวันและเวลากลางคืน อีกทั้งยังเปิดศูนย์หัตถกรรมไทย โดยมีการแสดง
 กรรมวิธีการผลิตงานฝีมือสินค้าหัตถกรรมของไทย ตลอดจนการตั้งร้านขายขนมไทย
 และมีการสาธิตการทำขนมไทยไว้ให้ลูกค้าชาวต่างชาติได้ชมอีกด้วย ต่อมาในภายหลัง
 เนื่องจากปัญหาเศรษฐกิจและปัญหาการขาดแคลนบุคลากรด้านนาฏศิลป์ไทยประกอบกับ
 ในเวลากลางวันนักท่องเที่ยวมีจำนวนน้อยดังนั้น จึงตัดการแสดงนาฏศิลป์ไทยใน
 เวลากลางวันออกเหลือเพียงการแสดงนาฏศิลป์ไทยในเวลากลางคืนเท่านั้น

แต่อย่างไรก็ดี ปัจจุบันนี้สิลมวิลเลจ เทวดเซ็นเตอร์ ได้ขยายกิจการ
 และขยายพื้นที่จากเดิม 3 ไร่ เป็น 5 ไร่ โดยเช่าพื้นที่บริเวณใกล้เคียงเพิ่มเติม
 ในส่วนของร้านที่จัดแสดงนาฏศิลป์นั้น แบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 บริเวณชั้นล่าง หรือ บ้านล่าง มีที่นั่ง 500 ที่ โดยจะบริการ
 อาหารตามรายการอาหารพร้อมกับการแสดงนาฏศิลป์ไทยให้ลูกค้าชมเพียง

ส่วนที่ 2 บริเวณชั้นบน หรือบ้านบน สามารถแบ่งเป็นห้องต่าง ๆ ได้ดังนี้

2.1	ห้องเรือนแก้ว	80	ที่นั่ง
2.2	ห้องสีหมาก	20	ที่นั่ง
2.3	ห้องสีคราม	30	ที่นั่ง
2.4	ห้องเรือนเทพ มี 2 ห้อง คือ		
2.4.1	ห้องเรือนเทพใหญ่	206	ที่นั่ง
2.4.2	ห้องเรือนเทพเล็ก	30	ที่นั่ง

เฉพาะที่ห้องเรือนเทพเท่านั้น ที่มีการจัดการแสดงนาฏยศิลป์ไทย ให้ลูกค้าชม พร้อมกับการบริการอาหารแบบขันโตกดินเนอร์

นอกเหนือจากห้องต่าง ๆ ดังกล่าวนี้ ยังมีการเปิดบริการห้อง พิเศษ สำหรับจัดเลี้ยงสังสรรค์แก่ลูกค้าที่ต้องการความเป็นส่วนตัวอีกจำนวน 6 ห้อง ด้วยกัน อันได้แก่

1.	ห้องพวงชมพู	15	ที่นั่ง
2.	ห้องราชาวดี	10	ที่นั่ง
3.	ห้องบานบุรี	30	ที่นั่ง
4.	ห้องเฟื่องฟ้า	30	ที่นั่ง
5.	ห้องเบญจมาศ	30	ที่นั่ง
6.	ห้องพวงคราม	30	ที่นั่ง

ห้องพิเศษเหล่านี้ทางร้านจะเปิดเพลงไทยให้ลูกค้าฟัง เพื่อให้เข้ากับบรรยากาศของร้าน ซึ่งเป็นบ้านทรงไทย

ประเภทของการจัดการ

ร้านอาหารสิลมวิถ์เลง เทรคเซ็นเตอร์ มีประเภทของการจัดการอยู่ในรูปแบบของบริษัท ภายใต้ชื่อบริษัท ประเสริฐสร จำกัด และจากการที่ร้านอาหารสิลมวิถ์เลง เทรคเซ็นเตอร์ มีการจัดการในรูปแบบของบริษัทนี้เอง จึงมีลักษณะของการปกครองแบบถูกจ้างกับนายจ้าง ซึ่งถูกจ้างหรือพนักงานของบริษัททุกคนจะต้อง

ปฏิบัติตามกฎระเบียบต่าง ๆ ที่บริษัทได้กำหนดขึ้น เพื่อเป็นการรักษาผลประโยชน์ของ บริษัททางหนึ่ง และเพื่อเป็นการฝึกความรับผิดชอบให้เกิดแก่พนักงานของบริษัทด้วย ซึ่งกฎระเบียบต่าง ๆ นี้จะแตกต่างกันออกไปตามสภาพงานของแต่ละฝ่าย ในส่วนของ กฎระเบียบฝ่ายนาฏยศิลป์นี้จะกล่าวถึงในตอนต่อไป

การจัดการในรูปแบบของบริษัทปรากฏให้เห็นตั้งแต่การสมัครงาน ซึ่งทาง ฝ่ายนาฏยศิลป์นั้นมีการสมัครงานเช่นเดียวกับการสมัครงานของบริษัทโดยทั่ว ๆ ไป กล่าวคือ ผู้สมัครต้องมาสมัครงานด้วยตนเอง โดยกรอกรายละเอียดเกี่ยวกับ ประวัติส่วนตัว สถานศึกษา ความรู้ความสามารถของตนเองลงในใบสมัคร* และต้อง แนบรูปถ่ายแบบธรรมดาและแบบแต่งหน้าละครมาในใบสมัครด้วยอย่างละ 1 รูป เพื่อ ประกอบการพิจารณารับเข้าทำงาน เมื่อกรอกใบสมัครแล้วจะมีการนัดสัมภาษณ์และแสดง ความสามารถทางด้านนาฏยศิลป์ไทย ในวันสัมภาษณ์ทางบริษัทจะจัดเตรียมสถานที่ไว้ สำหรับทำการสัมภาษณ์และแสดงความสามารถด้านนาฏยศิลป์ไทยของผู้สมัคร โดยที่ บริษัทจะจัดเตรียมวงดนตรีไทยไว้สำหรับบรรเลงเพลงประกอบการแสดง ความสามารถของผู้สมัครด้วย ซึ่งวงดนตรีนี้เป็นวงดนตรีของทางบริษัทที่แสดงประจำ อยู่ที่ร้านอาหารสิทมิทเลง เทคเซ็นเตอร์ สำหรับสถานที่ ๆ ทางบริษัทจัดเตรียม ไว้คือ ห้องเรือนเทพเล็ก เพราะผู้สมัครสามารถแสดงความสามารถด้านนาฏยศิลป์ ไทยได้บนเวทีการแสดงจริง สำหรับผู้สมัครต้องเตรียมเสื้อยืดและผ้าโจงกระเบนไว้ สำหรับใส่แสดงความสามารถด้านนาฏยศิลป์ไทย และต้องเตรียมการแสดงนาฏยศิลป์ ไทยที่ตนเองถนัดไว้ 1 ชุดการแสดง เพื่อแสดงให้ผู้สัมภาษณ์พิจารณา การแสดง ความสามารถด้านนาฏยศิลป์ไทยของผู้สมัครนี้จะใช้ระยะเวลาอย่างน้อยเพียง 10 นาที ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้สัมภาษณ์ที่จะต้องพิจารณาถึงลักษณะการรำของผู้สมัครแต่ละคน ว่ามีความสามารถมากน้อยเพียงเท่าใด ในการพิจารณารับสมัคร ผู้แสดงฝ่าย นาฏยศิลป์ไทยของร้านอาหารสิทมิทเลงนี้ นอกจากขึ้นอยู่กับรูปร่างหน้าตาของ ผู้สมัครแล้วความสามารถในการแสดงนาฏยศิลป์ไทยก็ เป็นส่วนสำคัญที่ผู้สมัครจะต้องมี

*ดูตัวอย่างใบสมัครงานในภาคผนวก ก หน้า 253-255.

ควบคู่กันไปด้วย เมื่อผู้สมัครทำการสอบสัมภาษณ์และแสดงความสามารถด้านนาฏศิลป์ไทยเสร็จแล้ว ขั้นตอนสุดท้ายคือ รอผลการรับสมัครซึ่งทางบริษัทจะเป็นฝ่ายติดต่อกลับไปยังผู้สมัครเอง

เมื่อทราบผลการรับสมัครแล้ว ผู้ที่ได้รับเลือกจะต้องทดลองงานก่อนเป็นระยะเวลา 3 เดือน เพื่อให้แน่ใจว่ามีความสามารถและมีความรับผิดชอบต่องานผ่านการทดลองงานก็จะได้รับการบรรจุเข้าเป็นพนักงานของบริษัท การทดลองงานนี้เปรียบเสมือนการทำงานจริงของพนักงานทั้งพนักงานฝ่ายนาฏศิลป์และคนครีไทยที่ปฏิบัติกันอยู่ โดยพนักงานจะต้องปฏิบัติตามกฎต่าง ๆ ของฝ่ายนาฏศิลป์และคนครีไทย ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็นกฎและข้อบังคับรวมของพนักงานนาฏศิลป์และคนครีไทย กฎเฉพาะพนักงานคนครีไทย กฎเฉพาะพนักงานนาฏศิลป์และกฎเฉพาะของผู้แสดงศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว ซึ่งกฎต่าง ๆ ดังกล่าวนั้นมีดังต่อไปนี้

กฎและข้อบังคับรวม

1. พนักงานจะต้องตอกบัตรเข้าทำงานภายในเวลา 19.30 น. ถ้ามาสายกว่ากำหนด พนักงานจะต้องนำบัตรมาชี้แจงให้ผู้จัดการรับทราบ
2. พนักงานห้ามนำบุคคลภายนอกเข้ามาในบริเวณห้องนาฏศิลป์ ห้องแต่งตัวละคร และบริเวณเวทีเค็ดขาด
3. พนักงานจะต้องเข้าร่วมประชุมประจำเดือนทุกเดือน โดยจะต้องมาดูประกาศว่าจะประชุมเมื่อใด
4. พนักงานจะต้องเข้าร่วมประชุมใหญ่ทุกครั้ง
5. พนักงานจะต้องคอยเอาใจใส่ต่อประกาศที่ติดไว้ที่ตู้ประกาศตลอดเวลา
6. พนักงานจะต้องมีมารยาทที่ดี มีความเคารพ ให้เกียรติซึ่งกันและกันต่อเพื่อนร่วมงานและผู้บริหาร
7. พนักงานจะต้องเตรียมตัวสำหรับการแสดงให้พร้อมก่อนเวลา 20.00 น.

8. การลาหยุดงานจะต้องแจ้งล่วงหน้าอย่างน้อย 1 วัน และจะต้องลงบันทึกในสมุด พร้อมทั้งจะต้องหาผู้มาทำงานแทนตนในวันที่ลาหยุดด้วย
9. ในขณะที่กำลังปฏิบัติงานห้ามพนักงานนั่งคุยกับแขกโดยเด็ดขาด
10. ห้ามพนักงานดื่มสุราหรือของมีเมาในขณะที่กำลังปฏิบัติงาน
11. การจัดเวรการทำงานขึ้นอยู่กับผู้จัดการฝ่ายเดียว
12. พนักงานควรมีระเบียบในการวางรองเท้า ซึ่งทำที่วางไว้ให้เรียบร้อยแล้ว
13. พนักงานเมื่อแต่งชุดการแต่งแล้วห้ามเข้าห้องน้ำที่จุดกลางตรงข้างตู้โทรศัพท์และบนเรือนเทพาให้ใช้ห้องน้ำที่น้ำตกได้

หมายเหตุ

ถ้าพนักงานท่านใดฝ่าฝืนจะมีโทษ ดังนี้

- กระทำผิดครั้งแรก จะได้รับใบเตือน ครั้งที่ 1
- กระทำผิดครั้งที่สอง จะได้รับใบเตือน ครั้งที่ 2
- กระทำผิดครั้งที่สาม จะได้รับจดหมายเชิญออกหรืออยู่ในดุลยพินิจของผู้จัดการและกรรมการผู้จัดการ

กฎระเบียบนาฏศิลป์และดนตรีไทย (ภาคเพิ่มเติม)

1. พนักงานนาฏศิลป์จะต้องมีอายุไม่เกิน 27 ปี หากมีอายุถึงเกณฑ์ที่กำหนด และมีความประสงค์จะทำงานต่อไปให้เขียนรายงานเสนอตามลำดับขั้น ทั้งนี้บริษัทจะพิจารณาตามความเหมาะสมและจะต่ออายุให้คราวละ 1 ปี
2. พนักงานนาฏศิลป์จะต้องมีสถานภาพเป็นโสด หากมีความประสงค์จะทำงานต่อไปให้เขียนรายงานเสนอตามลำดับขั้น ทั้งนี้บริษัทจะพิจารณาตามความเหมาะสม
3. ห้ามพนักงานนาฏศิลป์และดนตรีไทยทำงาน 2 สถานที่ เกี่ยวกับ การแสดงและการเล่นดนตรี

4. การพิจารณาการให้เงินพิเศษ (ถ้ามี) จะพิจารณาจากจำนวนวันที่มาปฏิบัติงาน การตรงต่อเวลา การขาดงาน และความสม่ำเสมอในการปฏิบัติงาน
5. พนักงานทุกคนจะต้องให้ความร่วมมือมาประชุมในวันเวลาที่บริษัทกำหนด โดยเฉพาะจะมีการนัดหมาย ประชุมใหญ่ 2 ครั้ง ต่อ 1 ปี และหากขาดการประชุมโดยไม่มีเหตุผล และไม่แจ้งให้ทราบล่วงหน้าเป็นลายลักษณ์อักษรจะพิจารณาตัดเงินเดือนพิเศษประจำปีครั้งละ 30%
6. วันปฏิบัติงานของพนักงานที่ตรงกับวันนักขัตฤกษ์ ถ้าพนักงานคนใดขาดงานจะมีความผิด โดยจะถูกสั่งพักงานเป็นเวลา 3 เดือน
7. การหยุดงานติดต่อกันโดยไม่แจ้งให้ทราบเป็นลายลักษณ์อักษร ตั้งแต่ 7 วันขึ้นไป จะมีผลต่อการพิจารณาการขึ้นเงินเดือนในปีต่อไป และการให้เงินพิเศษประจำปี (นับตั้งแต่วันที่หยุดงานมิได้ หมายถึง วันที่มาปฏิบัติงานเท่านั้น)
8. การลาเชื่อมญาติาเนาต่อคนให้ลาได้ไม่เกิน 45 วันต่อปี (นับเฉพาะวันที่มาปฏิบัติงาน)

กฎคนตรีไทย

1. การนำอุปกรณ์การแสดงทุกประเภทออกแสดงให้นำกลับมาเก็บไว้ที่เดิมให้เรียบร้อย
2. พนักงานต้องดูแลรักษาอุปกรณ์การแสดง พร้อมจัดวางให้คงอยู่เดิม และรักษาความสะอาดด้วย
3. ห้ามพูด กุญ เล่น หรือดื่มน้ำและสูบบุหรี่ขณะปฏิบัติหน้าที่อยู่บนเวที
4. การแสดงดนตรีบ้านล่าง (โรงช้าง) บรรเลงเดี่ยว 18.00 น.
นักดนตรี 1 คน (ระนาดเอก) บรรเลงรวม 19.00 น. นักดนตรี 7 คน
(ระนาดเอก ระนาดทุ้ม พ้อง กลอง ตะโพน ถึง นักร้อง) 19.30 น. พักสลับกัน
บรรเลงประกอบนาฏยศิลป์ 20.00 - 20.20 น. บรรเลงต่อถึง 21.30 น.
นักร้อง 21.20 เด็กบรรเลงเดี่ยว 21.30 - 22.00 น. นักดนตรี 1 คน
(ระนาดเอก)

5. การแสดงดนตรีเรือนเทพ บรรเลงรวมวง 20.00 น. นักดนตรี 5 คน (ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ฉิ่ง กลอง นักร้อง) บรรเลงประกอบนาฏศิลป์ 20.30 - 21.20 น. นักดนตรี 6 คน (เพิ่มปี่)

6. การแสดงดนตรีเดี่ยว (พิเศษ) บนเรือนเทพ บรรเลง 19.30 - 20.00 น. รวมวง 20.30 - 21.20 น.

7. การแสดงดนตรีเดี่ยว (พิเศษ) น้าคก เรือนแก้ว บรรเลง 19.30 - 20.00 น. พัก 10 นาที บรรเลงต่อ 20.10 - 20.40 น. พัก 10 นาที บรรเลงต่อ 20.50 - 21.30 น.

กฏนาฏศิลป์

1. ห้ามนำชุดการแสดงและเครื่องประดับออกนอกสถานที่ก่อนได้รับอนุญาต
2. การนำอุปกรณ์การแสดงทุกประเภทออกแสดงให้นำกลับมาเก็บไว้ที่เดิมให้เรียบร้อย
3. ห้ามพูดคุยและเล่นในขณะแสดงบนเวที
4. ห้ามใส่ชุดการแสดงใด ๆ ส่างหน้า (ทั้งสำอางค์และสำอางหน้า)
5. การแสดงบ้านถ่าง ผู้แสดงชุดแรกจะต้องพร้อมเวลา 19.50 น. เพื่อแสดงเวลา 20.00 น. ตรง
6. การแสดงบนเรือนเทพ ผู้แสดงชุดแรกจะต้องพร้อมเวลา 20.25 น. เพื่อแสดงเวลา 20.30 น. ตรง
7. การถ่ายภาพ ผู้แสดงจะต้องลงถ่ายภาพเวลา 19.55 น.
8. ห้ามพนักงานนำอาหารมารับประทานบนห้องนาฏศิลป์ ยกเว้นได้รับอนุญาตจากผู้จัดการในบางกรณี

กฎผู้แสดงคาบ

1. จะต้องตอกบัตรเข้าทำงานภายในเวลา 19.40 น. ถ้ามาสายต้องนำบัตรมาชี้แจงให้ผู้จัดการทราบ
2. การแสดงที่โรงช้างจะต้องสลับการแสดงวันเว้นวัน ซึ่งได้แก่คาบและพลอง
3. พนักงานจะต้องมาดูรายการที่แสดงในแต่ละวันก่อนเข้าปฏิบัติงานทั้งที่โรงช้าง (บ้านล่าง) และที่เรือนเทพ (บ้านบน)
4. พนักงานที่ลาหยุดงาน จะต้องหานักแสดงมาแสดงแทนให้ได้

ตำแหน่งหน้าที่ในส่วนต่าง ๆ

ร้านอาหารสิลมวิถ์เลจ เทรคเซ็นเตอร์ มีลักษณะการจัดการในระบบครอบครัว โดยผู้ที่ดำรงตำแหน่งสำคัญในฝ่ายต่าง ๆ นั้น ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกในครอบครัวอักษรมัด ซึ่งเป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกันกับคุณประสงค์ศักดิ์ อักษรมัด ประธานบริษัทประเสริฐสร จำกัด ดังมีรายชื่อบุคคลในตำแหน่งต่าง ๆ ดังนี้

ประธานบริษัท	คุณประสงค์ศักดิ์	อักษรมัด
ผู้บริหาร	คุณประสิทธิ์สุข	อักษรมัด
ผู้จัดการใหญ่	คุณประสาทพล	อักษรมัด
ผู้จัดการฝ่ายนาฏยศิลป์และดนตรีไทย	คุณกฤติกา	โสมคำ
ผู้ช่วยผู้จัดการฝ่ายนาฏยศิลป์และดนตรีไทย	คุณทัศนีย์	ขวัญหวัง
ประชาสัมพันธ์	คุณสุทิสรา	ควรรชม

การจัดการการแสดง

การจัดการการแสดง เป็นโครงสร้างการทำงานเบื้องหลังของการแสดงก่อนจะนำการแสดงออกสู่สายตาผู้ชม โดยมีองค์ประกอบต่าง ๆ ของการจัดการคือ การคัดเลือกชุดการแสดง การจัดรายการแสดง ลำดับการแสดง การคัดเลือกผู้แสดง การ

กำหนดวันทำการแสดงของผู้แสดง อัตราค่าแรง ซึ่งจะกล่าวถึงรายละเอียดตามลำดับ
ดังต่อไปนี้

การคัดเลือกชุดการแสดง

ชุดการแสดงที่ร้านอาหารติลมวิลเลจ เทรคเซ็นเตอร์ ประกอบด้วย
ชุดการแสดงที่หลากหลาย กล่าวคือ มีทั้งการแสดงมาตรฐาน (Classic Dance)
การแสดงพื้นบ้าน (Folk Dance) ตลอดจนการแสดงเบ็ดเตล็ด เช่น ศิลปะการ
ต่อสู้ป้องกันตัว ระเบิดต่าง ๆ อีกทั้งได้มีการคิดประดิษฐ์ชุดการแสดงขึ้นใหม่เพื่อให้
เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของร้านอาหารติลมวิลเลจ เทรคเซ็นเตอร์ อันได้แก่การแสดง
ชุดอุบายติลม ระเบิดร่วม ราติลม โดย อาจารย์บุญยง เกตุคง ศิลปินแห่งชาติ สาขา
ดนตรีไทย ปี 2532 เป็นผู้แต่งทำนองเพลง สำหรับเนื้อร้องแต่งโดย คุณกฤติกา ไสมคำ
ผู้จัดการฝ่ายนาฏศิลป์ และดนตรีไทยของบริษัทประเสริฐสร จำกัด ตัวอย่างเนื้อร้อง
เพลงอุบายติลมและราติลม ซึ่งเป็นชุดการแสดงที่ประดิษฐ์ขึ้นใหม่ ส่วนชุดระเบิดร่วมนั้น
ไม่มีเนื้อร้อง แต่เป็นการรำตามทำนองดนตรี

อุบายติลม

อุบายติลม	นวลนางเนื้อเหลือง
ช่างเอื้องกริดกราย	ทรงญาแพรวพรรณาราย
มารำอุบาย	ให้งามวิจิตร
ขอเชิญท่านชม	ภิรมย์ทั่วกัน
เพื่อให้สุขสันต์	ร่วมกันเป็นนิรันดร์
แม่ศรีเอ๋ย	แม่ศรีติลม
ใครเห็นใครชม	ภิรมย์ทั่วหน้า
ถึงเพ่งถึงพิศ	งามจริตกิริยา
เอื้องอย่างนาครติลา	ไถลกลามาเอ๋ย

รำธิดม

วันนี้วันดี เป็นศรีฤกษ์	อรุณเบิกฟ้าทั่วหล้าสง่าสม
ขอต้อนรับทุกท่านนี้ผู้สถิต	เพื่อร่วมชมฟ้อนรำให้สำราญ
ขอให้ท่านที่มาจากผาสุข	นิราศภักย์ไว้ทุกข์สนองศาน
ปราศจากทุกข์โศกโรคภัยพาด	เกษมศานต์เจิดจ้าบุญพูนพินิต

การจัดรายการแสดง

รายการแสดงของร้านอาหารสิลมวิลเลจ เทนครเซนเตอร์ สำหรับเรือนเทพ หรือบ้านบน มี 3 รายการ รายการหนึ่งจะมีระยะเวลาในการแสดง 1 เดือน และ ประกอบไปด้วยชุดการแสดง 7 ชุด ซึ่งใน 7 ชุดการแสดงนี้จะมีบางชุดที่ซ้ำกัน 2 หรือ 3 รายการ คือ การแสดงโขนชุดยกกรบ การแสดงศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว และการรำวง เนื่องจากทั้ง 3 ชุด เป็นชุดการแสดงหลักของทางร้านด้วย

สาเหตุที่เปลี่ยนรายการแสดงทุก 1 เดือน เพราะทางร้านต้องการให้การแสดง มีความประณีตและพร้อมเพรียง การจัดรายการแสดงให้มีระยะเวลาานาน 1 เดือน นี้จะทำให้ผู้แสดง เกิดทักษะในการจำและเกิดความพร้อมเพรียงในการรำเมื่อรำบ่อย ๆ จะทำให้ผู้แสดงเกิดความซิมซับและไม่ลืมท่ารำ อีกทั้งเมื่อเกิดปัญหาผู้แสดงขาดก็สามารถให้ผู้แสดงคนอื่นรำแทนได้ในทันที

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการแสดงของห้องเรือนเทพใหญ่ (บ้านบน) มีดังนี้

การแสดง ชุดที่	รายการที่ 1	รายการที่ 2	รายการที่ 3
1	รำซัดชาตรี	ระบำเทพบันเทิง	รำกิ่งไม้เงินทอง
2	โบราณคดีชุดลพบุรี	โบราณคดีชุดศรีวิชัย	โบราณคดีชุดสุโขทัย
3	โขนชุดหนุมานจับนาง ศุภรรมัจฉา	โขนชุดยกรบ	โขนชุดยกรบ
4	ระบำนพรัตน์	ระบำร่ม	ระบำโคม
5	พลอง - ดาบ	พลอง - ดาบ	พลอง - ดาบ
6	รำการระเควด	รำอุษณายสิลม	มโนห์ราบุษชาัญญ
7	รำวง	รำวง	รำวง

สำหรับรายการแสดงที่โรงช้างหรือบ้านล่างนั้น จะมีการแสดงวันละ 4 ชุด การแสดง ซึ่งขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้จัดการฝ่ายนาฏศิลป์และดนตรีไทย คือ ฤๅณฤๅณคา โทมส์ก่า จะเป็นผู้พิจารณาว่าในวันหนึ่ง ๆ จะจัดการแสดงชุดใดบ้าง โดยมีหลักพิจารณาอยู่ว่าจะต้องไม่ซ้ำกับการแสดงของบ้านบน แต่จะมีการแสดงศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว ชุดพื้นดาบหรือพลอง - ไม้สั้น เป็นชุดการแสดงหลักซึ่งจัดแสดงประจำทุกวันทั้งบ้านบนและบ้านล่าง ชุดการแสดงของบ้านล่างมีดังนี้

รำฤๅณคาภินิหาร ระบำโบราณคดีชุด ศรีวิชัย ลพบุรี สุโขทัย ทวารวดี
ระบำเบญจรัตน์ ระบำไตรรัตน์ ระบำเก็บใบชา ระบำตาสีกีบัส ระบำวิชณี รำเชิญ
พระขวัญ รำกิ่งไม้เงินทอง รำสินวต รำอวยพรอ่อนหวาน รำพลายชุมพล รำอุษณายสิลม
รำโคม รำเด็กเทิง รำสีภาค รำซัดชาตรี ฟ้อนม่าน ฟ้อนเล็บ ฟ้อนเทียน ฟ้อนสาวไหม
ฟ้อนมาลัย ฟ้อนรัก ฟ้อนชมเดือน ฟ้อนแพน ฟ้อนอวยพร ฟ้อนภูไท เชิ้งโปงกลาง
เชิ้งกระต๊อบข้าว เชิ้งกะหยัง เชิ้งดั่งหวาย เชิ้งถัมพันธ์ เชิ้งตำราญ การแสดงชุดพลาย

บัวเกี้ยวนางตานี การแสดงศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวชุดพื้นคาบ ชุดพลอง-ไม้สั้น

การจัดรายการแสดงนี้ ถ้าเป็นเทศกาลพิเศษ เช่น วันลอยกระทงทางร้านจะจัดให้มีการแสดงระบำโบราณคดี ชุดสุโขทัย แม้ว่ารายการแสดงในเดือนนั้นจะไม่มีการแสดงชุดสุโขทัยก็ตาม เช่น ในวันลอยกระทง วันที่ 24 พฤศจิกายน พ.ศ.2539 รายการแสดงของเดือนพฤศจิกายน ก็คือ รายการที่ 2 ซึ่งไม่มีการแสดงชุดสุโขทัย แต่ผู้จัดการฝ่ายนาฏศิลป์และดนตรีไทยได้เปลี่ยนให้การแสดงเฉพาะ ในวันที่ 24 เป็นรายการที่ 3 ซึ่งมีการแสดงระบำโบราณคดีชุดสุโขทัย เพื่อให้เข้ากับเทศกาลลอยกระทง ซึ่งสันนิษฐานว่าเกิดขึ้นในสมัยกรุงสุโขทัย ส่วนในเทศกาลอื่น ๆ เช่น วันสงกรานต์ วันขึ้นปีใหม่ มิได้มีการเปลี่ยนแปลงรายการแสดงแต่อย่างใด

ลำดับการแสดง

ลำดับการแสดงในส่วนของโรงช้างหรือบ้านล่าง จะเริ่มการแสดงนาฏศิลป์ในเวลา 20.00 - 20.20 น. แต่ก่อนหน้าการแสดงจะมีการบรรเลงเดี่ยวระนาดให้ถูกค้ำฟิ่งในเวลาประมาณ 18.00 น. เมื่อถึงเวลา 19.00 น. จะมีการบรรเลงดนตรีวงปี่พาทย์ จนถึงเวลา 19.50 น. จะมีผู้บรรยายการแสดงออกมากล่าวสวัสดิและแนะนำชุดการแสดงเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยจะแนะนำชุดการแสดง ๑ ก่อนหน้าการแสดงในแต่ละชุด จากนั้นจึงเริ่มการแสดงชุดแรกในเวลา 20.00 น.

การแสดงชุดที่ 1 เป็นการร่ำอวยพรต่าง ๆ เช่น

กิ่งไม้เงินทอง กฤษดาภินิหาร ผีอนอวยพร สีนวล เชิญขวัญ ไตรรัตน์ รำสีลม เป็นต้น

การแสดงชุดที่ 2 เป็นการแสดงระบำโบราณคดี เช่น ทวารวดี ศรีวิชัย ลพบุรี สุโขทัย เป็นต้น หลังจากจบการแสดงชุดที่สองแล้ว ผู้บรรยายจะประกาศแนะนำการแสดงชุดที่สาม

การแสดงชุดที่ 3 เป็นการรำเปิดเทศกาลต่าง ๆ เช่น รำสีภาภ
ฟ้อนลาวดวงเดือน ฟ้อนเล็บ เช็งกระดืบข้าว เช็งดั่งหวาย เช็งโปงนาง รำเถิดเทิง
ระบำดาตีกีปัส รำซัดชาตรี เป็นต้น

การแสดงชุดที่ 4 เป็นชุดสุดท้ายของการแสดงที่บ้านต่าง การแสดงชุดที่ 4
เป็นการแสดงศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว ซึ่งมีอยู่ 2 ชุด และใช้แสดงสลับกัน อันได้แก่
ชุดพินคาบ และพลอง-ไม้สั้น เมื่อจบการแสดงชุดที่สี่แล้ว ผู้บรรยายจะกล่าวขอบคุณผู้ชม
เป็นการสิ้นสุดการแสดงของบ้านต่างในเวลาประมาณ 20.20 น.

ในส่วนของลำดับการแสดงบนเรือนเทพใหญ่ (บ้านบน) นั้น จะเริ่มด้วย
การบรรเลงเดี่ยวจะเข้าในเวลา 19.30 - 20.00 น. แต่ในกรณีที่นักดนตรีขาด
จะใช้การเปิดเครื่องกระจายเสียงการบรรเลงดนตรีเดี่ยวจะเข้าแทน เมื่อถึงเวลา
20.00 น. นักดนตรีจะออกมาบรรเลงดนตรีรวมวง และจะมีผู้แสดงหญิง 2 คน
ออกมาถ่ายรูปกับลูกค้า การถ่ายรูปกับลูกค้าผู้แสดงทุกคนจะสลับสับเปลี่ยนหมุนเวียน
กันมาในวันที่เป็นวันทำการของตน โดยผู้แสดงจะได้รายได้พิเศษจากการถ่ายรูปในอัตรา
รูปละ 2 บาท/ 1 คน การถ่ายรูปกับลูกค้าจะมีพนักงานถ่ายภาพของร้านอาหารสิลมวิลเลจ
บริษัทเป็นผู้ทำการถ่าย โดยใช้กล้องโพลาลอยด์ อัตราค่ารูปคิดเป็นเงินรูปละ 150 บาท
หากเกิดกรณีรูปเสียจะทำการถ่ายซ้ำให้ใหม่โดยไม่คิดเงินเพิ่ม การที่ลูกค้าต้องการ
ถ่ายรูปกับผู้แสดงนั้นจะต้องใช้บริการการถ่ายรูปจากบริษัทเท่านั้น ลูกค้าจะถ่ายรูปกับผู้แสดง
โดยใช้กล้องของตนเองไม่ได้นอกจากการถ่ายรูปการแสดงบนเวที การถ่ายรูปจะต้อง
เสร็จก่อนเวลา 20.30 น. เพราะเป็นเวลาเริ่มการแสดง หากเกินกว่านี้การแสดง
จะถูกเลื่อนเวลาออกไป

ภาพลูกค้าถ่ายรูปกับผู้แสดงที่ห้องอาหารสิลมวิลเลจ เทวดเซ็นเตอร์
ห้องเรือนเทพใหญ่ วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2540 ด้านขวาของภาพ คือ พนักงานถ่ายภาพ
ของร้านอาหารสิลมวิลเลจฯ

เมื่อถึงเวลา 20.30 น. นักดนตรีจะบรรเลงรวมวง ต่อจากนั้นผู้บรรยายการแสดงจะ
กล่าวสวัสดิ และกล่าวคำต้อนรับลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการของทางร้าน จากนั้นผู้บรรยาย
จะแนะนำเครื่องดนตรีแต่ละชิ้นเป็นภาษาอังกฤษ และภาษาญี่ปุ่นหรือฝรั่งเศส หากลูกค้า
ในวันนั้นเป็นชาวญี่ปุ่นหรือฝรั่งเศส ผู้บรรยายการแสดงก็จะแนะนำเป็นภาษานั้น ๆ ด้วย
ต่อจากนั้นจึงเป็นการแนะนำการสาธิตทำรำแสดงอารมณ์ของผู้แสดงตัวพระและนางใน
ทำรำต่าง ๆ เช่น ท่าเดิน ยืน ซี่ รัก อาษ โกรธ ยิ้ม เพื่อให้ผู้ชมเข้าใจพอสังเขป
จากนั้นผู้บรรยายการแสดงจะประกาศแนะนำชุดการแสดงก่อนเริ่มการแสดงในแต่ละชุด
เช่นเดียวกับการประกาศ แนะนำการแสดงที่โรงช้างหรือ บ้านล่าง แต่การแสดง
บนเรือนเทพ จะมีจำนวนชุดการแสดงที่มากกว่า และมีการจัดประเภทของการแสดงให้มี
ความแตกต่างกันออกไป เช่น

การแสดงชุดที่ 1 เป็นการแสดงมาตรฐาน ผู้แสดงแต่งกายอื่นเครื่อง
ซึ่งถือเป็นการแสดงชุดเบิกโรง เช่น รำกึ่งไม้เงินทอง

การแสดงชุดที่ 2 เป็นการแสดงระบำโบราณคดีเช่นเดียวกับการแสดงที่
โรงช้าง

การแสดงชุดที่ 3 เป็นการแสดงโขนชุดสั้น ๆ เช่น ชุดกระบ ชุดหนุมาน
จันนางสุพรรณมัจฉา เป็นต้น

การแสดงชุดที่ 4 เป็นการแสดงเบ็ดเตล็ด เช่น ฟ้อนเล็บ เซิ้งโปงลาง

การแสดงชุดที่ 5 เป็นการแสดงศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวจะมี 2 ชุดการแสดง
ซึ่งจะแสดงสลับสับเปลี่ยนกันในแต่ละวัน ได้แก่ พลอง-ไม้สั้นและ ฟันดาบ การแสดงชุด
พลอง-ไม้สั้นนี้ผู้แสดงจะแสดงการต่อสู้ โดยผลัดกันรุกและรับ ซึ่งจะมีผู้ที่ได้เปรียบและ
เสียเปรียบ ผู้ที่เสียเปรียบจะแก้งดกลงไปด้านล่างของเวที และเข้าไปหลบอยู่ด้านหลัง
ผู้ชม ผู้แสดงที่ได้เปรียบจะเดินตามลงมาด้วยท่าทางขึงขัง ผู้แสดงที่แอบอยู่ด้านหลังผู้ชม
ก็จะขอให้ผู้ชมคนนั้นช่วยบังคับตนเองหรือขอให้ผู้ชมช่วยต่อสู้แทนตนเป็นการให้ผู้ชมได้ร่วม
สนุก และยังช่วยเสริมให้การแสดงนั้นสนุกสนาน และน่าสนใจยิ่งขึ้น จากการ
สังเกตการณ์ของผู้วิจัย ในวันที่ 13 ธันวาคม 2539 พบว่า ผู้ชมได้ร่วมสนุกโดยการยกมือ
ไหว้หรือร้องไม้ให้ผู้แสดงทำร้ายตนและผู้แสดงที่หลบอยู่ด้านหลังตนด้วยความสนุกสนาน

การแสดงชุดที่ 6 เป็นการแสดงเบ็ดเตล็ด

การแสดงชุดที่ 7 เป็นการแสดงรำวงมาตรฐาน โดยผู้แสดงจะรำให้ถูกท่าม
บนเวที 1 รอบ เพื่อเป็นการสาธิต ต่อจากนั้น ผู้แสดงจะลงมาเชิญลูกค้าขึ้นไปร่วมรำ โดย
ผู้แสดงชายจะคล้องพวงมาลัยไว้ที่คอจำนวน 2 พวง และให้แก่ผู้แสดงหญิงพวงหนึ่งเมื่อลง
จากเวทีเพื่อนำไปคล้องให้ลูกค้าและเชิญลูกค้าขึ้นไปร่วมรำด้วย ในการเชิญลูกค้าขึ้นไปร่วมรำ
ผู้แสดงจะทำการไหว้ลูกค้าผู้นั้นก่อน และเมื่อรำเสร็จผู้แสดงจะไหว้ลูกค้าผู้นั้นอีกครั้งหนึ่ง

เมื่อจบการแสดงชุดที่ 7 ผู้บรรยายการแสดงจะกล่าวคำขอบคุณและกล่าว
สวัสดิการลูกค้าเป็นการเสร็จสิ้นการแสดงบนเรือนเทพใหญ่

ในส่วนของผู้ถูกค้าเมื่อเข้ามาที่หน้าห้อง เรือนเทพใหญ่ ผู้ถูกค้าต้องถอดรองเท้า โดยฝากไว้กับพนักงานที่บริเวณหน้าทางเข้า และรับบัตรเลขที่รองเท้าของตน เพื่อนำบัตรนี้มารับรองเท้าคืนในภายหลัง เมื่อเข้าไปในห้องแล้วบริกรจะเข้ามาถามชื่อ และพาไปนั่งในที่ ๆ จัดไว้ของตน ซึ่งผู้ถูกค้าต้องติดต่อกองที่กับทางร้านไว้ล่วงหน้าแล้ว อย่างน้อย 1 วัน แต่ในกรณีที่ผู้ถูกค้ามาโดยมิได้จองที่ไว้ล่วงหน้า บริกรจะตรวจดูว่ามีที่ว่างหรือไม่ ถ้ามีผู้ถูกค้าก็สามารถนั่งได้ ถ้าไม่มีทางร้านก็จะไม่รับผู้ถูกค้ารายนั้น ต่อจากนั้น ผู้ถูกค้าจะสั่งเครื่องดื่มซึ่งค่าเครื่องดื่มนี้ทางร้านจะคิดค่าบริการต่างหากไม่รวมกับค่าอาหาร ซึ่งค่าอาหารที่ร้านอาหารสิลมวิลเลจมีสำหรับผู้ถูกค้าชาวไทย ชาวต่างชาติ ทั้งผู้ใหญ่และเด็ก คิดราคาในอัตราเดียวกัน คือ 450 บาท แต่ทางร้านจะเก็บจากบริษัทท่องเที่ยวที่มีสัญญาการทำงานร่วมกัน ในอัตรา 230 บาท/คน โดยบริษัทท่องเที่ยวต้องส่งผู้ถูกค้าให้กับทางร้าน โดยตลอด สำหรับบริษัทท่องเที่ยวจะเก็บค่าอาหารจากผู้ถูกค้า ในอัตรา 900 บาท/คน โดยคิดเป็นค่าบริการรับ-ส่งผู้ถูกค้า ค่าอาหาร ตลอดจนค่าคอมมิสชั่นให้กับมัคคุเทศก์ ที่นำผู้ถูกค้ามา จำนวน 10 - 20% สำหรับมัคคุเทศก์นี้ทางร้านจะจัดอาหารบุฟเฟต์ ให้ 1 ชุด แต่ในบางครั้งก็มิได้จัดให้! เมื่อถึงเวลา 20.00 น. ทางร้านจะบริการอาหารค่ำ ซึ่งจัดไว้เป็นอาหารแบบขันโตก อาหารชุดหนึ่งจะประกอบไปด้วยข้าวสวย 1 โถเล็ก และกับข้าว 5 อย่าง คือ มัสมั่นไก่ ผัดผักรวมมิตร ไก่ผัดเม็ดมะม่วงหิมพานต์ หมี่กรอบ แกงจืดไก่สับ-กะหล่ำปลี กับข้าวอย่างสุดท้ายนี้จะมีส้มซ่ากุ้งไว้เปลี่ยนให้กับผู้ถูกค้าที่ต้องการ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นผู้ถูกค้าชาวญี่ปุ่น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพอาหารขันโตก เมื่อนำมาตั้งวางให้ลูกค้าบนโต๊ะอาหาร ที่ร้านอาหาร สิลมวิลเลจ เทวดเซ็นเตอร์ วันที่ 10 มกราคม 2540 ด้านซ้ายของภาพ คือ โต ใส่ข้าวสวย ถัดมาเป็นกับข้าว คือ แกงมัสมั่นไก่ ไก่ผัดเม็ดมะม่วงหิมพานต์ ผัดผักรวมมิตร หมี่กรอบ แกงจืดไก่สับ-กระหล่ำปลี ตรงกลางคืองานข้าวโดย มีผ้ากันเปื้อนวางอยู่ด้านบน

เมื่อบริการอาหารทาวเสร็จจะตามด้วยผลไม้ต่าง ๆ เช่น สัปรด แดงโม ในเวลาประมาณ 20.30 น. ซึ่งเป็นเวลาเริ่มการแสดง ในขณะที่ชมการแสดง จะมีการบริการน้ำชาและกาแฟให้แก่ลูกค้าโดยตลอด เมื่อใกล้จบการแสดงในเวลา ประมาณ 21.10 น. บริกรจะมาเก็บค่าบริการของลูกค้า เพื่อที่จะให้เสร็จในเวลา 21.20 น. ซึ่งเป็นเวลาสิ้นสุดการแสดง โดยที่ลูกค้าจะได้กลับได้ทันทีและไม่ต้อง เสียเวลารอคอยการเก็บค่าบริการในภายหลังการแสดง

กรณีที่ถูกค้ามีจำนวนมากและห้องเรือนเทพใหญ่ ซึ่งมีที่นั่ง 206 ที่ ไม่สามารถรองรับลูกค้าได้หมด ทางร้านจะเปิดบริการที่ห้องเรือนเทพเล็ก ซึ่งมีที่นั่ง 80 ที่เพิ่มขึ้นอีกห้องหนึ่ง โดยจะจัดลูกค้าที่เป็นกลุ่มเดียวกัน และมีจำนวนมากไปไว้ในห้องเรือนเทพเล็กเพื่อความเป็นส่วนตัวของลูกค้ากลุ่มนั้น ถ้าเกิดกรณีเช่นนี้ ประชาสัมพันธ์ของห้องเรือนเทพจะต้องแจ้งให้หัวหน้าฝ่ายนาฏศิลป์และดนตรีไทย ทราบล่วงหน้าก่อนอย่างน้อย 1 วัน เพื่อให้มีเวลาในการเตรียมตัวจัดรายการแสดง จัดหาผู้บรรยายการแสดง (Announcer) และจัดหานักดนตรีเพิ่มขึ้นอีก 1 ชุด เพื่อใช้บรรยายการแสดงและบรรเลงดนตรีในห้องเรือนเทพเล็ก เพราะผู้บรรยาย การแสดงและนักดนตรีต้องนั่งประจำที่ ไม่สามารถเคลื่อนย้ายไปในห้องอื่นได้เหมือน ผู้แสดงนาฏศิลป์ ทางร้านจะจัดการแสดงทั้ง 2 ห้องให้อยู่ในเวลาใกล้เคียงกัน โดย เริ่มจากการแสดงที่ห้องเรือนเทพเล็กก่อน ในเวลา 20.20 น. และต่อด้วยการแสดงที่ห้องเรือนเทพใหญ่ ในเวลา 20.30 น. โดยที่ผู้แสดงจะต้องทำการแสดงชุดแรกที่ห้องเรือนเทพเล็กเมื่อแสดงเสร็จแล้วผู้แสดงชุดเดียวกันนี้ต้องวิ่ง ไปแสดงชุดแรกต่อที่ห้องเรือนเทพใหญ่ ซึ่งห่างกันประมาณ 6 เมตร ผู้แสดงจะ กระทำเช่นนี้ไปจนจบการแสดงทั้ง 7 ชุด

ในส่วนของการจัดบริการแสดงที่ห้องเรือนเทพเล็ก ก็เป็นเช่นเดียวกับที่กล่าวไว้ในส่วนของการแสดงที่ห้องเรือนเทพใหญ่ เพราะทั้ง 2 ห้องนี้จะใช้การแสดงเหมือนกันทุกชุด แต่อาจมีการเปลี่ยนแปลงในบางชุด เช่น การแสดงโขนชุดยกรบ* ซึ่งจัดแสดงที่ห้องเรือนเทพใหญ่นี้ไม่สามารถนำมาแสดงที่ห้องเรือนเทพเล็กได้ เนื่องจากมีข้อจำกัดของเวทีที่เล็กและเพดานห้องที่ต่ำกว่าห้องเรือนเทพใหญ่ ดังนั้นจึงต้อง เปลี่ยนมาใช้การแสดงโขน ชุดหนุมานจับนางสุพรรณมัจฉาแทน ซึ่งก็เป็นหนึ่งใน

---

* หากลูกค้าที่จองที่นั่งในห้องเรือนเทพใหญ่จะแจ้งว่าต้องการชม การแสดงโขนชุดยกรบ เนื่องจากได้ฟังจากคำแนะนำของมักกเทศก์ ในการชมภาพถ่ายไทย เรื่องรามเกียรติ์ที่วัดพระแก้ว กรณีนี้มักกเทศก์ต้องแจ้งมายังห้องอาหาร เพื่อที่ทางห้องอาหารจะได้แจ้งให้หัวหน้าฝ่ายนาฏศิลป์ฯ ทราบ

รายการแสดงที่มีอยู่ แต่โดยปรกติหากถูกคำที่ห้อง เรือนเทพใหญ่ไม่เจาะจงว่าต้องการ
ชมการแสดงโฆษณาชุดครบ ทางฝ่ายหัวหน้าแผนกนาฏยศิลป์และดนตรีไทย ซึ่งเป็น
ผู้จัดรายการแสดงก็จะจัดให้การแสดงทั้ง 2 ห้องนี้เหมือนกัน โดยใช้การแสดงโฆษณ
ชุดหมุนวนจับนางสุพรรณมัจฉา เพราะว่าไม่ต้องเพิ่มจำนวนผู้แสดงอีก ในส่วน
ของจำนวนผู้แสดงนี้ ที่ห้อง เรือนเทพเล็กใช้ผู้แสดงเพียงครึ่งหนึ่งของผู้แสดงที่
ห้อง เรือนเทพใหญ่เนื่องจากมีข้อจำกัดของเวทีซึ่ง เล็กกว่าเวทีการแสดงของห้อง
เรือนเทพใหญ่ ตัวอย่าง เช่น ห้อง เรือนเทพใหญ่ใช้ผู้แสดงชุดรำโกม 8 คน
ห้อง เรือนเทพเล็กใช้ผู้แสดงชุดรำโกม 4 คน ห้อง เรือนเทพใหญ่ใช้ผู้แสดงระบำ
ลพบุรี 5 คน ห้อง เรือนเทพเล็กใช้ผู้แสดงระบำลพบุรี 3 คน ห้อง เรือนเทพใหญ่
ใช้ผู้แสดงรำวง 4 คู่ ห้อง เรือนเทพเล็กใช้ผู้แสดง รำวง 2 คู่ เป็นต้น

การคัดเลือกผู้แสดง

ดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นแล้วว่า ผู้แสดงของร้านอาหารสิลมวิลเลจ
เทรคเซ็นเตอร์ มาจากการคัดเลือกผู้ที่มาสมัคร เข้าทำงานเป็นพนักงานฝ่าย
นาฏยศิลป์ ซึ่งจะพิจารณาจากผู้ที่มีลักษณะรูปร่างหน้าตาดี และมีบุคลิกลักษณะที่
เหมาะสมสำหรับการแสดงนาฏยศิลป์ไทย ตลอดจนมีความสามารถในการรำ หรือ
อาจกล่าวสั้น ๆ ได้ว่าต้องเป็นผู้ที่มีรูปร่างหน้าตาดีและรำดี นอกจากนี้ผู้แสดงจะต้องมี
ความรับผิดชอบต่องานของตนและต้องปฏิบัติตามกฎของบริษัทได้ เนื่องจากเมื่อผ่าน
การคัดเลือกจากการสมัครงานแล้ว ผู้แสดงจะต้องปฏิบัติงานในชั้นทดลองงานก่อนเป็น
ระยะเวลา 3 เดือน ทั้งนี้เพื่อเป็นการดูความประพฤติว่ามีความรับผิดชอบต่องาน
และสามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบต่าง ๆ ที่ตั้งไว้ได้หรือไม่ ถ้าผู้แสดงสามารถกระทำได้
ก็จะได้รับการบรรจุเข้าเป็นพนักงานฝ่ายนาฏยศิลป์และดนตรีไทยของบริษัทประเสริฐสร
และเข้าทำการแสดงนาฏยศิลป์ไทยที่ร้านอาหารสิลมวิลเลจ เทรคเซ็นเตอร์ได้

การฝึกซ้อม

การฝึกซ้อมการแสดงจะจัดให้มีขึ้นในวันที่นัดหมายการประชุมของพนักงาน นาฏศิลป์และดนตรีไทย เพื่อขอข้อคิดเห็นต่าง ๆ ของผู้แสดงเกี่ยวกับการแสดงถึง ข้อดีและข้อเสียตลอดจนปัญหาต่าง ๆ ที่ผู้แสดงต้องการแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลง เพื่อนำมาปรับปรุงและใช้กับพนักงานนาฏศิลป์และดนตรีไทยในโอกาสต่อไป โดยในวันประชุมจะมีการจัดเลี้ยงอาหารแก่พนักงานด้วย แต่เมื่อต้นปี 2538 ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นเนื่องจากทางฝ่ายผู้บริหารเห็นว่าค่าใช้จ่ายด้านอาหารที่จัดเลี้ยงแก่พนักงานในวันฝึกซ้อมนั้นเป็นการสิ้นเปลืองงบประมาณของบริษัท จึงได้ตัดการเลี้ยงอาหารและการฝึกซ้อมออกจนเหลือไว้แต่การประชุมเพียงปีละ 1 - 2 ครั้ง ความแต่ผู้บริหารเห็นสมควรอีกทั้งผู้แสดงของบริษัทส่วนใหญ่มีทักษะในการจดจำท่ารำใน ชุดการแสดงต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี เนื่องจากรายการแสดงเป็นการแสดงที่ซ้ำกัน ทุกวันตลอดทั้งเดือน หรือหากเกิดกรณีที่ผู้แสดงคนใดลืมท่ารำผู้แสดงคนนั้นก็จะมาต่อท่ารำกับเพื่อนคนอื่นก่อนเวลาแสดงในวันนั้น ๆ ดังนั้น ในปัจจุบันจึงไม่ปรากฏการจัดให้มีการฝึกซ้อมผู้แสดงแต่อย่างใด

การกำหนดวันทำการแสดงของผู้แสดง

การกำหนดวันทำการแสดงของผู้แสดงจะขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้จัดการ แผนกนาฏศิลป์และดนตรีไทยเพียงผู้เดียว โดยมีหลักพิจารณาที่ความสมัครใจของผู้แสดงว่ามีความต้องการที่จะมาทำงานสัปดาห์ละกี่วัน แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระยะเวลาการทำงานของผู้แสดงคนนั้นด้วย เช่น ผู้แสดงที่ทำงานมาเป็นระยะเวลานานแล้ว อาจได้วันทำการแสดงมากกว่าผู้ที่เพิ่งเข้ามาทำงานใหม่ เช่น ผู้แสดงเก่าอาจได้วันทำการ 4 - 5 วัน ใน 1 สัปดาห์ ในขณะที่ผู้แสดงใหม่จะได้วันทำการเพียง 3 วัน ใน 1 สัปดาห์ เป็นต้น

อัตราค่าแรง

อัตราค่าแรงของพนักงานนาฏศิลป์และดนตรีไทย จะมีจำนวนแตกต่างกันออกไป ดังนี้

พนักงานนาฏศิลป์ (รำไทย)

อัตราค่าแรง 140 บาท / วัน

หมายเหตุ - พนักงานนาฏศิลป์ ซึ่งทำการแสดงและมีหน้าที่ควบคุมผู้แสดงด้วยนั้น จะได้อัตราค่าแรง 160 บาท / วัน

พนักงานนาฏศิลป์ (การแสดงศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว ชุดพลอง - ไม้สั้น, ฟินดาบ)

อัตราค่าแรง 145 บาท / วัน

นักร้องนักดนตรี

อัตราค่าแรง 135 บาท / วัน

ผู้บรรยายการแสดง

อัตราค่าแรง 230 / วัน

คนแต่งตัว

อัตราค่าแรง 4,800 บาท / เดือน

ต่อไปจะกล่าวถึง ลักษณะการจัดการ ประเภทที่สอง คือ ประเภทของการจัดการในรูปแบบของการทำข้อตกลง ได้แก่ ร้านอาหารบ้านไทย

2. ร้านอาหารบ้านไทย

ประวัติร้านพอสังเขป

ร้านอาหารบ้านไทย ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2508 โดยผู้ก่อตั้งเป็นสตรี 4 ท่าน คือ ท่านผู้หญิง นราวดี เถาเสถียร กุณศศิมา ศรีวิกร กุญราตรี ซอโสติกุล และ ม.ล.สมพงศ์วดี วิกิตเศรษฐ์ ซึ่งเป็นเพื่อนร่วมชั้นเรียนมัธยมศึกษา จากโรงเรียนเดียวกัน มีความตั้งใจที่จะทำธุรกิจการค้าด้านร้านอาหาร แต่ปัจจุบันเหลือเพียง 2 ท่าน คือ ม.ล.สมพงศ์วดี วิกิตเศรษฐ์ จักรพันธ์ และกฤษณิย์ วิกิตเศรษฐ์ สถานที่ของร้านนั้นดัดแปลงมาจากบ้านทรงไทย ซึ่งเคยเป็นที่อยู่อาศัยและเป็นมรดกของ ม.ล.สมพงศ์วดี จักรพันธ์ ในช่วงแรกพื้นที่ภายในร้านสามารถบรรจุลูกค้าได้ประมาณ 40 คน และได้เปิดบริการขายอาหารทั้งตอนกลางวันและกลางคืน แต่เปิดบริการได้เพียงปีเศษก็ได้ออกรายอาหารตอนกลางวันลงเหลือเพียงการขายอาหารเฉพาะตอนกลางคืนเท่านั้น และได้จัดให้มีการแสดงนาฏศิลป์ไทยขึ้น เนื่องจากในสมัยนั้นยังไม่มีร้านอาหารที่จัดให้มีการแสดงนาฏศิลป์มาเท่าใดนัก อีกทั้งมีวัตถุประสงค์เพื่อต้อนรับลูกค้าชาวต่างชาติที่มาจากบริษัทท่องเที่ยวต่าง ๆ เป็นสำคัญ

การจัดการแสดงนาฏศิลป์ไทยได้จัดให้มีขึ้นเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน 2509 โดยก่อนที่จะมีการแสดงนาฏศิลป์ไทยนั้น จะมีการบรรเลงดนตรีเดี่ยวจะเข้ ในเวลา 19.30 - 20.30 น. ต่อจากนั้นจะเป็นการแสดงนาฏศิลป์ไทย ซึ่งในช่วงแรกจะจัดแสดงวันละ 3 ชุดการแสดง โดยการแสดงชุดหนึ่งใช้ผู้แสดงจำนวน 1 - 2 คน และผู้แสดงนี้จะเป็นผู้หญิงทั้งหมด ซึ่งในการแสดงวันหนึ่งนั้นจะใช้ผู้แสดงทั้งหมด จำนวน 3 คน ซึ่งต้องสลับกันมาแสดง คนละ 1 - 2 ชุดการแสดง การแสดงนาฏศิลป์ไทย จะเริ่มเวลา 20.30 - 21.00 น. โดยในช่วงแรกนี้มีการบรรเลงเดี่ยวเครื่องดนตรีไทย เช่น จิมหรือจะเข้ ก่อนการแสดงแต่เมื่อทำการแสดงจะใช้การเปิดเทปเพลงประกอบการแสดงชุดนั้น ๆ โดยไม่มีวงดนตรีบรรเลงประกอบในการแสดงวันหนึ่งจะใช้บุคลากร จำนวน 6 คน ได้แก่ ผู้แสดง 3 คน นักดนตรี เดี่ยวจะเข้ 1 คน คนแต่งตัวผู้แสดง 1 คน และผู้ควบคุมเครื่องกระจายเสียง 1 คน ในสมัยนั้นยังไม่มีผู้บรรยายการแสดงเป็นภาษา

อังกฤษต่างหาก แต่จะใช้ผู้แสดงในแต่ละชุดการแสดงเป็นผู้บรรยายภาษาอังกฤษ ก่อนเริ่มการแสดงในแต่ละชุด

ตัวอย่างการแสดง

บรรเลงดนตรี เคียวจะเข้

การแสดงชุดที่ 1 ฟ็อนเทียน ผู้แสดง 2 คน

การแสดงชุดที่ 2 มโนห์ราบุชาชัย ผู้แสดง 1 คน

การแสดงชุดที่ 3 เจิ้งกระดืบข้าว ผู้แสดง 2 คน

ภายหลังในปี 2511 ทางร้านได้เพิ่มการแสดงเป็นวันละ 4 ชุดการแสดง โดยเพิ่มผู้แสดงจากเดิมวันละ 3 คน เป็นวันละ 5 คน (เพิ่มผู้แสดงชาย 2 คน) ในช่วงนี้ได้มีการจัดวงดนตรีปี่พาทย์เครื่องห้ามาบรรเลงประกอบการแสดงตลอดจน ผู้บรรยายการแสดง (Announcer) ซึ่งจัดให้มีขึ้นต่างหาก โดยไม่ใช่ผู้แสดงมาบรรยาย การแสดงเหมือนในช่วงแรก ผู้บรรยายการแสดงนี้จะต้องบรรยายการแสดงเป็นภาษาอังกฤษและฝรั่งเศสก่อนเริ่มการแสดงในแต่ละชุด รวมทั้งการบรรยายกิริยาท่าทางการแสดง อารมณ์ของผู้แสดงตัวพระและนางด้วย

ตัวอย่างการแสดง

บรรเลงดนตรีปี่พาทย์เครื่องห้าและร้องเพลงไทยเดิม

การบรรยายกิริยาท่าทางการแสดงอารมณ์ของผู้แสดงตัวพระ

และนาง เช่น ท่าขึ้น เดิน รัก อึ้ง ร้องไห้ เป็นต้น

การแสดงชุดที่ 1 ระบำเทพบันเทิง ผู้แสดง 2 คน (ตัวพระ-นาง)

การแสดงชุดที่ 2 การแสดงศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวชุดพื้นดาบ

ผู้แสดง 2 คน (ผู้ชาย)

การแสดงชุดที่ 3 รำมโนห์ราบุชาชัย, รำอุษาฉายวันทอง ผู้แสดง 1 คน

การแสดงชุดที่ 4 รำเถิดเทิง, เจิ้งต่าง ๆ เช่น เจิ้งกระดืบข้าว,

เจิ้งตั้งหวาย ฯลฯ ผู้แสดง 4 คน

สำหรับการแสดงชุดที่ 3 และ 4 รายการแสดงจะสลับกันไปในแต่ละวัน ตามแต่ผู้จัดรายการแสดงจะเห็นสมควร

ต่อมาในปี 2520 กิจการของร้านอาหารบ้านไทย ได้รับความนิยมจากลูกค้ามากขึ้น และพื้นที่ภายในร้านไม่สามารถรองรับลูกค้าได้หมด ดังนั้นทางร้านจึงได้ขยายกิจการโดยจัดให้มีห้องอาหารเพิ่มขึ้นอีกห้องหนึ่ง ซึ่งอยู่บริเวณบ้านทรงไทยชั้นบน ห้องอาหารชั้นบนนี้ผู้แสดงนิยมเรียกว่า บ้านบน ส่วนห้องอาหารซึ่งเปิดบริการมาแต่เดิม และอยู่บริเวณบ้านทรงไทยชั้นล่างนี้ผู้แสดงนิยมเรียกว่า บ้านล่าง ห้องอาหารชั้นบนจะเปิดบริการต่อเมื่อมีผู้มาใช้บริการมาก และห้องอาหารชั้นล่างไม่สามารถรองรับลูกค้าได้หมด หรืออาจมีการติดต่อของของห้องอาหารชั้นบนทั้งห้อง เพื่อการจัดเลี้ยงสังสรรค์หรือเพื่อกลุ่มลูกค้า จากบริษัทท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่ ถ้าเกิดกรณีเช่นนี้ทางร้านจะจัดให้มีการแสดงนาฏศิลป์ไทยขึ้นทั้ง 2 ที่ โดยจะเพิ่มวงดนตรี เพิ่มนักร้องและผู้บรรยายการแสดงขึ้นอีก 1 ชุด เพื่อใช้สำหรับการแสดงที่ห้องอาหารชั้นบน อีกทั้งเพิ่มจำนวนผู้แสดงขึ้นตามผู้จัดรายการแสดงจะเห็นสมควร การเปิดทำการแสดงนั้นขึ้นอยู่กับว่าจำนวนลูกค้าที่ห้องอาหารชั้นไหนจะเต็มก่อน ก็จะเปิดทำการแสดงที่ห้องอาหารชั้นนั้นหรือบ้านนั้นก่อน โดยการแสดงนั้นจะเริ่มในเวลาใกล้เคียงกัน คือ 21.00 - 21.20 น. และสิ้นสุดการแสดงในเวลาประมาณ 21.45 น.

ตัวอย่างการแสดง

บรรเลงดนตรีปี่พาทย์เครื่องห้าและร้องเพลงไทยเดิม

การบรรยายกิริยาท่าทางการแสดงอารมณ์ของผู้แสดงตัวพระและนาง

การแสดงชุดที่ 1 ฟ้อน, ระบำต่าง ๆ ผู้แสดง 4 คน

การแสดงชุดที่ 2 ระบำ: ทพนิม: กิ่ง ผู้แสดง 2 คน

การแสดงชุดที่ 3 รำฉุยฉายวันทอง,

รำมโนห์ราบุษายัญ ผู้แสดง 1 คน

การแสดงชุดที่ 4 ระบำโบราณคดี

ชุดศรีวิชัย ผู้แสดง 2 คน

การแสดงชุดที่ 5 การแสดงโขนชุดยกกรบ ชุดหนุมานจับนางสุพรรณมัจฉา ผู้แสดง 2-4 คน
(การแสดงชุดยกกรบใช้ ผู้แสดงหญิง 2 คน เป็นตัวพระราม, พระลักษมณ์ ผู้แสดงชาย 2 คน เป็นตัวหนุมานและ ทศกัณท์ ไม่มีการขึ้นลอย)

การแสดงชุดที่ 6 เชิงกระต๊อบข้าว ผู้แสดง 4 คน

ในตอนนี้ได้เพิ่มการแสดงขึ้นเป็น 6 ชุดการแสดง แต่ได้ตัดการแสดงศิลปะป้องกันตัว เนื่องจากทางร้านเกรงว่าจะไม่ปลอดภัยและอาจเกิดอันตรายกับลูกค้าได้

ปี 2525 บริเวณห้องอาหารชั้นบนเริ่มทรุดโทรมลงมากจนไม่สามารถรองรับลูกค้าติดต่อกันคราวละมาก ๆ ได้ ดังนั้นทางร้านจึงขยายพื้นที่บริเวณห้องอาหารชั้นล่างให้กว้างขึ้นและได้สร้างเวทีการแสดงเพิ่มขึ้นอีก 1 เวทีจากเดิมที่เคยมีอยู่แล้ว รวมเป็น 2 เวที เพื่อให้สามารถบริการลูกค้าด้านการชมการแสดงได้อย่างทั่วถึงทุกที่นั่งทั้ง 360 ที่ และเปิดบริการเฉพาะห้องอาหารชั้นล่างเท่านั้น นอกจากนี้จะมีลูกค้าเกินกว่าจำนวน 360 คน จึงจะเปิดบริการห้องอาหารชั้นบนเป็นกรณีพิเศษ ด้วยเหตุนี้ ผู้จัดรายการแสดงจึงต้องเพิ่มจำนวนผู้แสดงมากขึ้นอีกหนึ่งเท่า เพื่อใช้สำหรับแสดงบนเวทีที่ 2 เนื่องจากผู้แสดงต้องแสดงพร้อมกันทั้ง 2 เวที แคนักร้อง นักดนตรีและผู้บรรยายการแสดงมิได้เพิ่มขึ้นยังคงให้บรรเลงบนเวทีแรกตามปกติ แต่จะใช้เครื่องกระจายเสียงบนเวทีที่ 2 เพื่อช่วยให้ผู้แสดงและผู้ชมได้ยินเสียงดนตรีได้ชัดเจนขึ้นในส่วนองระยะเวลาการแสดงและรายการแสดงยังคงเหมือนเดิม คือ

การแสดงชุดที่ 1	พ็อน, การแสดงเบ็ดเตล็ดต่าง ๆ	ผู้แสดง 8 คน
การแสดงชุดที่ 2	ระบำเทพบันเทิง	ผู้แสดง 4 คน
การแสดงชุดที่ 3	รำฉุยฉายวันทอง, รำมโนห์ราบูชาชัย	ผู้แสดง 2 คน
การแสดงชุดที่ 4	ระบำโบราณคดี ชุดศรีวิชัย	ผู้แสดง 4 คน
การแสดงชุดที่ 5	การแสดงโขน ชุดยกกรบ, ชุดหนุมานจับนางสุพรรณมัจฉา	ผู้แสดง 1, 2 คน

การแสดงชุดที่ 6 เชิงกระต๊อบข้าว, เชิงตั้งหวาย ผู้แสดง 10 คน

การแสดงในแต่ละชุดจะต้องแบ่งผู้แสดงไปแสดงทั้ง 2 เวที ยกเว้นการแสดงโขนชุดยกกรบ และชุดทนมานจับนางสุพรรณมัจฉา เพราะผู้แสดงจะแสดงบนเวทีแรกก่อนแล้วจึงเปลี่ยนไปแสดงในเวทีที่ 2* ส่วนการแสดงชุดที่ 6 ถ้าเป็นการแสดงที่มีการคิดโขนของ เช่น เชิงตั้งหวาย ผู้แสดงจะต้องคิดโขนของเวทีละ 1 คน ดังนั้นจะเหลือผู้รำเชิงตั้งหวาย 4 คน รวมผู้แสดงเชิงตั้งหวายทั้งหมด เวทีละ 5 คน

ปี 2533 เกิดสงครามคะวันออกกลาง ทำให้ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำลงและส่งผลกระทบต่อจำนวนผู้มาใช้บริการของร้านลดน้อยลง ทางร้านจึงจำเป็นต้องลดค่าใช้จ่ายลง โดยตัดค่าใช้จ่ายด้านการแสดงออก 20% เพื่อให้กิจการของร้านทรงตัวอยู่ได้ ดังนั้นหัวหน้าคณะนาฏศิลป์ จึงลดจำนวนผู้แสดงลงบางส่วน และจัดให้ผู้แสดงหญิงทำการแสดงคณะ 3 ชุดการแสดงเป็นอย่างต่ำ ส่วนผู้แสดงชายนั้นแสดงโขนเพียงชุดเดียว เพราะรายการแสดงอื่น ๆ นั้น ใช้ผู้แสดงหญิงเป็นส่วนใหญ่ ต่อมาในปี 2535 ได้มีการจัดรายการแสดงและเรียงลำดับชุดการแสดงใหม่ ดังนี้

การแสดงชุดที่ 1	ระบำเทพบันเทิง	ผู้แสดง	4 คน
การแสดงชุดที่ 2	การแสดงเบ็ดเตล็ดต่าง ๆ	ผู้แสดง	4 คน
การแสดงชุดที่ 3	การแสดงโขน ชุดยกกรบ	ผู้แสดง	4 คน
การแสดงชุดที่ 4	ระบำโบราณคดี ชุดศรีวิชัย	ผู้แสดง	4 คน
การแสดงชุดที่ 5	รำถวายวันทอง	ผู้แสดง	2 คน
การแสดงชุดที่ 6	เชิงกระต๊อบข้าว	ผู้แสดง	6 คน

*ดูรายละเอียด เรื่องลำดับการแสดงโขนชุดยกกรบ ในหน้า 64-65.

ชุดการแสดงที่จัดลำดับขึ้นใหม่นี้ สามารถแบ่งออกได้เป็น 7 รายการ ซึ่งทั้ง 7 รายการนี้ จะจัดแสดงประจำในวันต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

รายการที่	วัน	ชุดการแสดง
1	จันทร์	ระบำเทพ ระบำดอกบัว โจนชุดยกรบ ระบำ รำดูยฉาย เช็งกระ บันเทิง ศรีวิชัย วันทอง ดับข้าว
2	อังคาร	" รำป่าวิชนี " " " "
3	พุธ	" รำแวนเทียน " " " "
4	พฤหัสบดี	" ฟ็อนมาลัย " " " "
5	ศุกร์	" รำชมดอกไม้ " " " "
6	เสาร์	" รำตีนवल " " " "
7	อาทิตย์	" ฟ็อนมาลัย " " " "

จะเห็นได้ว่า ชุดการแสดงทั้ง 6 ชุดนี้ มีเพียงชุดการแสดงที่ 2 ซึ่งเป็น การแสดงเบ็ดเตล็ดเพียงชุดเดียวที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละวัน นอกนั้นจะเป็น ชุดการแสดงที่ซ้ำกันทุกวัน ในปี 2537 ได้มีการเปลี่ยนแปลงชุดการแสดงที่ 5 คือ ดูยฉายวันทองเป็นดูยฉายบ้านไทย โดย อาจารย์ หนิดา สิทธิธรรม เจ้าของ คณะนาฏศิลป์ และผู้จัดรายการแสดง ที่ร้านอาหารบ้านไทยได้ประดิษฐ์ชุดการแสดง ดูยฉายบ้านไทยขึ้น เนื่องจากเห็นว่าการแสดงชุดดูยฉายวันทอง มีเนื้อร้อง กล่าวถึง ศีเปรด นางวันทอง ซึ่งมีความหมายไม่เป็นมงคล ประกอบกับความต้องการที่จะประดิษฐ์ ชุดการแสดงที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของร้านอาหารบ้านไทย ดังนั้นอาจารย์หนิดา จึงได้ คิดประดิษฐ์การแสดง ชุดดูยฉายบ้านไทยขึ้นโดยใช้ทำนองของเพลงดูยฉาย ปัจจุบัน นอกจากร้านอาหารบ้านไทยจะเปิดบริการในกรุงเทพมหานครแล้ว ยังได้ขยายกิจการ ไปเปิดสาขาอยู่ในต่างประเทศ อีก 2 แห่ง คือ ที่เมือง Dusseldorf และเมือง Hamburg ประเทศเยอรมันนี

ประเภทของการจัดการ

ร้านอาหารบ้านไทย มีประเภทของการจัดการอยู่ในรูปแบบของข้อตกลง คือ การทำข้อตกลงให้เจ้าของคณะนาฏศิลป์หรือผู้รับจ้างจัดการแสดง ทำการแสดงที่ร้าน โดยตลอด โดยไม่มีการทำสัญญาว่าจ้างให้จัดการแสดงเป็นลายลักษณ์อักษร แต่จะตกลงกันด้วยวาจาระหว่างเจ้าของร้านกับผู้รับจ้างจัดการแสดง ซึ่งผู้รับจ้างจัดการแสดงหรือหัวหน้าคณะนาฏศิลป์ไทยที่ร้านอาหารบ้านไทย คือ อาจารย์ ศิริวัฒน์ ดิษยพันธ์ และ อาจารย์พนิดา สิทธิวรรณ เป็นผู้ที่มีความสนิทสนมคุ้นเคย เป็นที่รักใคร่และไว้วางใจของเจ้าของร้าน คือ ม.ล.สมพงษ์ วิจิตเสรษฐ์ เป็นอย่างดี ดังนั้นท่านจึงไว้วางใจให้อาจารย์ศิริวัฒน์ และอาจารย์พนิดา เป็นผู้จัดการแสดงนาฏศิลป์ไทยที่ร้านอาหารบ้านไทยมาโดยตลอด และให้สิทธิในการตัดสินใจด้านการแสดงอย่างเต็มที่ ไม่ว่าจะเป็นการจัดรายการแสดง การจัดหาผู้แสดง จัดหานักดนตรี ฯลฯ โดยมีได้เข้ามา ก้าวก้าวแต่อย่างใด

การจัดการหรือการปกครองนุเคราะห์ภายในคณะนาฏศิลป์ที่ร้านอาหารบ้านไทยนี้ มีลักษณะของการปกครองแบบอาจารย์ปกครองศิษย์ โดยไม่มีการกำหนดกฎระเบียบหรือการลงโทษใด ๆ แก่ผู้แสดง หากแต่เป็นการขอความร่วมมือจากผู้แสดง เช่น ขอให้มาทำงานตรงเวลา มีความรับผิดชอบหน้าที่และให้ทำการแสดงประจำที่นี้เพียงแห่งเดียวเพื่อว่าหากเกิดกรณีผู้แสดงขาดจะได้ให้ผู้แสดงคนอื่นแทนได้ โดยไม่ทำให้การแสดงนั้นบกพร่อง ตลอดจนขอความร่วมมือให้ผู้แสดงใส่ใจต่อการศึกษาของตน เนื่องจากไม่ต้องการให้การทำงานด้านการแสดงนาฏศิลป์ที่ร้านอาหารบ้านไทยส่งผลกระทบต่อการศึกษาของผู้แสดง ซึ่งอยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียนเป็นส่วนใหญ่ โดยที่ผู้ควบคุมดูแลด้านการแสดงจะคอยดูแลเอาใจใส่ผู้แสดงของตนด้วยการพูดคุย สอบถามถึงความเป็นอยู่และผลการศึกษาของผู้แสดง โดยตลอดและหากพบว่าผู้แสดงคนใดมีผลการศึกษาตกต่ำลงก็จะทำการพูดคุยและตักเตือนให้พยายามปรับปรุงผลการศึกษา หากไม่ดีขึ้นก็จะขอร้องให้ออกจากการทำงานที่ร้านอาหารบ้านไทย เนื่องจากไม่ต้องการให้ผู้แสดงนั้นเกิดปัญหาในด้านการศึกษาและเพื่อให้ผู้แสดงมีเวลาในการเอาใจใส่ดูแลการศึกษาของตนเองมากขึ้น เพราะการทำงานด้านการแสดงนาฏศิลป์ไทยที่ร้านอาหารบ้านไทย ซึ่งถือได้ว่าเป็นการทำงานพิเศษของผู้แสดงซึ่ง

เป็นนักเรียนนี้ตั้งใจใช้เวลาในการทำการแสดงอย่างน้อยวันละ 1 - 2 ชั่วโมง เพราะต้องเสียเวลาไปกับการเดินทางด้วย ซึ่งอาจเป็นปัญหาต่อการศึกษาของนักเรียนที่เป็นผู้แสดงของทางร้าน ดังนั้นจึงตัดปัญหาโดยการให้ผู้แสดงคนนั้นออกจากการทำงานที่ร้านอาหารบ้านไทย²

ตำแหน่งหน้าที่ในส่วนต่าง ๆ

ร้านอาหารบ้านไทยมีผู้ควบคุมดูแลในส่วนต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

เจ้าของร้าน มถ.สมทรงสวัสดิ์ จักรพันธ์ และคุณ นิติย์ วิภิต เศรษฐ
ผู้จัดการทั่วไป คุณบัณฑิต สุคนชวิศ มีหน้าที่ควบคุมดูแล ด้านร้านอาหาร ทั้งการ
บริการภายในห้องอาหาร และดูแลการครัว

สำหรับผู้ที่ดำเนินการจัดการแสดงนาฏยศิลป์ไทยที่ร้านอาหารบ้านไทยมีอยู่

3 ท่านด้วยกัน คือ

1. อาจารย์ พนิดา สิทธิวรรณ เจ้าของคณะนาฏยศิลป์ อดีตเป็น
ผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ระดับ 8 กรมศิลปากร มีหน้าที่เป็นผู้จัดการแสดงทั่วไป
ทั้งการแสดงฝ่ายนาฏยศิลป์และดนตรีไทย
2. อาจารย์ ศิริวัฒน์ ดิษยนันท์ เจ้าของคณะนาฏยศิลป์ มีหน้าที่เป็น
ผู้ฝึกซ้อมการแสดง
3. อาจารย์ สุภาพ อิศรางกูร ณ อยุธยา ผู้ควบคุมดูแลด้านการแสดง
มีหน้าที่ควบคุมดูแลบุคลากรภายในคณะนาฏยศิลป์ทั้งฝ่ายนาฏยศิลป์และดนตรีไทย
ควบคุมดูแลด้านการแสดงประจำวัน การกำหนดวันทำการแสดงของผู้แสดง ตลอดจน
การจ่ายค่าแรงแก่ผู้แสดง

---

² สัมภาษณ์ สุภาพ อิศรางกูร ณ อยุธยา. ผู้ควบคุมดูแลด้านการแสดง
ที่ร้านอาหารบ้านไทย, 28 มิถุนายน 2539

การจัดการการแสดง

องค์ประกอบของการจัดการการแสดงที่ร้านอาหารบ้านไทย มีดังนี้

การคัดเลือกชุดการแสดง

การคัดเลือกชุดการแสดง เป็นการตัดสินใจร่วมกันของผู้ดำเนินการจัดการแสดงที่ร้านอาหารบ้านไทยทั้ง 3 ท่าน คือ อาจารย์ ศิริวัฒน์ ศิษย์นันท์ อาจารย์พนิดา สิทธิวรรณ และอาจารย์ สุภาพ อิศรางกูร ณ อยุธยา ชุดการแสดงที่ร้านอาหารบ้านไทยประกอบด้วยการแสดงมาตรฐาน การแสดงพื้นบ้าน และการแสดงเบ็ดเตล็ดต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ชมได้เห็นถึง ลักษณะการแสดงที่หลากหลาย ตลอดจนความแตกต่างของเครื่องแต่งกายของผู้แสดง นอกจากนี้ได้มีการตัดทำราวบางส่วนของ การแสดงบางชุดออก เพื่อให้การแสดงกระชับและพอดีกับเวลาของการแสดง ซึ่งกำหนดอยู่ เช่น การแสดงโขนชุดยกกรบ การแสดงโขนชุดยกกรบ เป็นการแสดงที่ได้รับความนิยมจากผู้ชมค่อนข้างมาก เนื่องจากมีความแปลกในด้านเครื่องแต่งกายของผู้แสดง ซึ่งมีทั้งผู้แสดงตัวพระ ยักษ์ และถึง อีกทั้งผู้ชมบางส่วนซึ่งอาจได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่อราวของรามเกียรติ์ จากการบอกกล่าวของมักคุเทศก์ในการชมโบราณสถานวัดพระศรีรัตนศาสดาราม จึงทำาสให้ผู้ชมมีความสนใจการแสดงชุดนี้เป็นพิเศษ แต่เนื่องจากการแสดงชุดนี้ใช้เวลาในการแสดงค่อนข้างมาก ซึ่งอาจทำให้ผู้ชมหมดความสนใจลงได้ ดังนั้นจึงใช้วิธีการตัดทอนทำราวบางทำออกเพื่อให้การแสดงนั้นสั้นลง โดยตัดทำขึ้นลอยออก สาเหตุอีกประการหนึ่งที่ตัดทำขึ้นลอยออกเพราะ เหตุว่าสถานที่ที่ใช้ทำการแสดงของทางร้านไม่เอื้ออำนวยเนื่องจากมีเพดานต่ำ ทำให้ผู้แสดงไม่สามารถแสดงทำขึ้นลอยได้³ เพราะต้องใช้การร่ำต่อตัวขึ้นไปซึ่งต้องใช้ความสูงพอสมควร อีกทั้งผู้แสดง โขนชุดยกกรบก็ใช้ผู้แสดงที่เป็นผู้หญิงแสดง เป็นตัวพระรามและพระลักษมณ์

ซึ่งในทางปฏิบัติของนาฏยศิลป์ไทยนั้นไม่นิยมให้ผู้หญิงแสดงทำขึ้นลอยจะแสดงได้เฉพาะผู้ชายเท่านั้น³ การตัดทำขึ้นลอยในการแสดงโขนชุดยกรบ ข้อนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเป็นการทำให้การแสดงชุดนี้หมดความน่าชมไปก็เป็นได้ เนื่องจากการขึ้นลอยในการแสดงโขนชุดยกรบเป็นสิ่งที่อาจเรียกได้ว่าเป็นลักษณะเด่นของการแสดง หรือหากจะกล่าวในแง่ของการละครแล้วการขึ้นลอยนี้เรียกได้ว่าเป็นจุด Climax ของเรื่องหรือของการแสดงในตอนนั้น ๆ เพราะนอกจากจะแสดงให้เห็นถึงความสามารถของผู้แสดง ซึ่งต้องใช้พลังกำลังในการทรงตัว การรับน้ำหนักและการหยุดทำขึ้นลอยนั้นอยู่ชั่วระยะเวลาหนึ่ง เพื่อให้การขึ้นลอยนั้นสมบูรณ์และไม่เกิดการผิดพลาดหรือบกพร่องใด ๆ ขึ้นแล้ว ภาพที่ปรากฏออกมาสามารถสร้างความ

---

³ เนื่องจากไม่มีผู้วิเคราะห์ระบุหลักฐานไว้อย่างชัดเจนถึงเรื่องสาเหตุที่ไม่นิยมให้ผู้หญิงแสดงทำขึ้นลอย ดังนั้น เหตุผลดังต่อไปนี้ จึงเป็นเพียงข้อสันนิษฐานโดยมีอยู่ 2 ข้อดังนี้ ข้อ 1 อาจเป็นเพราะวัฒนธรรมไทยอย่างหนึ่งที่ไม่นิยมให้ผู้หญิงอยู่สูงหรือเหนือกว่าผู้ชาย ดังคำกล่าวที่ว่า "ผู้ชายเป็นช้างเท้าหน้า ผู้หญิงเป็นช้างเท้าหลัง" ดังนั้น วัฒนธรรมข้อนี้จึงมีผลต่อการแสดง ซึ่งไม่นิยมให้ผู้หญิงแสดงทำต่อตัวหรือขึ้นลอย ซึ่งจะต้องอยู่สูงกว่าผู้ชายเพราะถือว่าเป็นศิริมงคล ข้อ 2 อาจเป็นเพราะผู้ชายไทยในสมัยโบราณ มักจะนิยมเล่นเครื่องรางของขลัง เช่น การสักยันต์ การลงกระหม่อม เป็นต้น และเป็นข้อห้ามว่าถ้าให้ผู้หญิงแสดงทำต่อตัวหรือขึ้นลอย ซึ่งต้องขึ้นไปอยู่สูงกว่าผู้ชายนั้น จะทำให้เครื่องรางของขลังนั้นเสื่อมประสิทธิภาพลงก็เป็นได้. สัมภาษณ์ ไพฑูรย์ เข้มแข็ง, อาจารย์ 2 ระดับ 7 วิทยาลัยนาฏยศิลป์กรมศิลปากร, 15 มกราคม 2540.

ประทับใจให้เกิดแก่ผู้ชมได้เป็นอย่างดี จากประสบการณ์ที่ผู้วิจัยได้สังเกตการณ์ การแสดงนาฏศิลป์ไทยในร้านอาหารต่าง ๆ พบว่า การแสดงโขนชุดยกกระบี่เมื่อ ถึงเวลาที่ผู้แสดง ๆ ทำขึ้นลอย ผู้ชมจะให้ความสนใจเป็นอันมาก สังเกตได้จากการ ถ่ายรูป และจากเสียงอุทานของผู้ชมซึ่งเป็นสุภาพสตรีบางคนก็แสดงถึงความประหลาดใจ ตลอดจนเสียงปรบมือ เมื่อผู้แสดง ๆ ทำขึ้นลอยเสร็จ จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัย จึงมี ความเห็นว่าการตัดทำขึ้นลอยอาจทำให้การแสดงโขนชุดยกกระบี่มีความน่าสนใจ

นอกจากการคัดเลือกชุดการแสดง ซึ่งเน้นถึงความหลากหลายทั้งการแสดง มาตรฐานและการแสดงพื้นบ้านภาคต่าง ๆ แล้ว ยังได้มีการประดิษฐ์ชุดการแสดง ขึ้นใหม่เพื่อให้เป็นเอกลักษณ์ของการแสดงนาฏศิลป์ไทยที่ร้านอาหารบ้านไทยอีก ชุดหนึ่ง คือ การแสดงชุด อยุธยาบ้านไทย ดังที่ได้กล่าวไว้ในข้างต้น

ตัวอย่างเนื้อร้อง อยุธยาบ้านไทย

อยุธยาบ้านไทย

อยุธยา	สุขเกษมเปรมใจบ้านไทยขอต้อนรับ
ทุกสิ่งจัดบริการ	ทั้งคาวหวานพร้อมสรรพ
เรียงรายน้อมรับ	นาฏกรฟ้อนขับร้องรับป่า เรอเออ
แม่ศรีบ้านไทย	เชิญองค์พระรัตนตรัยอวยชัยอวยพร
ให้ทุกท่านปราศทุกข์	เทพสุขสโมสร
รุ่งเรืองสถาพร	ชื่นใจนิรันดร์

การประดิษฐ์ชุดการแสดงขึ้นใหม่นี้นับว่าได้รับความนิยมจากผู้จัดการแสดง นาฏศิลป์ไทยในร้านอาหารต่าง ๆ อยู่พอสมควร โดยมักจะประดิษฐ์ชุดการแสดง ซึ่งบ่งบอกถึงชื่อของร้านอาหารนั้น ๆ ลงไปด้วย เช่น อยุธยาบ้านไทย อยุธยาสิลม และรำสิลม เป็นต้น

การจัดรายการแสดง

รายการแสดงของร้านอาหารบ้านไทย มีทั้งสิ้น 1 รายการ ซึ่ง 1 รายการนี้ ประกอบไปด้วยชุดการแสดง 6 ชุด ดังต่อไปนี้

รายการแสดงของร้านอาหารบ้านไทย

การแสดงชุดที่	ชุดการแสดง
1	ระบำเทพบันเทิง
2	ฟ้อนมาลัย
3	การแสดงโขน ชุดยกกรบ, ชุดหนุมานจับนางสุพรรณมัจฉา
4	ระบำโบราณคดี ชุด ศรีวิชัย
5	รำดูฉายบ้านไทย
6	แข่งกระต๊อบข้าว

การแสดงในชุดที่ 3 นี้ ประกอบด้วยการแสดง 2 ชุด ซึ่งใช้แสดงสลับกัน คือ การแสดงโขน ชุดยกกรบ และชุดหนุมานจับนางสุพรรณมัจฉา แต่โดยปกติแล้วจะ ใช้การแสดงโขน ชุดยกกรบเป็นหลักของการแสดงในแต่ละวัน สำหรับการแสดงโขนชุดหนุมานจับนางสุพรรณมัจฉา จะใช้แสดงต่อเมื่อเกิดกรณีผู้แสดงชายขาด 1 คน จึงใช้การแสดงโขนชุดหนุมานจับนางสุพรรณมัจฉาแทน รายการแสดงของร้านอาหารบ้านไทย ซึ่งประกอบด้วยการแสดง 6 ชุดนี้ จะใช้แสดงติดต่อกันโดยตลอดทุกวัน ทั้งในวันธรรมดาและวันเทศกาลพิเศษต่าง ๆ เช่น วันสงกรานต์ วันลอยกระทง วันขึ้นปีใหม่ โดยไม่มีการจัดชุดการแสดงชุดพิเศษที่เกี่ยวข้องกับเทศกาลนั้น ๆ ดังเช่น

ที่ร้านอาหารสิลมวิทเลจ เทคเซ็นเตอร์ และร้านอาหารศาลา
ริมน้ำ โรงแรมโอเรียนเต็ล

ลำดับการแสดง

ร้านอาหารบ้านไทยเปิดทำการในเวลา 19.00 - 22.00 น. โดยจะมี
การบรรเลงดนตรีวงปี่พาทย์ ในเวลา 20.00 - 20.50 น. และต่อด้วยการแสดง
นาฏศิลป์ไทย ในเวลา 21.00 - 22.00 น. ซึ่งผู้แสดงจะต้องมาเตรียมพร้อมก่อน
การแสดง โดยผู้แสดงจะเริ่มทยอยกันมา ตั้งแต่เวลา 18.30 น. เพื่อเตรียมตัวแสดง
ผู้แสดงทุกคนจะแต่งหน้า ทำผม และแต่งตัวกันเอง โดยจะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เช่น
ช่วยทำผม ช่วยติดกิ๊บ ติดเข็มกลัดเสื้อ เป็นต้น การแต่งกายชุดขึ้นเครื่องของผู้แสดงตัวพระ
นาง ยักษ์และลิงในการแสดงโขนนี้จะมีคนแต่งตัวให้เฉพาะเป็นกรณีพิเศษ เนื่องจากวิธีการ
แต่งชุดเครื่องละครดังกล่าวมีความยากและต้องใช้ผู้ที่มีความชำนาญ จึงจะแต่งชุดเครื่อง
ละครนี้ได้ได้อย่างถูกต้องและสวยงาม

เมื่อถึงเวลา 20.00 น. นักดนตรีจะออกมาบรรเลงดนตรีให้ลูกค้าฟัง
จนถึงเวลาประมาณ 20.50 น. นักดนตรีจึงบรรเลงดนตรีรวมวง* เป็นการเตือน
ให้ลูกค้าทราบว่าการแสดงกำลังจะเริ่มขึ้น ต่อจากนั้นผู้บรรยายการแสดง
จะออกมากล่าวสวัสดีและกล่าวต้อนรับลูกค้าของทางร้านเป็นภาษาอังกฤษและภาษา
ฝรั่งเศส* หลังจากนั้นจะกล่าวแนะนำเครื่องดนตรีแต่ละชนิดโดยเริ่มจากระนาดเอก
ฆ้องวงใหญ่ ตะโพน กลองแขก ขลุ่ย และฉิ่ง ในขณะที่ผู้บรรยายแนะนำเครื่องดนตรี
แต่ละชนิด นักดนตรีก็จะบรรเลงเครื่องดนตรีชนิดนั้นเป็นการสาธิตวิธีการบรรเลงเพื่อ

---

*การบรรเลงดนตรีรวมวง คือ การบรรเลงเครื่องดนตรีทุกชิ้นพร้อมกัน
และจบลงอย่างรวดเร็ว

*โดยปกติหากไม่มีลูกค้าชาวฝรั่งเศส ผู้บรรยายการแสดงจะบรรยาย
การแสดงเป็นภาษาอังกฤษเพียงภาษาเดียว

ให้ลูกค้าหรือผู้ชมได้ฟังเสียงและทราบวิธีการบรรเลงเครื่องดนตรีชนิดนั้น ๆ ด้วย
 เมื่อแนะนำเครื่องดนตรีครบทุกชิ้นแล้ว ผู้บรรยายจะแนะนำการสาธิตทำรำการแสดง
 อารมณ์ของผู้แสดงตัวพระและตัวนาง โดยผู้แสดงซึ่งแต่งเครื่องละครตัวพระและตัว
 นาง สำหรับการแสดงระบำเทพบันเทิงในชุดแรก จำนวน 4 คน จะเดินผ่านผู้ชม
 ออกไปตามทางเดินภายในร้านและแยกกันไป พระ-นาง คู่ละ 1 เวที เพื่อแสดง
 ทำรำตามที่ผู้บรรยายการแสดงประกาศดังต่อไปนี้ Walking, Smiling,
 Crying, Frightening, You're beautiful, I love you และ We wish
 you all happiness เมื่อจบการสาธิตทำรำแสดงอารมณ์แล้ว ผู้แสดงจะเดินกลับ
 เข้าไปตามทางเดินซึ่งเดินมาในตอนแรก เพื่อรอให้ผู้บรรยายแนะนำการแสดงชุดแรก
 และเมื่อผู้บรรยายแนะนำการแสดงชุดแรกเสร็จ ผู้แสดงคนเดิมทั้ง 4 คน จะแยกกัน
 ไปแสดงคู่ละ 1 เวที ดังเช่นการแสดง การสาธิตทำรำในตอนแรก

การแสดงชุดที่ 1 ระบำเทพบันเทิง การแสดงชุดนี้ใช้ผู้แสดงหญิง จำนวน
 4 คน โดยแบ่งเป็นผู้แสดงตัวพระ 2 คน และผู้แสดงตัวนาง 2 คน ผู้จัดการแสดง
 ของคณะนาฏยศิลป์ที่ร้านอาหารบ้านไทย ได้กำหนดแบ่งเพลงออกเป็น 2 ช่วง คือ
 ช่วงแรกและช่วงหลัง โดยให้ผู้แสดงเดินรำสลับเวทีกัน กล่าวคือ ผู้แสดงเวทีที่ 1
 เปลี่ยนไปรำในเวทีที่ 2 และผู้แสดงเวทีที่ 2 เปลี่ยนไปรำในเวทีที่ 1 เพื่อให้ผู้ชม
 ได้เห็นผู้แสดงหมดทุกคนและให้การแสดงเกิดความน่าสนใจ อีกทั้งผู้ชมจะได้เห็นผู้แสดง
 ตลอดจนการแต่งกายของผู้แสดงอย่างชัดเจน การเปลี่ยนเวทีแสดงของผู้แสดงนี้ จะเป็น
 ลักษณะเดียวกันทุกชุดการแสดง ยกเว้นการแสดงในชุดที่ 3 ซึ่งจะได้กล่าวถึงต่อไป
 การแบ่งเพลงออกเป็น 2 ช่วง มีลักษณะดังนี้

ระบำเทพบันเทิง

เหล่าข้าพระบาท	ขอวโรกาสเทวฤทธิอดิศร
ขอพื่อนฝ่ายร่ำรายถวายกร	บำเรอปิ่นอมรประตาระกาหลา
ผู้ทรงพระคุณยิ่งบุญบารมี	เพื่อเทวบดีสุขสมรมยา
เถลิงเทพพระศิมา	พิमानตำราฤฤทัย
(สร้อย) สุรศักดิ์ประสิทธิ์ สุรฤทธิ์กำงาย	ทรงสราญพระกาย ทรงสบายพระทัย
ถวายอินทรีย์	ต่างมาลีบูชา
ถวายดวงตา	ต่างประทีปจำรัสใจ
ถ้อยคำอำไพ	ต่างรูปหอมจรุงใจ...
ถวายดวงจิต	อัญชติศวรรคุณ
ผู้ทรงการคุณ	ผองข้ามาแต่บรรพ์
ถวายชีวิต	รองบาทงนบรรดีย์ (สร้อย)

ในช่วงสร้อยครั้งที่ 2 นี้ ผู้แสดงจะเดินรำสลับเวทีกัน โดยใช้ท่ารำชักแป้ง ผัดหน้า ในขณะที่ผู้แสดงเดินรำสลับเวทีกันนี้ นักดนตรีจะบรรเลงดนตรีกลไปตลอดจนกว่าผู้แสดงทั้งหมดจะรำไปจนถึงเวทีเป็นที่เรียบร้อยแล้ว นักดนตรีจึงจะบรรเลงเนื้อเพลงในตอนต่อไป คือ

ร่วมกันร้องทำนองถำนำ	มาพื่อนมารำให้รื่นเรใจ
ให้พร้อมให้เพรียงเรียงระดับ	เปลี่ยนลับท่วงทีหนีได้
เวียนไปได้จังหวะกัน	อัปสรพื่อนสายกริดกรายออกมา
ฝ่ายสูง เทวาทำท่ากางกัน	เข้าทอดสนิทไม่บิดไม่ผัน
ผูกพัน ผูกพันสุขเกษม	ปลื้มเปรมปลื้มเปรมปรีดา

เมื่อหมดเนื้อร้องในตอนสุดท้ายแล้ว ผู้แสดงตัวพระจะรำท่าเกี่ยวผู้แสดงตัวนาง แล้ว
 เดินลงจากเวทีมาขึ้นรอจังหวะหมดของเพลง ตรงทางเดินแล้วยี่ดุษ* วิ่งเข้าไปค้ำานใน
 ต่อจากนั้นผู้บรรยายการแสดงจะแนะนำการแสดงชุดที่ 2

การแสดงชุดที่ 2 ฟ้อนมาลัย การแสดงชุดนี้ใช้ผู้แสดง จำนวน 4 คน โดย
 แบ่งออกเป็น 2 เวที เวทีละ 2 คน การแสดงชุดนี้ตัดลงเหลือการแสดงเพียงครึ่งเพลง
 เท่านั้น เพื่อให้การแสดงไม่เป็นเชื่องเกินไป และให้พอดีกับเวลาที่กำหนดไว้คือ
 1 ชั่วโมง แต่ยังคงให้ผู้แสดงเปลี่ยนเวทีกันเช่นเดียวกับการแสดงชุดแรก เนื้อเพลง
 ฟ้อนมาลัย (เพลงเต็ม) มีดังนี้

สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

---

*ยี่ดุษ หมายถึง การยี่ตัวขึ้นเล็กน้อยโดยที่หัวเข้าไม่ถึงจนเกินไป และ
 ยิบตัวโดยการย่อตัวลงเล็กน้อยงอเข้าพอประมาณ

พ็อนมาลัย

ชมดอกไม้เบ่งบานสลอน	ฝูงภมรระว่อนไผ่หา
ดอกพิภุถ ยี่สุนจำปา	ลมพัดมารำเพยขจร
เกษกรฐินส่งกลิ่นหอมฟุ้ง	กำจายจรุงระรื่นเกษร
จันทร์กะหือช่างล่อภมร	ให้หลงเริงร้อนบินว่อนคอม (คนตรีรับ)
ไธ้ดอกไม้ก็ได้ใช้กลิ่น	อวดประทีนที่แสนสุดหอม
เร้าฤทัยเราให้ไผ่ดอม	ช่างน่าถนอมจริงเอย (คนตรีรับ)
ไธ้ดอกไม้ก็ไม่งามเท่า	พระแม่เจ้าแม่เห้าคำปึง
ตำรวบเลิศช่างเชิดโฉมฉิน	บ่อมิมลทินทั่วสรรพางค์ (คนตรีรับ)
ไธ้ดอกไม้ก็ไม่ระรื่น	หอมชุ่มชื่นเท่าคุณพระนาง
ข้าเจ้าภักดีบ่อมิจิดจาง	จวบชีวิตวางวายเอย (คนตรีรับ)

หมายเหตุ - การย่อหน้าเนื้อเพลงโดยแบ่งเป็น 2 ย่อหน้านี้ ผู้วิจัย
ทำขึ้นเพื่อให้ง่ายต่อการเข้าใจ เพราะการแสดงที่ร้าน
อาหารบ้านไทยจะจบลงในวรรคสุดท้ายของย่อหน้าที่ 1

การแสดงที่ร้านอาหารบ้านไทยในชุดพ็อนมาลัยจะจบการแสดงในตอน
"เร้าฤทัยเราให้ไผ่ดอม ช่างน่าถนอมจริงเอย" โดยที่ผู้แสดงเมื่อทำการแสดงมา
จนถึงเนื้อเพลงท่อน "จันทร์กะหือช่างล่อภมร ให้หลงเริงร้อน บินว่อนคอม" เมื่อถึง
ช่วงคนตรีรับผู้แสดงจะเดินร่ำสลับเวทีกัน โดยนักดนตรีจะบรรเลงดนตรีกล่อไป
ตลอดจนกว่าผู้แสดงทั้งหมดจะรำไปจนถึงอีกเวทีหนึ่ง เป็นที่เรียบร้อยแล้ว นักดนตรีจึง
จะบรรเลงดนตรีในตอนต่อไป เมื่อจบการแสดงผู้แสดงทุกคนจะไหว้ลาผู้ชมโดยสลับ
ด้านกัน คือ ผู้แสดงทั้ง 4 คน ยืนเรียงกันเป็นแถวตอนลึกอยู่บริเวณทางเดิน
โดยผู้แสดงคนที่ 1 และ 3 หันหน้าด้านซ้ายมือ ผู้แสดงคนที่ 2 และ 4 หันหน้าด้านขวามือ
เมื่อไหว้ผู้ชมแล้ว ผู้แสดงจะนำพวงมาลัยดอกไม้สด ซึ่งเป็นอุปกรณ์ในการแสดงที่ถืออยู่
นั้นไปให้แก่ผู้ชมคนใดก็ได้ แต่มักจะให้กับผู้ชมที่อยู่ใกล้ตนเองมากที่สุด ต่อจากนั้น

ผู้บรรยายการแสดงจะแนะนำการแสดงในชุดต่อไป คือ ชุดที่ 3 การแสดงโขน ชุดยกรบ การแสดงชุดนี้ใช้ผู้แสดงจำนวน 4 คน ผู้แสดงเป็นพระรามและพระลักษณ์ 2 คน ผู้แสดง 2 คนนี้ คือ ผู้แสดงตัวพระในการแสดงชุดที่ 1 คือ ระบุว่าเทพบันเทิง ซึ่งไม่ต้องเปลี่ยนเครื่องแต่งตัว เพราะในการแสดงชุดระบุว่าเทพบันเทิงได้ใส่เครื่อง ตัวพระสีเขียวและสีเหลืองอยู่แล้ว ส่วนผู้แสดงเป็นทศกัณฐ์และหนุมาน คือ ผู้แสดงชาย ซึ่งจะทำการแสดงโขน ชุดยกรบนี้เพียงชุดเดียว เพราะการแสดงชุดอื่นใช้ผู้แสดงหญิงล้วน การแสดงโขนชุดยกรบนี้ หากผู้แสดงชายขาด 1 คน ผู้ดูแลด้านการแสดงจะ เปลี่ยนจากการแสดงโขน ชุดยกรบเป็นชุดหนุมานจับนางสุพรรณมัจฉาแทน เพราะใช้ ผู้แสดงชายเป็นตัวหนุมานเพียงคนเดียว ผู้แสดงชายที่ร้านอาหารบ้านไทยสามารถ ทำการแสดงได้ทั้งตัวยักษ์และตัวลิงดังนั้นจึงไม่เป็นปัญหา ถ้าผู้แสดงตัวลิงขาดผู้แสดง ตัวยักษ์ก็สามารถทำการแสดงแทนได้การแสดงชุดที่ 3 นี้ จะแตกต่างจากการแสดง ในชุดอื่น ๆ ตรงที่ไม่แบ่งผู้แสดงออกเป็น 2 เวที แต่ผู้แสดงทั้งหมดจะขึ้นไปทำการ แสดงในเวที 1 ก่อนแล้วจึงมาทำการแสดงต่อในเวที 2 โดยลักษณะการแสดงจะ เป็นดังนี้⁴

ผู้แสดงเป็นตัวทศกัณฐ์จะขึ้นไปบนเวทีที่ 1 ก่อน จากนั้นผู้แสดงตัวหนุมาน จะตามขึ้นไปและทำการรบกันเล็กน้อย พระรามและพระลักษณ์จึง ตามขึ้นไปทีหลัง เมื่อพระรามทำการรบกับทศกัณฐ์จนถึงช่วง "ตีพลาตและหนีฉาก" ทศกัณฐ์จะหนีโดยเดินลงจากเวที 1 ไป เวที 2 เพื่อไปทำการรบต่อ พระรามจะเรียกหนุมานให้ตาม

⁴ดูภาพแผนผังร้านชั้นล่าง (บ้านล่าง) ประกอบใน หน้า 187

"ตีพลาตและหนีฉาก เป็นกระบวนท่ารบ ระหว่างพระรามกับทศกัณฐ์ แสดงถึงการเปลื้องพลาต หรือการพ่ายแพ้ของฝ่ายทศกัณฐ์และการได้ทีของฝ่าย พระราม ฝ่ายทศกัณฐ์จะหนีเข้าฉากหรือเข้าโรง ฝ่ายพระก็จะไล่ติดตามและ หมายเข้าฉากไป ก่อนที่จะถึงท่าหนีฉากต้องพลาตก่อน. ไพฑูรย์ เข้มแข็ง, "จารึกของพระราม" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาภาษาไทย ศึกษาศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537) หน้า 244.

ไปเวที 2 แล้วทำการรบกับทศกัณฐ์ จนถึง "ไม้ 7" แล้ว พระลักษณ์ก็เข้าทำการรบแทน ต่อจากนั้นพระรามจะรบต่อในคอน อิงศรหรือที่เรียกว่า "ศรทง" ** เมื่อพระรามยิงศร ทศกัณฐ์ก็พ่ายแพ้ แต่ทศกัณฐ์เป่ามนต์จึงไม่ตาย จากนั้นทศกัณฐ์ก็ทำรบกับพระรามใน กราวหน้า พระรามรับคำท้า ทศกัณฐ์จึงลงจากเวทีตามด้วย พระราม พระลักษณ์และหนุมาน เป็นการสิ้นสุดการแสดงในชุด ที่ 3 ต่อจากนั้นผู้บรรยายการแสดงจะแนะนำการแสดงชุดที่ 4

การแสดงชุดที่ 4 ระบุว่าโบราณคดีชุดศรีวิชัย การแสดงชุดนี้ใช้ผู้แสดง จำนวน 4 คน โดยแบ่งผู้แสดงออกเป็น 2 เวที และผู้แสดงจะทำการเปลี่ยนเวที เช่นเดียวกับการแสดงชุดที่ 1 และ 2 เนื่องจากการแสดงชุดนี้ไม่มีเนื้อเรื่อง ดังนั้น ผู้จัดการแสดงจึงกำหนดการเปลี่ยนเวทีขึ้นเอง โดยเมื่อผู้แสดงรำทำนั่งยักษ์โหดเสร็จ ปรกติทำรำต่อจากนี้จะเป็นท่า มือล่อแก้วฆ่าเท้ากลับที่กันของผู้แสดงทั้ง 2 ข้าง แต่การแสดงที่ร้านอาหารบ้านไทยจะเปลี่ยนท่านี้เป็นท่ามือทั้ง 2 ล่อแก้วเดินเปลี่ยนเวที กล่าวคือ เมื่อผู้แสดงรำทำนั่งยักษ์โหดเสร็จ ผู้แสดงจะไม่รำท่ามือล่อแก้ว แต่จะเดิน เปลี่ยนเวที โดยม้วนมือล่อแก้วกลับข้างซ้าย-ขวาไปจนถึงอีกเวทีหนึ่ง เมื่อถึงเวทีแล้ว ผู้แสดงจะรำทำต่อไปเลย คือ ท่าคะเท้าหมุนรอบตัว ตัวอย่างท่ารำระบุว่าโบราณคดี ชุดศรีวิชัย เปรียบเทียบระหว่างกรมศิลปากรกับ ร้านอาหารบ้านไทย

ไม้ 7 เป็นไม้รบชนิดหนึ่งในการแสดงโขน เป็นไม้รบพิเศษสำหรับ ตัวเอก คือ พระรามกับทศกัณฐ์ เป็นท่ารบพิเศษนอกเหนือจากท่ารบธรรมดา ในการตีไม้นี้จะตีกันถึง 7 ครั้ง ซึ่งต่างกับไม้รบอื่น ๆ ที่ตีกันเพียง 2 ถึง 4 ครั้ง เท่านั้น

**ศรทง คือ การแผลงศรของพระรามในตอนที่พระรามแผลงศร ไปตัด ร่างกายของทศกัณฐ์ แต่ทศกัณฐ์ไม่ตาย

กรรมศิลปากร	ร้านอาหารบ้านไทย
<p>ทำออก</p> <ul style="list-style-type: none"> - ปาดมือ 2 ข้าง สลับซ้าย-ขวา 2 ครั้ง - ปาดมือข้างเดียว สลับซ้าย-ขวา 2 ครั้ง - รำเข้าหากัน 4 ครั้ง - ย่ำเท้าอยู่กับที่ 1 จังหวะ - ก้นตอกตักคอ สลับมือซ้าย-ขวา 4 ครั้ง - ทำเค็มตักคออยู่กับที่ 1 จังหวะ - นั่งชักไหล่ สลับข้าง 2 จังหวะ - มือต่อแก้ว ย่ำเท้าเข้าหากัน - แกวตรง - แยกแกว ย่ำเท้ากลับที่เดิม - เตะเท้าหมุนรอบตัว - มือต่อแก้วเดินขึ้นหน้า 3 ครั้ง ครั้งที่ 4 มือประสานกันได้คางชักไหล่ 2 จังหวะ - ทำเค็มเลื่อนเท้าเข้าหากัน แกวตรง แยกแกว กลับที่เดิม ชักไหล่อีก 1 จังหวะ - มือต่อแก้วสลับซ้าย-ขวาเดิน:ป็นวงกลม - จับตั้งวง หันหน้าเข้าวง 	<p>ทำออก</p> <ul style="list-style-type: none"> เหมือนกัน 1 ครั้ง เหมือนกัน 1 ครั้ง เหมือนกัน 2 ครั้ง เหมือนกัน เหมือนกัน 2 ครั้ง เหมือนกัน เหมือนกัน มือต่อแก้วสลับข้างซ้าย-ขวา เดินเปลี่ยนเวที เหมือนกัน เหมือนกัน 2 ครั้ง ครั้งที่ 3 มือประสานกันได้คาง ชักไหล่ 1 จังหวะ เหมือนกัน เหมือนกัน เหมือนกัน

กรมศิลปากร	ร้านอาหารบ้านไทย
<ul style="list-style-type: none"> - หอบจับ หันหน้าออกจากวง - ท่าเดิม ยักไหล่ คบเท้าเข้าโรง <p>คนสุดท้ายไหว้ลาผู้ชม</p>	<p>เหมือนกัน</p> <p>เหมือนกัน คบเท้าเดินลงมาด้านต่าง</p> <p>บริเวณทางเดิน ไหว้ลาผู้ชมสลับด้าน</p> <p>คนหนึ่งหันด้านขวา อีกคนหนึ่งหันด้านซ้าย</p> <p>วิ่งเข้าด้านใน</p>

ข้อสังเกต ขณะที่ผู้แสดงเดินเปลี่ยนเวที โดยร่ำท่ามือต่อแก้ว ผู้แสดงจะลดระดับของมือทั้ง 2 ลงมาอยู่ระดับไหล่ โดยปกคิมือต่อแก้วสูง ต้องอยู่ระดับแฉ่งศีรษะ ส่วนมือต่อแก้วต่ำจะอยู่ระดับปาก ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าเนื่องจากผู้แสดงชุดนี้ เป็นผู้แสดงหญิงล้วน อีกทั้งชุดที่ใส่คือเสื้ออินางซึ่งไม่ปกปิดอวัยวะบางส่วน เช่น รักแร้ จึงอาจทำให้ผู้แสดงเกิดความอายก็เป็นได้ เนื่องจากขณะที่เดินเปลี่ยนเวที ผู้แสดงต้องเดินผ่านผู้ชมในระยะใกล้ อย่างไรก็ตามก็สังเกตเห็น เช่นนี้เกิดขึ้นกับผู้แสดงบางคนเท่านั้น

การแสดงระบำโบราณคดีชุดศรีวิชัย ที่ร้านอาหารบ้านไทยนี้เมื่อผู้แสดงร่ำถึงท่านั่ง ยักไหล่เสร็จ ผู้แสดงจะถูกขึ้นเดินเปลี่ยนเวที โดยใช้ท่ามือต่อแก้วสลับไปมาทางด้านซ้าย และขวาไปตลอดขณะที่เดินจนกว่าจะถึงอีกเวทีหนึ่ง โดยขณะที่ผู้แสดงกำลังเดินเปลี่ยนเวทีอยู่นี้ นักดนตรีจะบรรเลงดนตรี พร้อมทั้งคอยสังเกตดูว่าผู้แสดงเปลี่ยนเวทีเป็นที่เรียบร้อยแล้วหรือยัง เมื่อเรียบร้อยแล้วนักดนตรีจะบรรเลงดนตรีในท่อนต่อไป ซึ่งผู้แสดงจะร่ำท่าเตะเท้าหมุนรอบตัว และร่ำท่าร่ำอื่น ๆ ต่อไปจนจบการแสดง ต่อจากนั้นผู้บรรยายการแสดงจะแนะนำการแสดงชุดที่ 5

การแสดงชุดที่ 5 อยุธยาบ้านไทย การแสดงชุดนี้เป็นการรำเดี่ยวใช้
ผู้แสดงเวทีละ 1 คน เมื่อผู้แสดงรำได้ครึ่งเพลง ผู้แสดงจะต้องเปลี่ยนเวทีแสดง
ดังต่อไปนี้

อยุธยาบ้านไทย

อยุธยา	สุขเกษมเปรมใจ บ้านไทยขอต้อนรับ
ทุกสิ่งจัดบริการ	ทั้งคาวหวานพร้อมสรรพ
เรียงรายน้อมรับ	นาฏกรฟ้อนขับร้องรับป่าเรอเออ (สร้อย)

ในช่วงสร้อยนี้ ผู้แสดงจะเปลี่ยนเวทีกัน ในขณะที่ผู้แสดงเดินรำเปลี่ยนเวที
การแสดงนี้ นักดนตรีจะบรรเลงทำนองรองจนกว่าผู้แสดงจะเปลี่ยนเวทีเสร็จเรียบร้อย
และพร้อมจะทำการแสดงต่อ นักดนตรีจึงจะบรรเลงดนตรีในท่อนต่อไป คือ

แม่ศรีบ้านไทย	เจ็ญองค์พระรัตนตรัยฉายชัยอวยพร
ให้ทุกท่านปราศทุกข์	เสทสุขสโมสร
รุ่งเรืองสถาพร	ช้วนิจนิรันดร

เมื่อหมดเกี้ยวร้องในท่อนสุดท้ายแล้ว ผู้แสดงจะไหว้ทาสผู้ชม ต่อจากนั้น
ผู้บรรยายการแสดงจะแนะนำการแสดงชุดที่ 6 ซึ่งเป็นการแสดงชุดสุดท้าย และกล่าว
สวัสดิ และขอบคุณลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการของทางร้าน

การแสดงชุดที่ 6 เข็งกระดืบข้าว การแสดงชุดนี้ใช้ผู้แสดง จำนวน 6 คน
โดยแบ่งผู้แสดงออกเป็นเวทีละ 3 คน โดยมีผู้แสดงเป็นตัวกลาง 1 คน การแสดงชุด
เข็งกระดืบข้าวเป็นการแสดงที่ไม่มีเนื้อร้อง ดังนั้นผู้จัดการแสดงจึงกำหนดให้ผู้แสดง
เปลี่ยนเวทีเมื่อรำถึงครึ่งเพลงในท่าสลัดน้ำ* การแสดงชุดนี้ไม่มีการเปลี่ยนท่ารำ

---

*ท่าสลัดน้ำ คือ ท่ารำที่ผู้แสดงกำมือทั้ง 2 ข้างไว้หวม ๆ แล้วคิดนิ้วมือ
ออกไปแรงพอประมาณ ทั้ง 5 นิ้ว ลักษณะเหมือนการล้างมือและสลัดน้ำออกจากมือ
ก่อนจะหยิบข้าวเหนียว

ดังเช่น การแสดงระบำโบราณคดีชุดศรีวิชัย เป็นเพียงการรำตามท่าปรกติ แต่ยืดระยะเวลาให้มากขึ้นเล็กน้อย เนื่องจากผู้แสดงต้องเดินรำไปอีกเวทีหนึ่ง จึงต้องใช้ระยะเวลามากกว่าการรำตามปรกติบนเวทีเท่านั้น เมื่อจบการแสดงผู้แสดงจะไหวลาผู้ชมโดยสลับด้านกันและวิ่งเข้าไปด้านหลัง เช่นเดียวกับการแสดงชุดอื่น ๆ เป็นการเสร็จสิ้นการแสดงทั้ง 6 ชุด

การแสดงนาฏศิลป์ไทย ที่ร้านอาหารบ้านไทย ใช้ผู้แสดงจำนวน 10 คน ต่อ 1 วัน โดยแบ่งเป็นผู้แสดงหญิง 8 คน ผู้แสดงชาย 2 คน ผู้แสดงหญิงคนหนึ่งจะต้องทำการแสดง ประมาณ 2 - 3 ชุดการแสดง ส่วนผู้แสดงชายจะทำการแสดงในชุดที่ 3 เพียงชุดเดียว ดังมีลักษณะการจัดผู้แสดงในการแสดงแต่ละชุดดังต่อไปนี้

ชุดการแสดง	ผู้แสดง							
1. ระบำเทพบันเทิง	1	2	3	4				
2. ฟ้อนมาลัย	5	6	7	8				
3. โขนชุดยกรบ	1	2	9	10				
4. ระบำศรีวิชัย	5	6	7	8				
5. รำชุดฉายบ้านไทย	3	4						
6. แข็งกระดืบข้าว	1	2	5	6	7	8		

หมายเหตุ เลข 1 - 10 คือ เลขแทนตัวผู้แสดง จำนวน 10 คน โดยเลข 1 - 8 แทนผู้แสดงหญิง 8 คน เลข 9 - 10 แทนผู้แสดงชาย

จะเห็นได้ว่าผู้แสดงคนที่ 1 2 5 6 7 และ 8 ต้องทำการแสดงถึง 3 ชุด ส่วนผู้แสดงคนที่ 3 และ 4 ทำการแสดงเพียง 2 ชุด สำหรับผู้แสดงคนที่ 9 และ 10 ซึ่งเป็นผู้แสดงชายจะทำการแสดงเพียง 1 ชุดเท่านั้น แต่หากเกิดกรณีที่ผู้แสดงหญิงขาดและไม่สามารถหาผู้แสดงแทนได้ เท่ากับว่าการแสดงในวันนั้นมีผู้แสดงหญิงเพียง 7 คน หากเกิดกรณีเช่นนี้ ผู้ควบคุมดูแลด้านการแสดงจะจัดให้ผู้แสดงหญิงทำการแสดงคนละ 3 ชุด และจะมีผู้แสดงคนหนึ่งที่ต้องทำการแสดงถึง 4 ชุด เพราะการแสดงชุดที่ 1 และ 2 ต้องใช้ผู้แสดงหญิงถึง 8 คน ดังนั้น ผู้แสดงหญิงในชุดที่ 1 จำนวน 1 คน ต้องเปลี่ยนชุดการแสดงอย่างรวดเร็วเพื่อมาทำการแสดงต่อในชุดที่ 2 โดยผู้แสดงจะสวมชุดการแสดงทับไว้ 2 ชั้น และจัดเตรียมเครื่องประดับสำหรับชุดการแสดง ชุดที่ 2 ไว้ให้พร้อม การเปลี่ยนเครื่องแต่งตัวนี้ เพื่อนผู้แสดงหญิงคนอื่น ๆ จะคอยให้ความช่วยเหลือด้วย หากเกิดกรณีเช่นนี้ขึ้นผู้บรรยายการแสดงจะรองนกว่าผู้แสดงเปลี่ยนเครื่องแต่งตัวเสร็จและพร้อมที่จะทำการแสดงแล้ว ผู้บรรยายการแสดงจึงจะแนะนำการแสดงในชุดต่อไป ในขณะที่ผู้แสดงเปลี่ยนเครื่องแต่งตัวอยู่ นักดนตรีจะบรรเลงดนตรีกล่อไปเรื่อย ๆ จนกว่าผู้แสดงจะพร้อม ลักษณะการจัดแบ่งผู้แสดงหากผู้แสดงหญิงมี 7 คน มีดังนี้

ชุดการแสดง	ผู้แสดง
1. ระบำเทพบันเทิง	1 2 3 4
2. ฟ้อนมาลัย	4 5 6 7 *
3. โขนชุดยกกรบ	1 2 8 9
4. ระบำศรีวิชัย	3 5 6 7
5. รำดูดยายบ้านไทย	3 4 *
6. เชิงกระต๊อบข้าว	3 1 2 5 6 7 *

หมายเหตุ - เลข 1-7 แทนผู้แสดงหญิง เลข 8-9 แทน ผู้แสดงชาย
 - เครื่องหมาย * แทนช่วงจังหวะที่นักดนตรีบรรเลงดนตรี
 เพื่อรอผู้แสดงเปลี่ยนเครื่องแต่งตัว

จะเห็นได้ว่าผู้แสดงหญิงคนที่ 3 ต้องทำการแสดงถึง 4 ชุด ส่วนผู้แสดงหญิงคนอื่นจะทำการแสดงเพียงแค่ 3 ชุดเท่านั้น ในกรณีที่ผู้แสดงชาย สำหรับผู้แสดงชายจะไม่มีผลกระทบต่อการแสดงมากเท่ากับผู้แสดงหญิง เนื่องจากหากผู้แสดงชายขาดก็จะเกิดการเปลี่ยนแปลงเฉพาะการแสดงชุดที่ 3 เท่านั้น โดยเปลี่ยนจากการแสดง โขนชุดยกรบ เป็นชุดหนุมานจับนางสุพรรณมัจฉา ส่วนการแสดงชุดต่อไปก็ยังคงเดิมไม่มีการเปลี่ยนแปลง

ในส่วนของการแสดงนาฏศิลป์ไทยที่ห้องอาหารชั้นบนหรือบ้านบนนั้น จะจัดการแสดงต่อเมื่อมีผู้มาใช้บริการมากกว่า 360 คน เมื่อเกิดกรณีที่ต้องจัดการแสดงนาฏศิลป์ทั้ง 2 บ้านนี้ ผู้ควบคุมดูแลด้านการแสดงต้องจัดหานักดนตรีเพิ่มขึ้น 3 คน เพื่อมาช่วยเสริมสำหรับการแสดงที่บ้านบน หากไม่สามารถหานักดนตรีมาเพิ่มได้ก็จะใช้นักดนตรีที่มีอยู่ในขณะ จำนวน 7 คน โดยแบ่งออกเป็น นักดนตรี บ้านล่าง 4 คน ซึ่งปกติใช้ 5 คน นักดนตรีบ้านบน 3 คน เพื่อบรรเลงระนาดเอก ซ้องวงใหญ่ และตะโพน โดยการแสดงจะเริ่มที่บ้านบนก่อนในเวลา 20.20 น. โดยผู้แสดงชุดที่ 1 จำนวน 2 คน ต้องมาทำการแสดงที่บ้านบน เมื่อเสร็จแล้วจึงไปทำการแสดงต่ที่บ้านล่างในเวลาประมาณ 20.40 น. สลับสับเปลี่ยนกันไปจนครบทุกชุดการแสดง ชุดการแสดงและลำดับการแสดงต่างๆ ของบ้านบนจะเหมือนกับการแสดงที่บ้านล่างทุกอย่าง เพียงแต่ผู้แสดงรำตามปกติโดยไม่ต้องเปลี่ยนเวทีการแสดง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่มาถ่ายรูปกับลูกค้าคือผู้แสดงตัวพระ* ซึ่งแต่งกายด้วยชุดจีนเครื่อง จำนวน 1 คน

ภาพผู้แสดงถ่ายรูปกับลูกค้า ภายในบริเวณร้านอาหารบ้านไทย (บ้านล่าง)
ผู้แสดงจะไปนั่งใกล้กับลูกค้าที่ต้องการจะถ่ายรูปด้วย โดยช่างภาพของร้านจะเป็นผู้
ถ่ายภาพให้กับลูกค้าด้วยกล้องโพลาลอยด์ ในอัตรารูปละ 80 บาท วันที่ 28 มิถุนายน
2539

เมื่อสิ้นสุดการแสดงพนักงานของทางร้านจะมาเก็บค่าบริการกับลูกค้าใน
อัตราคนละ 450 บาท/คน อัตรานี้ไม่รวมค่าเครื่องดื่มที่ลูกค้าสั่งต่างหาก

*สาเหตุที่เป็นผู้แสดงตัวพระ เนื่องจากผู้แสดงตัวพระไม่ต้องเปลี่ยน
เครื่องแต่งกาย เพราะใส่ชุดเดิมในการแสดงไขนชุดยกรบ แต่ผู้แสดงตัวนางต้อง
เปลี่ยนเครื่องแต่งกายเพื่อทำการแสดงในชุดอุษาภายในบ้านไทย

ที่มาถ่ายรูปกับลูกค้าคือผู้แสดงตัวพระ* ซึ่งแต่งกายด้วยชุดขึ้นเครื่อง จำนวน 1 คน

ภาพผู้แสดงถ่ายรูปกับลูกค้า ภายในบริเวณร้านอาหารบ้านไทย (บ้านถ่าง)
ผู้แสดงจะไปนั่งใกล้กับลูกค้าที่ต้องการจะถ่ายรูปด้วย โดยช่างภาพของร้านจะเป็นผู้
ถ่ายภาพให้กับลูกค้าด้วยกล้องโพลาลอยด์ ในอัตรารูปละ 80 บาท วันที่ 28 มิถุนายน
2539

เมื่อสิ้นสุดการแสดงพนักงานของทางร้านจะมาเก็บค่าบริการกับลูกค้าใน
อัตราคนละ 450 บาท/คน อัตรานี้ไม่รวมค่าเครื่องดื่มที่ลูกค้าสั่งต่างหาก

---

*สาเหตุที่เป็นผู้แสดงตัวพระ เนื่องจากผู้แสดงตัวพระไม่ต้องเปลี่ยน
เครื่องแต่งกาย เพราะใส่ชุดเดิมในการแสดง โขนชุดยกรบ แต่ผู้แสดงตัวนางต้อง
เปลี่ยนเครื่องแต่งกายเพื่อทำการแสดงในชุดอุยฉายบ้านไทย

การคัดเลือกผู้แสดง

ผู้แสดงที่ร้านอาหารบ้านไทย ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนจากวิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากร ทั้งผู้ที่กำลังศึกษาอยู่และผู้ที่สำเร็จการศึกษาแล้ว โดยวิธีการคัดเลือกผู้แสดงนั้น จะคัดเลือกผู้ที่ร่าเริง รูปร่างหน้าตาสวย บุคลิกดี ภูมิลำเนาเรียบร้อยและมีผลการเรียนอยู่ในระดับดี เนื่องจากเจ้าของคณะไม่ต้องการให้การทำงานที่ร้านอาหารบ้านไทยเป็นสาเหตุให้ผลการเรียนของผู้แสดงตกต่ำ⁵ ผู้แสดงที่เข้ามาทำงานที่ร้านอาหารบ้านไทยส่วนใหญ่มาจากการบอกกล่าวระหว่างเพื่อนต่อเพื่อน คือ ผู้ที่แสดงหรือทำงานอยู่ก่อนบอกกล่าวแนะนำแก่เพื่อนของตน ตลอดจนจากการแนะนำของอาจารย์จากวิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากร ซึ่งเป็นผู้ที่เคยทำงานอยู่ที่ร้านอาหารบ้านไทยมาก่อนเมื่อครั้งที่ยังเป็นนักเรียนอยู่ และเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วได้เข้าทำงานเป็นอาจารย์อยู่ที่วิทยาลัยนาฏศิลป์กรมศิลปากร เป็นผู้ที่คัดเลือกนักเรียนที่ร่าเริง รูปร่างหน้าตาสวย ภูมิลำเนาเรียบร้อยและมีผลการเรียนในระดับดี โดยจะสอบถามถึงความสมัครใจของนักเรียนผู้นั้นว่าต้องการทำงานพิเศษหรือไม่ถ้าต้องการก็จะแนะนำให้มาทำงานที่คณะนาฏศิลป์ที่ร้านอาหารบ้านไทย เมื่อคัดเลือกผู้แสดงได้แล้วจะทำการนัดหมายผู้แสดงให้มาฝึกซ้อมการแสดงรวมทั้งนัดหมายผู้ปกครองของผู้แสดงแต่ละคนมาร่วมรับประทานอาหารและพูดคุยกันที่ร้านอาหารบ้านไทย ถึงเรื่องลักษณะการแสดงต่าง ๆ เพื่อสร้างความเข้าใจและก่อให้เกิดความไว้วางใจแก่ผู้ปกครองของผู้แสดง หลังจากที่ทำการฝึกซ้อมเสร็จโดยผู้ที่จะมาทำการแสดงที่ร้านอาหารบ้านไทยจะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการรำได้หลายลักษณะ เช่น ผู้แสดงหญิงจะต้องมีความสามารถทั้งการรำตัวพระและตัวนางสำหรับผู้แสดงชายจะต้องสามารถรำได้ทั้งตัวยักษ์และตัวลิง เนื่องจากผู้แสดงที่ร้านอาหารบ้านไทยนี้มีจำนวนจำกัด ดังนั้นจึงต้องการผู้แสดงที่มีความสามารถ หากเกิดกรณีที่ผู้แสดงขาด ผู้แสดงที่เหลือจะได้ทำการแสดงแทนได้ในทันที

⁵ สัมภาษณ์สุภาพ อิศรางกูร ณ อยุธยา, ผู้ควบคุมดูแลด้านการแสดงที่ร้านอาหารบ้านไทย, 28 มิถุนายน 2539.

การฝึกซ้อม

การฝึกซ้อมการแสดงที่ร้านอาหารบ้านไทยจะมีขึ้นประมาณเดือนละ 1 ครั้ง หรืออาจขึ้นอยู่กับกรณีเช่นเมื่อต้องการปรับเปลี่ยนชุดการแสดงหรือเมื่อรับผู้แสดงเข้ามาใหม่ จึงจำเป็นต้องมีการฝึกซ้อมเพื่อให้เข้ากับคนตรีและผู้แสดงคนอื่น ๆ สำหรับสาเหตุที่มีการฝึกซ้อมน้อยนี้ เนื่องจากผู้แสดงแต่ละคนมักจะมีเวลาว่างไม่ตรงกัน ประกอบกับการเดินทางที่ไม่สะดวกเนื่องจากการจราจรติดขัด อีกทั้งสถานที่ตั้งร้านซึ่งตั้งอยู่ที่ถนน สุขุมวิทซอย 32 ก็อยู่ในบริเวณพื้นที่ ๆ การจราจรติดขัดพอสมควร ประกอบกับชุดการแสดงที่ร้านอาหารบ้านไทยนี้มีอยู่เพียง 6 ชุด ซึ่งใช้จัดการแสดงตลอดทุกวัน ดังนั้นการฝึกซ้อมน้อยจึงไม่เป็นปัญหาเท่าใดนักเพราะผู้แสดงมีความชำนาญในการรำชุดการแสดงต่าง ๆ แล้ว⁶

การกำหนดวันทำการแสดงของผู้แสดง

ผู้แสดงในคณะนาฏยศิลป์ที่ร้านอาหารบ้านไทย มีทั้งหมด 21 คน โดยแบ่งออกเป็น ผู้แสดงฝ่ายนาฏยศิลป์ 14 คน ประกอบด้วย ผู้แสดงหญิง 11 คน ผู้แสดงชาย 3 คน และฝ่ายคนตรี 7 คน การแสดงในวันหนึ่งจะใช้ผู้แสดง จำนวน 15 คน โดยแบ่งออกเป็น ผู้แสดงหญิง 8 คน ผู้แสดงชาย 2 คน นักคนตรี 5 คน ซึ่งจะบรรเลงระนาด ฉิ่งวงใหญ่ ตะโพน กลองแขก ขลุ่ย ฉลอดจนนักร้อง ซึ่งจะต้องเล่นเครื่องคนตรีคือ ฉิ่งด้วย ผู้แสดงจะมีวันทำการแสดงประมาณสัปดาห์ละ 4 - 5 วันค่อน โดยขึ้นอยู่กับผู้แสดงว่ามีความสะดวกในวันใด เช่น ผู้แสดงคนหนึ่งจะมีวันทำการประจำในวัน จันทร์ พุธ ศุกร์ เสาร์และอาทิตย์ ส่วนผู้แสดงอีกคนหนึ่งมี

---

⁶ สัมภาษณ์ สุภาพ อิศรางกูร ณ อยุธยา, ผู้ควบคุมดูแลด้านการแสดงที่ร้านอาหารบ้านไทย, 28 มิถุนายน 2539.

วันทำการประจำวัน อังคาร พุธ ศุกร์ เสาร์และอาทิตย์ เป็นต้น การกำหนด
วันทำการของผู้แสดงนี้จะไม่ตรงกันทุกวัน เนื่องจากหากเกิดกรณีที่ผู้แสดงขาด
เนื่องจากเจ็บป่วยหรือติดภารกิจของสถานศึกษาจะได้ให้ผู้แสดงที่ไม่มีวันทำการในวันนั้น
มาแสดงแทนผู้แสดงที่ขาดได้ ผู้แสดงที่ขอลาหยุดหรือขาดนี้จะต้องลาหยุดล่วงหน้าก่อน
อย่างน้อย 1 วัน

อัตราค่าแรง

อัตราค่าแรงที่ร้านอาหารบ้านไทยสามารถแบ่งได้ดังนี้

ผู้แสดงหญิง อัตราค่าแรง 130 บาท/วัน ถ้าผู้แสดงหญิงคนใดทำการ
แสดงเพิ่มขึ้นจะได้ค่าแรงเพิ่มในอัตรา 40 บาท

สำหรับผู้แสดงหญิงที่แต่งกายชุดขึ้นเครื่องพระ-นาง
จะได้ค่าแรง 140 บาท/วัน เนื่องจากการแต่งกาย
ชุดขึ้นเครื่องมีความยากลำบากกว่าการแต่งกายชุด
เปิดเตล็ด

ผู้แสดงชาย อัตราค่าแรง 100 บาท/วัน เนื่องจากผู้แสดงชายทำการ
แสดงโจน ชุดยกกระบเพียงชุดการแสดงเดียว

นักร้องนักดนตรี อัตราค่าแรง 100 บาท/วัน

ผู้บรรยายการแสดง อัตราค่าแรง 200 บาท/วัน

คนแต่งตัว อัตราค่าแรง 100 บาท/วัน

3. ร้านอาหารสาธาริมน้ำ โรงแรมโอเรียนเต็ล

ประวัติร้านทอสังเขป

โรงแรมโอเรียนเต็ล เดิมเปิดบริการเฉพาะบริเวณพื้นที่โรงแรม ซึ่งตั้งอยู่
ที่ถนนเจริญกรุง เขตบางรักเพียงทีเดียว โดยจัดให้มีการแสดงนาฏยศิลป์ไทยให้ลูกค้า
ของโรงแรมชมบริเวณสวนด้านนอกอาคารติดกับแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งประสบปัญหา

มากในช่วงฤดูฝน เพราะไม่สามารถทำการแสดงได้ ดังนั้นทางโรงแรมจึงได้จัดหาสถานที่จัดการแสดงใหม่ให้เป็นสัดส่วนเฉพาะ โดยในปี 2526 ทางโรงแรมได้ขยายกิจการ โดยเช่าที่ดินที่อยู่ติดฝั่งแม่น้ำตรงข้ามกับโรงแรม ซึ่งเป็นที่ดินของตระกูลเจ้าพระยามโหสวรรค์ พื้นที่บริเวณนี้เคยเป็นบ้านของเจ้าพระยามโหสวรรค์มาก่อน และต่อมาเมื่อท่านสิ้นชีวิตลงลูกหลานของท่านได้ให้พ่อค้าชาวจีนเช่าทำเป็นท่าเรือพาณิชย์ ต่อมาทางโรงแรมจึงได้เช่าต่อโดยปลูกสร้างเป็นร้านอาหารและคงสภาพบ้านทรงไทยของเจ้าพระยามโหสวรรค์ไว้ดั้งเดิม เนื่องจากลูกหลานของท่านไม่ประสงค์ให้รื้อถอนหรือทำลายลง แต่เนื่องจากสภาพบ้านทรงไทยหลังนั้นค่อนข้างเก่าและทรุดโทรมมาก ทางโรงแรมจึงได้ทำการตกแต่งซ่อมแซมให้คงสภาพเดิมและได้ปลูกสร้างเรือนไทยหลังใหม่ขึ้นอีกหลังหนึ่งใกล้เคียงกับเรือนไทยหลังเดิม แต่ก่อนที่การปลูกสร้างเรือนไทยจะเสร็จสิ้นลง ที่บริเวณระเบียงริมแม่น้ำด้านนอกได้สร้างเสร็จก่อนแล้ว ทางโรงแรมจึงได้เปิดขายอาหาร ซึ่งการขายอาหารนี้เป็นการทำกรร่วมกันระหว่างร้านอาหารจิตรโกษาโดยคุณเฉลิมพลชาตวิเศษ เจ้าของร้าน กับโรงแรมโอเรียนเต็ล และใช้ชื่อว่า จิตรโกษา โอเรียนเต็ล ซึ่งร้านอาหารจิตรโกษาจะเป็นฝ่ายจัดการด้านอาหาร และโรงแรมโอเรียนเต็ลเป็นฝ่ายจัดการด้านการแสดง โดยมีคุณชาติ อมาตยกุล ซึ่งเป็นตัวแทนและเป็นคณะกรรมการฝ่ายจัดการของทางโรงแรมจะคอยควบคุมดูแลและคณะนาฏศิลป์ที่มาทำการแสดง หลังเปิดขายอาหารได้ 2 ปี ร้านจิตรโกษาก็ถอนตัวออกไป ดังนั้นในปี 2528 โรงแรมโอเรียนเต็ลจึงเข้ามาดำเนินการเอง แต่เพียงผู้เดียวมาโดยตลอดทั้งด้านอาหารและด้านการจัดการแสดง โดยใช้ชื่อใหม่ว่าร้านอาหารศาลาวิมาน้ำ โรงแรมโอเรียนเต็ล และใช้ชื่อว่าจิตรโกษา โอเรียนเต็ล ซึ่งร้านอาหารจิตรโกษาจะเป็นฝ่ายจัดการด้านอาหาร และโรงแรมโอเรียนเต็ลเป็นฝ่ายจัดการด้านการแสดง โดยมีคุณชาติ อมาตยกุล ซึ่งเป็นตัวแทนและเป็นคณะกรรมการฝ่ายจัดการของทางโรงแรมจะคอยควบคุมดูแลและคณะนาฏศิลป์ที่มาทำการแสดง

หลังจากเปิดขายอาหารได้ 2 ปี ร้านจิตรโกษาก็ถอนตัวออกไป ดังนั้นในปี 2528 โรงแรมโอเรียนเต็ลจึงเข้ามาดำเนินการเองแต่เพียงผู้เดียวมาโดยตลอดทั้งด้านอาหารและด้านการจัดการแสดง โดยใช้ชื่อใหม่ว่าร้านอาหารศาลาวิมาน้ำ

ประเภทของการจัดการ

ร้านอาหารศาลาภิรมน้ำ มีประเภทของการจัดการอยู่ในรูปแบบของการประมูลหรือการทำสัญญาเป็นระยะ ซึ่งร้านอาหารศาลาภิรมน้ำ จะมีการต่อสัญญาระหว่างเจ้าของร้าน คือ โรงแรมโอเรียนเต็ลกับเจ้าของคณะนาฏยศิลป์ คือ คุณสุรินทร์ เขียวอ่อน เป็นระยะเวลาทุก ๆ 1 ปี

วิธีการเปิดประมูลที่ร้านอาหารศาลาภิรมน้ำเริ่มจากการกระจายข่าว โดยการบอกกล่าวกันต่อ ๆ ไปในหมู่ของผู้ทำงานด้านนาฏยศิลป์ที่กรมศิลปากรเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งคุณสุรินทร์ เขียวอ่อน ก็ทำงานที่กองนาฏดุริยางค์ กรมศิลปากรด้วย ผู้ที่ทำการประมูลจะต้องเตรียมบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ ภายในคณะนาฏยศิลป์ของตนให้พร้อม ซึ่งประกอบด้วยฝ่ายนาฏยศิลป์ ฝ่ายดนตรีและฝ่ายเครื่องแต่งกายเพื่อมาทำการแสดงในวันที่ทางโรงแรมได้นัดหมาย โดยทางโรงแรมจะนัดหมายให้เจ้าของคณะนาฏยศิลป์ แต่ละคณะนำการแสดงของตนมาเสนอให้คณะกรรมการฝ่ายจัดการของทางโรงแรมเป็นผู้พิจารณา การแสดงที่เจ้าของคณะนาฏยศิลป์นำมาเสนอนั้นต้องเป็นไปตามที่ ทางโรงแรมกำหนดโดยให้มีการแสดงโขนชุดกรบ การแสดงศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว ชุดพื้นดาบ หรือพลอง-ไม้สั้น และการแสดงเบ็ดเตล็ดต่างๆ เช่น การรำอวยพรกิ่งไม้เงินทอง รำเถิดเทิงกลองยาว เป็นต้น โดยคณะกรรมการฝ่ายจัดการของทางโรงแรมจะพิจารณาคัดเลือกคณะนาฏยศิลป์ที่ต้องการและทำสัญญาการจ้างงานเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งข้อตกลงต่างๆ ในสัญญาจะขึ้นอยู่กับความพอใจของทั้ง 2 ฝ่าย สัญญาการจ้างงานที่ร้านอาหารศาลาภิรมน้ำเป็นสัญญาการจ้างงานปีต่อปี ซึ่งเจ้าของคณะนาฏยศิลป์ถึงเห็นว่า การทำสัญญาปีต่อปีนี้สามารถขอเพิ่มค่าจ้างได้หากมีความจำเป็นในด้านค่าใช้จ่ายต่างๆ ภายในคณะ เช่น สร้างชุดการแสดงใหม่ หรือซ่อมแซมชุดการแสดงเก่าที่ชำรุด ทางคณะนาฏยศิลป์สามารถขอเพิ่มค่าจ้างหากมีเหตุผลอันสมควร แต่ถ้าทำสัญญาระยะยาว เมื่อเกิดความจำเป็นในด้านค่าใช้จ่ายทาง

คณะนาฏศิลป์จะไม่สามารถขอเพิ่มค่าจ้างได้เพราะมีสัญญาเป็นตัวกำหนด⁷ ในส่วน
ของค่าจ้างนั้นทางโรงแรมจะจ่ายให้กับเจ้าของคณะนาฏศิลป์ทุกๆ วันที่ 15 ของเดือน
โดยคิดเฉลี่ยเป็นเงินวันละประมาณ 4,500 บาท ดังนั้น 15 วัน เป็นเงิน 22,500 บาท
และ 1 เดือน เป็นเงินประมาณ 135,000 บาท

สำหรับการปกครองผู้แสดงภายในคณะนาฏศิลป์ที่ร้านอาหารศาลาภิรมย์
เป็นการปกครองระบบที่ปกครองน้อง แต่จะเข้มงวดเป็นพิเศษในเรื่องของความ
รับผิดชอบต่อหน้าที่ของผู้แสดง กล่าวคือ หากผู้แสดงกระทำผิด เช่นไม่ตั้งใจแสดง
หยอกถ้อกันขณะแสดง หรือไม่กระทำตามกฎระเบียบที่ทางโรงแรมกำหนด คุณสุรินทร์
เขียวอ่อน เจ้าของคณะจะว่ากล่าวตักเตือนเพื่อให้ผู้แสดงแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น
แต่ไม่ลงโทษหรือตัดเงินผู้แสดง ยกเว้นกรณีที่ผู้แสดงลืมเซ็นชื่อเมื่อมาทำงานและกรณี
ขาดงานโดยมิได้บอกกล่าวล่วงหน้าหรือไม่มีเหตุผลอันสมควรอันจะก่อให้เกิดปัญหาต่อการ
แสดงในวันนั้น ๆ ได้ กฎระเบียบต่าง ๆ นี้ คุณสุรินทร์ เขียวอ่อน จะเป็นผู้รับ
ความคิดเห็นจากทางโรงแรมอีกครั้งหนึ่งโดยการไปร่วมประชุมกับทางโรงแรมตามวัน
และเวลาที่ทางโรงแรมกำหนด ประมาณเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อรับฟังความคิดเห็น
ต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดการแสดงและความประพฤติของผู้แสดง ตลอดจนข้อกำหนด
ต่าง ๆ ที่ทางโรงแรมต้องการให้บุคลากรของคณะนาฏศิลป์นำไปปฏิบัติคุณสุรินทร์
เขียวอ่อน จะนำความคิดเห็นและข้อกำหนดต่าง ๆ มาเรียบเรียงและสรุปผลโดยพิมพ์
ลงในกระดาษ ขนาด A4 ตัดไว้ภายในห้องแต่งตัวเพื่อประกาศให้บุคลากรทุกฝ่าย
ในคณะทราบและนำไปปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

⁷ สัมภาษณ์ จิราพรณ เชื้อรามัน, ผู้ควบคุมดูแลด้านการแสดงที่ร้าน
อาหารศาลาภิรมย์ โรงแรมโอเรียนเต็ล, 19 ตุลาคม 2539.

1. เวลามาทำงาน ผู้แสดงทุกท่านไม่ควรมาสายเกินกว่า 19.30 น.
นักดนตรีทุกท่านขอให้มาประมาณ 19.45 น.

- เมื่อมาถึงแล้วต้องเซ็นชื่อทุกครั้งที่มาทำงาน ถ้าใครลืมเซ็นชื่อจะถูกหักเงินครั้งละ 20 บาท
- ผู้แสดงเมื่อมาถึงแล้วควรรีบแต่งหน้า แต่งตัว จะได้มีเวลาสำรวจความเรียบร้อยของตนเองก่อนออกแสดง
- นักดนตรีขอความกรุณา เปลี่ยนเครื่องแต่งกายให้เรียบร้อยก่อนออกไปทำการบรรเลง ไม่ควรเดินไปกีดกักระดมเสื่อไปในระหว่างเดินเข้าภายในศาลา และเมื่อเลิกแล้ว ควรออกมาเปลี่ยนเครื่องแต่งกายที่ห้องเปลี่ยนเสื้อผ้า อย่าเดินเปลี่ยนออกมาตามทาง

2. การใช้อาคารและสถานที่ ห้องน้ำซึ่งจำเป็นต้องใช้ร่วมกับแขกที่มาทานอาหาร ขอให้ทุกท่านจงช่วยกันรักษาความสะอาดด้วย ห้ามดื่มเหล้าในห้องน้ำ เมื่อจะใช้ห้องน้ำควรอยู่ในสภาพเครื่องแต่งกายที่เหมาะสม

- เมื่อแต่งกายเครื่อง โขนละครแล้วไม่ควรออกไปยืนบริเวณทางเดินด้านหน้าศาลาริมน้ำ

- นักดนตรีที่ต้องการนั่งพักรอการแสดงบนบ้านพระยาหน้าโรงเรียนการเรือน ควรนั่งให้เรียบร้อย กรุณาอย่าวางเท้าพาดบนโต๊ะ

- โทรศัพทสาธารณะด้านหน้าศาลา เมื่อผู้แสดงแต่งกายด้วยเครื่องโขนละครแล้วห้ามไปยืนโทรศัพท์ด้านนอก

- โทรศัพทภายในห้องละคร เมื่อมีผู้โทรมาหาใคร ควรพูดแต่ธุระจำเป็นห้ามใช้คุยเล่นกันเป็นเวลานาน

- ควรแต่งกายสุภาพเรียบร้อยพอสมควร เมื่อมาทำงานและไม่ควรวิ่งเล่นหรือส่งเสียงดัง ในขณะที่ใช้ทางเข้าออก

- ผู้แสดงที่ใช้เรือของโรงแรมควรใช้กิริยาสุภาพเรียบร้อย ไม่ควรแย่งแซงกลางเรือ

- ทางโรงแรมโอเรียนเต็ลไม่อนุญาตให้ใช้ทางผ่านเข้า-ออก ของโรงแรมเป็นทางผ่าน

- ผู้ที่นำรถยนต์หรือพาหนะอื่นใดมาทำงาน ควรจอดในที่ ๆ ทางบริษัท
จัดไว้ให้เรียบร้อย

- ไม่อนุญาตให้นำทำกิจกรรมใด ๆ ในบริเวณศาลาริมน้ำ โดยไม่ได้
รับอนุญาตจากผู้รับผิดชอบ

- เมื่อต้องยื่นรอตทำการแสดงในบริเวณหน้าห้องน้ำ ไม่ควรเล่นกันหรือ
ส่งเสียงดัง และควรระวังหลีกเลี่ยงให้แขกเวลาที่แขกต้องการเข้าห้องน้ำ

- ภายในห้องแต่งตัวทั้งหมดขอให้ทุกคนช่วยกันทำความสะอาด เมื่อนำ
อะไรมาทาน ก็ควรเก็บล้างให้เรียบร้อย และผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบทำความสะอาดใน
วันนั้น ๆ ควรรับผิดชอบด้วย

- อุปกรณ์การแต่งท้งหลายเมื่อนำออกมาใช้แล้ว ควรเก็บเข้าที่อย่าง
เป็นระเบียบเรียบร้อยด้วย เพื่อเป็นการซื่ออายุการใช้งานของอุปกรณ์การแต่ง

- หนังสือเพลงหรือหนังสือการ์ตูนที่นำมาอ่านแล้วควรเก็บให้เป็นที่เป็น
ทาง

3. การทำงานร่วมกัน

- ทุกท่านที่มาทำงานร่วมกัน ควรมีน้ำใจให้แก่กัน ช่วยเหลือซึ่งกันและ
กัน และให้อภัยกัน

- ขอให้ทุกท่านรับผิดชอบต่องานที่ทำ หากมีปัญหากการทำงานไม่ได้ในวัน
ใดโปรดแจ้งให้ทราบล่วงหน้า ถ้ามีผู้ใดทิ้งงานไปเฉย ๆ โดยไม่มีการติดต่อแจ้งให้ทราบ
หรือไม่มีเหตุผลอันสมควรจะต้องถูกหักเงินเป็นจำนวน 200 บาทต่อครั้ง

- ขอให้ทุก ๆ ท่านรับผิดชอบในความสามารถทางการแสดงของตนเอง
ถ้ายังแสดงชุดใดไม่ได้ก็ควรขวนขวายเอาด้วยตัวเอง

- ผู้แสดงหญิงควรมีรอยยิ้มปรากฏบนใบหน้าทุกครั้งที่ยื่นไปทำการแสดง
บนเวที

- เมื่อผู้แสดงได้รับเงินทิพจากแขกควรแจ้งให้ทราบทุกครั้งเพื่อป้องกัน
ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ในภายหลัง

- ไม่ควรใช้ถ้อยคำหยาบคายหรือว่ากันด้วยคำรุนแรงอันอาจนำไปสู่
การทะเลาะกันภายหลัง

- ไม่ควรนำบุคคลภายนอกที่ไม่เกี่ยวข้องกับการแสดง เข้ามาภายในห้องละคร ถ้ามีปัญหาผู้นำมาต้องรับผิดชอบ

- เนื่องจากระยะหลังภายในห้องละครมีของมีค่าหายอยู่บ่อย ๆ จึงขอให้ทุกท่านจงระวังรักษาของมีค่าของตัวเองด้วย

- ผู้แสดงหญิงขอความกรุณาอย่านำผ้าเช็ดเท้าไปซักในหยังน้ำแชก
- ขอความกรุณาอย่ารองเท้าแตะที่มีไว้สำหรับแชกมาใส่ เพราะอาจลื่นนำมาคืนได้

- การแสดงบนเวทีไม่ควร เล่นกันจนเกินขอบเขตของการแสดงบนเวทีหรือแกล้งกันบนเวที

หากพบว่าผู้แสดงไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบต่าง ๆ ตลอดจนไม่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ด้านการแสดง ภูษสุรินทร์ จะพุดจาตักเตือนผู้แสดงให้ตั้งใจกับการแสดงให้มากขึ้น โดยให้เหตุผลว่าการแสดงนาฏศิลป์ที่ร้านอาหารศาลาริมน้ำนับเป็นการแสดงออกถึงศิลปวัฒนธรรมของชาติให้ชาวต่างชาติ ซึ่งมาจากหลายชาติหลายภาษาได้ชม ซึ่งการแสดงที่ปรากฏออกมา ถ้าดีก็นับเป็นการเชิดหน้าชูตาชาติไทยได้ทางหนึ่ง ในขณะที่หากการแสดงนั้นออกมาไม่ดีก็อาจเป็นการทำลายศิลปวัฒนธรรมของชาติในสายตาและความรู้สึกของชาวต่างชาติได้ทางหนึ่งเช่นกัน^๘ นอกเหนือจากการพุดจาอบรมผู้แสดงแล้ว ยังมีการดูแลผลการแสดงของผู้แสดง ในขณะในแต่ละวันที่ทำการแสดงด้วยโดยผู้ควบคุมดูแลด้านการแสดง ตลอดจนเจ้าของคณะจะออกไปสังเกตการณ์การแสดงอยู่ภายนอกห้องอาหาร ซึ่งเป็นกระจกใสสามารถมองเห็นการแสดงภายในห้องอาหาร ได้อย่างชัดเจนเนื่องจากต้องการตรวจสอบว่าผู้แสดงตั้งใจแสดงหรือไม่ อีกประการหนึ่งคือ ดัชนีการ ให้ผลการแสดงออกมาดี นอกจากนี้ผู้จัดการร้านอาหาร ซึ่งเป็นตัวแทนของทางโรงแรมโอเรียนเต็ลก็จะคอยสังเกตผลการแสดงด้วย ดังนั้นการจัดการแสดงจึงต้องกระทำอย่างดีที่สุด เพราะหากผลการแสดงบกพร่อง ทางโรงแรมก็อาจเลิกสัญญาการจ้างงานได้

^๘ สัมภาษณ์ จิราพรณ เชื้อรามัน, ผู้ควบคุมดูแลด้านการแสดงที่ร้านอาหารศาลาริมน้ำ โรงแรมโอเรียนเต็ล 19 ตุลาคม 2539

นอกเหนือจากงานประจำที่รับจ้างจัดการแสดงนาฏศิลป์ที่ร้านอาหารศาลาริมน้ำแล้ว คณะนาฏศิลป์ของคณะสุนทรภู่ เขียวอ่อน ยังรับงานนอกหรือรับจัดการแสดงตามสถานที่ต่าง ๆ นอกเหนือจากการแสดงที่ร้านอาหารศาลาริมน้ำ ในนามของบริษัทริมน้ำศาลาไทย จำกัด คือ (RIVERSIDE THAI ART) ซึ่งจัดตั้งขึ้นในปี 2536 โดยคณะสุนทรภู่ เขียวอ่อน และได้จดทะเบียนเป็นบริษัทจำกัดในรูปแบบของนิติบุคคล รับผิดชอบจัดการแสดงตามสถานที่ต่างๆ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการจัดการแสดงให้กับลูกค้ากลุ่มใหญ่ เช่น กลุ่มลูกค้าตามบริษัทต่าง ๆ ที่จัดงานเลี้ยงสังสรรค์หรือจัดการประชุมของบริษัท โดยจะนำผู้แสดงของคณะไปแสดงตามงานต่าง ๆ ได้โดยสะดวก ซึ่งรายได้ในส่วนนี้จะเป็นรายได้เสริมให้ผู้แสดงนอกเหนือจากงานประจำที่ทำอยู่ที่ศาลาริมน้ำ ซึ่งเป็นจำนวนเงินที่ผู้แสดงจะได้รับมากกว่าที่ได้รับจากการทำงานประจำ เช่น การแสดงที่ศาลาริมน้ำได้วันละ 120 บาท ในขณะที่งานนอกจะได้ครั้งละ 500 - 800 บาท เป็นอย่างต่ำ ในจุดนี้สามารถจะรวบรวมผู้แสดงในคณะได้โดยง่าย และยังรู้ความสามารถของผู้แสดงแต่ละคนว่าเป็นอย่างไรด้วย จึงเป็นการสะดวกที่จะรับงานนอกได้ และเป็นรายได้เสริมนอกเหนือจากรายได้ประจำที่คณะสุนทรภู่ได้รับจากโรงแรมโอเรียนเต็ลอีกด้วย

สำหรับการรับงานนอก ถ้าหากเวลาตรงกับเวลาของการแสดงประจำที่ร้านอาหารศาลาริมน้ำ ก็จะแบ่งผู้แสดงไปประมาณครึ่งหนึ่งของผู้แสดงทั้งหมด ซึ่งในขณะจะมีผู้แสดงหญิงประมาณ 13 คน โดยต้องทำการแสดงประจำที่ศาลาริมน้ำวันละ 7 คน ที่เหลืออีก 6 คน ก็นำไปแสดงงานนอก สำหรับผู้แสดงชายมีประมาณ 20 กว่าคน ต้องทำการแสดงประจำที่ศาลาริมน้ำวันละ 10 คน ที่เหลืออีก 10 กว่าคนก็สามารถจะนำไปแสดงงานนอกได้ สำหรับงานนอกนี้ คณะสุนทรภู่จะจัดผู้แสดงหมุนเวียนกันไปทุกคน โดยมีสมุคบัญญัติแยกไว้เป็นสัดส่วนสำหรับการแสดงงานนอกโดยเฉพาะ ภายในสมุคบัญญัติจะระบุถึงต่าง ๆ ไว้ดังนี้ วันที่รับงาน เข้าของงาน สถานที่ เวลา ค่าจ้าง รายการแสดงรายชื่อผู้แสดง นักดนตรี เมื่อมีงานนอกอีกก็จะกลับมาดูในสมุคบัญญัติว่างานแสดงครั้งก่อนเคยนำใครไปแสดงแล้วบ้าง ครั้งนี้ก็จะสับเปลี่ยนผู้แสดงคนอื่นไปบ้างตามความเหมาะสม

ในส่วนของภาษีเงินได้ที่หักจากรายได้ที่ทางคณะหรือบริษัทริมน้ำศาลาไทย จำกัด ได้รับจากทางโรงแรมโอเรียนเต็ลนี้ จะถูกหัก 3% เพราะโรงแรมจ่ายให้กับนิติบุคคล ถ้าหากจ่ายให้กับบุคคลธรรมดาจะหัก 5% แต่จ่ายให้กับทางคณะซึ่งจดทะเบียนเป็นบริษัทจำกัด ในรูปนิติบุคคลนี้จะถูกหักเพียง 3% เพราะเป็นการจ่ายเงินระหว่างนิติบุคคลกับนิติบุคคล คือ โรงแรมโอเรียนเต็ลกับบริษัทริมน้ำศาลาไทย จำกัด

ตำแหน่งหน้าที่ในส่วนต่าง ๆ

ร้านอาหารศาลาริมน้ำโรงแรมโอเรียนเต็ล มีผู้ควบคุมดูแลในส่วนต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ผู้จัดการห้องอาหาร

คุณสมนึก นันทชัยบัญชา และ

คุณมานิตย์ ศรีโชติ

เจ้าของตงคณะนาฏยศิลป์

คุณสุรินทร์ เขียวอ่อน มีหน้าที่ควบคุม

ดูแลบุคลากรภายในคณะ ตลอดจนจัดการ

ด้านการแสดงทั้งหมด

ผู้ดูแลด้านการแสดง

คุณจิราพรรม เชื้อรามัญ ภรรยา

คุณสุรินทร์ เขียวอ่อน มีหน้าที่ช่วยควบคุม

ดูแลด้านการแสดง และจ่ายค่าแรงแก่

ผู้แสดง

ผู้ควบคุมดูแลด้านเครื่องแต่งกาย

คุณกฤษฎรรณ เดชบุญ

การจัดการการแสดง

องค์ประกอบของการจัดการการแสดงที่ร้านอาหารศาลาริมน้ำ โรงแรมโอเรียนเต็ล มีดังนี้

การคัดเลือกชุดการแสดง

การคัดเลือกชุดการแสดง กุณชาติ อมาตยกุล ซึ่งเป็นคณะกรรมการฝ่ายจัดการของทางโรงแรม ได้มีแนวความในการคัดเลือกชุดการแสดงให้มีความแปลกและแตกต่างจากสถานที่จัดการแสดงนาฏยศิลป์ไทยให้ชาวต่างชาติชมสถานที่อื่น ๆ โดยนำการแสดงลักษณะของละครพื้นทาง* เข้ามาบรรจุในรายการแสดงของทางร้าน เช่น การแสดงชุด สมิงพระรามรบกำปะนี่เป็นต้น นอกจากนี้เจ้าของคณะนาฏยศิลป์ที่ร้านอาหารศาลาริมน้ำยังพิจารณาจากขีดความสามารถของผู้แสดงในคณะนาฏยศิลป์ด้วยว่าชุดการแสดงที่คัดเลือกมานี้ ผู้แสดงสามารถรำได้ดีหรือไม่ ถ้าดีก็จะจัดเข้าไว้ในรายการแสดงถ้าไม่ดีก็จะคัดออกไป เช่น ในคราวที่จัดการแสดงนาฏยศิลป์ไทยที่ร้านอาหารศาลาริมน้ำในระยะเริ่มแรก ประมาณปี 2529 นั้น ผู้แสดงในคณะมีขีดความสามารถในการแสดงสูง สามารถรำได้ทุกชุดการแสดงที่ต้องการ เช่น ชุดระบำพม่ามอญ ระบำจีน-ไทยไมตรี ซึ่งการแสดงทั้ง 2 ชุดนี้ไม่ค่อยมีจัดแสดงตามสถานที่ต่างๆ มากเท่าใดนัก แต่ปัจจุบันได้คัดชุดการแสดงทั้ง 2 ชุดนี้ออกจากรายการแสดงที่ร้านอาหารศาลาริมน้ำแล้ว เนื่องจากผู้แสดงในคณะปัจจุบันมีขีดความสามารถจำกัด กล่าวคือ ผู้แสดงสามารถจดจำท่ารำได้ แต่เมื่อทำการแสดงแล้ว ผลการแสดงออกมาไม่ดีเท่าที่ควรหรือไม่เท่ากับผลการแสดงของผู้แสดงชุดแรกๆ ที่ได้เคยทำการแสดงมาก่อน ดังนั้นจึงตัดการแสดงทั้ง 2 ชุดนี้ออกจากรายการแสดง^๑ นอกจากนี้ยังคัดเลือกชุดการแสดงที่มีการแต่งกายที่แตกต่างกันออกไป เช่น การแต่งกายชุดยีนเครื่องหรือชุดพื้นเมือง เพื่อต้องการให้ผู้ชมได้ชมการแสดง ตลอดจนชุดเครื่องแต่งกายที่แตกต่างกันของการแสดงทั้ง 2 ประเภทนี้ ซึ่งจุดนี้ได้นำไปใช้ในการจัดรายการแสดงในแต่ละวันให้มีความแตกต่างกันออกไปอีกด้วย

---

* ละครพื้นทางคือ ละครที่มีเนื้อเรื่องและการแต่งกายของผู้แสดง เป็นลักษณะของต่างชาติตามอย่างเชื้อชาติของตัวละครนั้นๆ

^๑ สัมภาษณ์ จิราพรณ เชื้อรามัน, ผู้ควบคุมดูแลด้านการแสดงที่ร้านอาหารศาลาริมน้ำโรงแรมโอเรียนเต็ล, 19 ตุลาคม 2539.

การจัดรายการแสดง

การจัดรายการแสดงที่ร้านอาหารศาลาภิรมน้ำ โรงแรมโอเรียนเต็ล เน้นที่การจัดชุดการแสดงตลอดจนเครื่องแต่งกายที่แตกต่างกันออกไป เพื่อให้ผู้ชมได้ชมการแสดงที่หลากหลายทั้งลักษณะการแสดงและเครื่องแต่งกาย เช่น ถ้าชุดการแสดงชุดแรกเป็นชุดกินรีร้อน ชุดการแสดงที่ผู้แสดงเป็นหญิงล้วนชุดต่อ ๆ มากีจะไม่มีการแต่งเครื่องลักษณะเดียวกับการแต่งกายชุดกินรีร้อนอีก เพราะจะซ้ำกันแต่จะเปลี่ยนเป็นชุดนางใน* เช่น ชุดโคมบัวหรือชุดระบำอยุธยาแล้วจึงต่อด้วยการแสดงซึ่งแต่งกายด้วยชุดอื่นเครื่องแตกต่างจากชุดอื่นเครื่องของการแสดงชุดแรก จากนั้นจึงเป็นการแสดงศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว และจบด้วยการแสดงพื้นบ้านเป็นต้น โดยชุดการแสดงที่จัดขึ้นนี้จะมีลักษณะการแสดง ตลอดจนการแต่งกายที่แตกต่างกันออกไป

รายการแสดงที่ร้านอาหารศาลาภิรมน้ำ โรงแรมโอเรียนเต็ลนี้มีทั้งหมด 9 รายการด้วยกัน แต่ละรายการ ประกอบด้วยชุดการแสดง 6 ชุด ซึ่งทั้ง 9 รายการนี้จะจัดเรียงกันไป 9 วัน เมื่อครบ 9 รายการแล้ว จึงวนมารายการที่ 1 อีกเป็นเช่นนี้ไปเรื่อย ๆ รายการแสดงนี้จะตรงกับรายการอาหารในแต่ละวันซึ่งมี 9 รายการด้วยเช่นกัน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

---

*ลักษณะการแต่งกายแบบนางใน คือ นุ่งผ้าจีบหน้านาง ห่มสไบเฉียงไหล่ 2 ชั้น โดยห่มสไบพืทไว้ด้านหลัง และห่มสไบกรองทับอีกชั้นหนึ่ง เก้าอี้มทรงกระทุ้งหรือ เก้าอี้มทวย ดิดเกี้ยวบริเวณมวยศมด้านบน

รายการแสดงที่ร้านอาหารศาลาริมน้ำโรงแรมโอเรียนเต็ล มีดังนี้

รายการที่ 1	รายการที่ 2	รายการที่ 3
ราโคมบัว จักรวรรดิ ระบำสีภาค ฟินดาบ เมขลา - รามสูร ไร่ทองขาว	ราชาชาตรี กุมภกรรณ ระบำดาตีกิปีต หล่อง - ไม้สั้น พระรามตามกวาง ฟ็อนภูไท	ฟ็อนเล็บ ขกรบ ไร่สาวศรี ฟินดาบ รงนาเลือกคู่ เช็งกระหยัง
รายการที่ 4	รายการที่ 5	รายการที่ 6
ระบำสุโขทัย กุมภกรรณ ระบำวิชนี พระรามตามกวาง หล่อง - ไม้สั้น เช็งโป่งกลาง	เบญจรัตน์ ขกรบ ระบำชวา ฟินดาบ หนุมานจับนางสุพรรณมัจฉา ไร่ทองขาว	ดุจฉายพราหมณ์ กุมภกรรณ ฟ็อนแพน เมขลา - รามสูร ฟินดาบ ฟ็อนภูไท
รายการที่ 7	รายการที่ 8	รายการที่ 9
ไร่แฉ่นเทียน สมิงพระรามรบคำปะนี จักรวรรดิ ระบำอชุธยา หล่อง - ไม้สั้น เช็งโป่งกลาง	เทพชุมนุม ขกรบ ไร่สาวศรี หล่อง - ไม้สั้น หนุมานจับนางสุพรรณมัจฉา เช็งกระหยัง	กิณรีร้อน ขกรบ ระบำอชุธยา พระรามตามกวาง หล่อง - ไม้สั้น ฟ็อนภูไท

ลำดับการแสดง

ร้านอาหารศาลาริมน้ำ โรงแรมโอเรียนเต็ลเปิดทำการในเวลา 19.00-22.00 น. โดยจะมีการขับร้องเพลงไทยเดิมและการบรรเลงดนตรีไทย ในเวลา 20.00 - 20.30 น. จากนั้นจึงต่อด้วยการแสดงนาฏศิลป์ไทย ในเวลา 20.30 - 21.30 น. ซึ่งผู้แสดงจะต้องมาเตรียมพร้อมก่อนการแสดง โดยผู้แสดงจะเริ่มทยอยกันมาตั้งแต่เวลา 19.30 น. เพื่อเตรียมตัวแสดง ผู้แสดงทุกคนต้องแต่งหน้า ทำผม และแต่งตัวเอง ในส่วนของชุดการแสดงเบ็ดเตล็ดต่าง ๆ เช่น ฟ้อน เชิ้ง ระบำ โบราณคดี เป็นต้น สำหรับชุดยี่นเครื่องของผู้แสดงตัว พระ นาง ยักษ์ และถึงในการแสดง โขน ชุดยกรบ ชุดหนุมานจับนางสุพรรณมัจฉา ชุดพระรามตามกวาง การแสดงชุดอุบายพราหมณ์ ชุดเมฆลา-รามสูร ฯลฯ จะมีคนแต่งตัวให้เฉพาะเป็นกรณีพิเศษ คนแต่งตัวที่ร้านอาหารศาลาริมน้ำ โรงแรมโอเรียนเต็ล มีจำนวน 4 คน ซึ่งมากกว่าจำนวนคนแต่งตัวของสถานที่อื่นเช่นที่ร้านอาหารบ้านไทยมีคนแต่งตัวเพียงคนเดียวส่วนที่ร้านอาหารสิลมวิลเลจ เทวดาเซ็นเตอร์ มีคนแต่งตัว 2 คน สาเหตุที่ต้องใช้จำนวนคนแต่งตัวมาก เนื่องจากรายการแสดงที่ร้านอาหารศาลาริมน้ำ บางรายการจะเป็นการแสดง ซึ่งใช้เครื่องแต่งกายชุดยี่นเครื่องติดต่อกัน 2 ชุดการแสดง เช่น รายการแสดงที่ 8 การแสดงชุดแรกเป็นชุดเทพชุมนุม ซึ่งใช้ผู้แสดงแต่งกายชุดยี่นเครื่องตัวพระและนาง จำนวน 4 คน การแสดงชุดที่ 2 เป็นการแสดง โขน ชุดยกรบ ซึ่งใช้ผู้แสดงแต่งกายชุดยี่นเครื่องตัวพระ ยักษ์และถึง จำนวน 8 คน* อันได้แก่ พระราม พระลักษมณ์ หนุมาน องคต สุกรีพ ทศกัณฐ์ มโหทรและป่วนสูร

*การแสดง โขนชุดยกรบที่ร้านอาหารศาลาริมน้ำ ใช้ผู้แสดงเต็มทั้ง 8 คน ในขณะที่การแสดง โขนชุดยกรบที่ร้านอาหารบ้านไทยและร้านอาหารสิลมวิลเลจ เทวดาเซ็นเตอร์ ใช้ผู้แสดงเพียง 4 คน คือ ผู้แสดงตัว พระราม พระลักษมณ์ หนุมาน และทศกัณฐ์ เพราะเหตุว่าคุณสุรินทร์ ต้องการให้การแสดงสมบูรณ์ กล่าวคือ ต้องการให้ผู้ชมได้เห็นถึงระดับยศศักดิ์ของตัวละคร โดยผู้ชมจะเห็นทหารระดับล่าง คือ องคต สุกรีพ มโหทร ป่วนสูร ทหารระดับกลาง คือ หนุมาน และตัวเอก คือ พระราม พระลักษมณ์ และทศกัณฐ์ ซึ่งมียศศักดิ์ ลักษณะการแสดง ตลอดจนความสำคัญที่แตกต่างกัน

การที่มีรายการแสดงซึ่งผู้แสดงต้องแต่งกายชุดขึ้นเครื่อง เป็นจำนวนมากนี้ ทำให้ต้องมีคนแต่งตัวหลายคน เพื่อช่วยกันแต่งตัวผู้แสดงให้ทันเวลาแสดง เพราะไม่สามารถกำหนดให้ผู้แสดงมาแต่งตัวโดยเร็วได้ เนื่องจากผู้แสดงแต่ละคนมีหน้าที่ของตนที่ต้องรับผิดชอบในแต่ละวันเมื่อหมดหน้าที่นั้นแล้ว จึงมาทำการแสดง อีกทั้งการแต่งกายชุดขึ้นเครื่องนี้มีความยากพอสมควร เพราะผู้แต่งต้องใช้พลังในการเขี่ยเครื่องละครด้วยมือ ซึ่งการเขี่ยด้วยมือนี้ไม่สามารถกระทำได้ครั้งละมากๆ เพราะจะทำให้มือถลอกและเจ็บได้ ดังนั้นจึงต้องมีคนแต่งตัวหลายคนเพื่อช่วยแบ่งเบาหน้าที่ซึ่งกันและกัน¹⁰

ก่อนการแสดงในเวลา 20.15 น. จะมีการมอบพวงมาลัยซึ่งผู้แสดงหญิงจำนวน 2 คน จะเป็นผู้นำพวงมาลัยไปมอบให้แก่ลูกค้ายกพิเศษ* เช่น ลูกค้ายกที่เกิดในวันนั้นลูกค้ายกที่มานับเป็น ตลอดจนลูกค้ายกที่มีชื่อเสียง เช่น นักการเมือง นางงามจักรวาล เป็นต้น โดยผู้จัดการร้านอาหารจะเป็นผู้บอกกล่าวแก่เจ้าของคณะเพื่อให้อัดเตรียมผู้แสดงมอบมาลัยแก่ลูกค้ายกพิเศษเหล่านั้นก่อนการแสดง โดยทางร้านจะเป็นผู้จัดเตรียมพวงมาลัยไว้ให้ การมอบพวงมาลัยแก่ลูกค้ายกนี้จะกระทำเฉพาะวันที่มีลูกค้ายกพิเศษดังกล่าว หากวันใดไม่มีลูกค้ายกพิเศษก็จะไม่กระทำการมอบพวงมาลัย เมื่อถึงเวลา 20.30 น. นักดนตรีจะบรรเลงดนตรีรวมวงอย่างรวดเร็ว เพื่อเป็นการเตือนให้ลูกค้ายกทราบว่าการแสดงกำลังจะเริ่ม ต่อจากนั้น ผู้บรรยายการแสดง (Announcer) จะกล่าวสวัสดิและกล่าวต้อนรับลูกค้ายกของทางร้านเป็นภาษาอังกฤษเพียงภาษาไทย และต่อด้วยการแนะนำการแสดงในแต่ละชุดก่อนการแสดงชุดนั้น ๆ ไปจนครบทั้ง 6 ชุดการแสดง เช่นเดียวกับที่ร้านอาหาร

¹⁰ สัมภาษณ์ กฤษวรรณ เดชบุญ, คนแต่งตัวผู้แสดงที่ร้านอาหารศาลา ริมน้ำโรงแรมโอเรียนเต็ล, 17 ตุลาคม 2539.

* บุคลากรของร้านอาหารศาลา ริมน้ำ และบุคลากรของคณะนาฏศิลป์ที่ร้านอาหารศาลา ริมน้ำ เรียกลูกค้ายกพิเศษเหล่านี้ว่าลูกค้ายก V.I.P.

บ้านไทย และร้านอาหารสิลมวิลเลจ เทคเซ็นเตอร์ แต่ที่ร้านอาหารศาลาริมน้ำจะ
 ไม่มีการแนะนำเครื่องดนตรี และสาธิตทำรำแสดงอารมณ์เหมือนกับที่ร้านอาหารทั้ง
 2 แห่งดังกล่าว เนื่องจากเวลาที่จัดไว้สำหรับการแสดงทั้ง 6 ชุดนี้ถึงตัวแล้ว
 หากมีการแนะนำเครื่องดนตรีและทำรำแสดงอารมณ์เวลาของการแสดงจะยืดออกไปอีก
 นอกจากนี้ทางร้านจะมีการแนะนำเครื่องดนตรีแต่ละชนิดอยู่ในใบรายการอาหาร ซึ่งผู้ชม
 สามารถทราบชื่อของเครื่องดนตรีแต่ละชนิดได้ ส่วนการแนะนำทำรำแสดงอารมณ์นั้น
 เนื่องจากบางรายการมีผู้แสดงชายแต่งชุดขึ้นเครื่องตัวพระ แต่ไม่มีผู้แสดงหญิงแต่งชุด
 ขึ้นเครื่อง ตัวนางเช่น ในรายการที่ 4 และ 7 ดังนั้นจึงไม่สามารถแนะนำทำรำ
 แสดงอารมณ์ได้¹¹

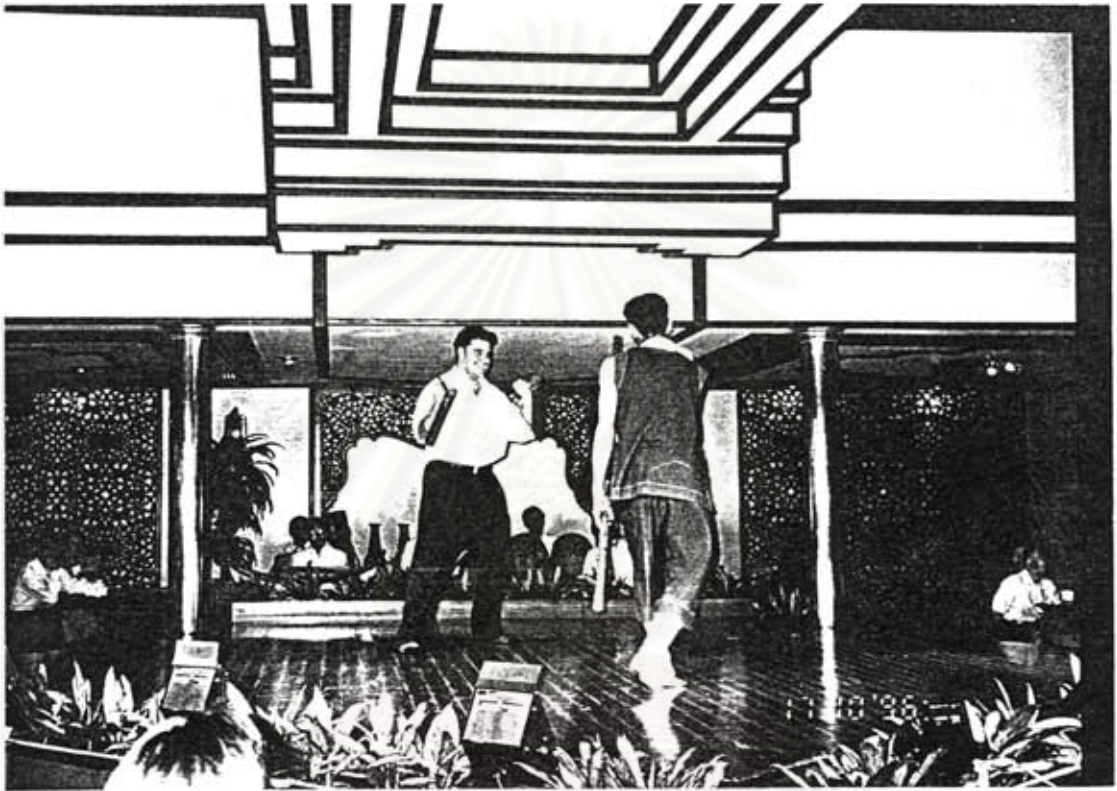
การแสดงที่ร้านอาหารศาลาริมน้ำนี้ มีการแสดงบางชุดที่ผู้แสดงหยอกล้อกับ
 ผู้ชมและเชิญผู้ชมให้เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงชุดนั้นด้วย ชุดการแสดงดังกล่าว
 คือ การแสดงศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวชุดพลอง-ไม้สั้น ซึ่งจะมีผู้แสดงจำนวน 2 คน
 คนหนึ่งถืออาวุธพลอง อีกคนหนึ่งถืออาวุธไม้สั้น โดยผู้แสดงทั้ง 2 คน จะออกมาแสดง
 การไหว้ครู และทำการต่อสู้กันประมาณ 3 นาที จากนั้นผู้แสดงที่ถือไม้สั้นจะเปลื้องผ้า
 และตกจากเวที ผู้แสดงคนนั้นจะวิ่งเข้าไปหลบอยู่ในกลุ่มของผู้ชม และเชิญชวนให้ผู้ชม
 ซึ่งเป็นผู้ชาย หรือเด็กผู้ชาย ความแต่ดูขยันทิงของผู้แสดง ให้ขึ้นไปช่วยทำการต่อ
 สู้กับผู้แสดงที่ถือพลอง แทนตนเองบนเวที โดยผู้แสดงที่ถือไม้สั้นจะมอบอาวุธไม้สั้นให้แก่
 ผู้ชมหรือแขกรับเชิญ ในขณะที่ผู้แสดงเชิญชวนแขกรับเชิญให้ขึ้นไปบนเวที ผู้แสดง
 จะปรบมือเป็นการให้เกิดริคดีและเชิญชวนผู้ชมคนอื่นให้ร่วมปรบมือให้เกิดริคดีแก่แขก
 รับเชิญด้วย เมื่อแขกรับเชิญขึ้นไปบนเวทีแล้ว ผู้แสดงที่ถือพลองจะเข้ามาทำการ
 ต่อสู้ด้วย ซึ่งเป็นลักษณะของการหยอกล้อมากกว่าจะต่อสู้อย่างจริงจังเหมือนที่ทำการ
 ต่อสู้กับผู้แสดงด้วยกัน ในขณะที่แขกรับเชิญทำการต่อสู้อยู่บนเวที ผู้แสดงซึ่งถือไม้สั้น
 แต่เดิมจะยืนอยู่ด้านล่างของเวที และแสดงกิริยาการเชียร์แขกรับเชิญ ร่วมกับผู้ชมคน
 อื่น ๆ อย่างสนุกสนาน เมื่อแขกรับเชิญทำการต่อสู้ได้ประมาณ 2 นาที ผู้แสดงซึ่งถือ

¹¹ สัมภาษณ์ สุรินทร์ เขียวอ่อน, เจ้าของคณะนาฏศิลป์ที่ร้านอาหาร
 ศาลาริมน้ำ โรงแรมโอเรียนเต็ล, 25 พฤศจิกายน 2539.

ไม้สั้นแต่เดิมจะขึ้นมากล่าวขอบคุณ และไหว้แขกรับเชิญ รวมทั้งชুমือแขกรับเชิญ เหมือนกับการชูมือนักมวยที่ชนะการแข่งขัน เพื่อเป็นการให้เกิดจินตนาการในน้ำใจของแขกรับเชิญ ซึ่งผู้ชมคนอื่นๆ จะปรบมือให้เกิดจินตนาการด้วยเช่นกัน จากนั้นผู้แสดง ทั้ง 2 คน จะทำการต่อสู้กันต่อโดยผลัดกันรุกและรับไปจนจบการแสดงชุดนั้น ซึ่งผู้แสดง ทั้ง 2 คน จะล้มลงบนเวทีแสดงการตายของทั้ง 2 ฝ่าย โดยไม่มีผู้ใดเป็นผู้ชนะ

ผู้แสดง เชิญชวนผู้ชม ให้ขึ้นไปร่วมทำการแสดงบนเวทีที่ร้านอาหารศาลา
ริมน้ำ โรงแรมโอเรียนเต็ล ผู้แสดงจะพยายามชักจูงลูกค้าให้ขึ้นไปร่วมแสดงบนเวที
รวมทั้งสร้างความเป็นกันเองระหว่างผู้แสดงกับลูกค้าให้มากที่สุด เพื่อให้ลูกค้าเกิด
ความกล้าและไม่รู้สึกเขินอาย วันที่ 17 ตุลาคม 2539

ภาพลูกค้ำร่วมทำการแสดงศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวชุดพลอง - ไม้สั้นกับ
ผู้แสดงด้วยความสนุกสนานบนเวทีที่ร้านอาหารศาลาริมน้ำ โรงแรมโอเรียนเต็ล
วันที่ 17 ตุลาคม 2539

สำหรับลักษณะการ เข้าออกของผู้แสดงนั้นจะ เดินเข้าและออกในประตู
เดียวกัน ซึ่งประตูนี้ใช้เป็นทาง เข้า-ออกของผู้แสดงและพนักงานบริการอาหาร

ในส่วนของลูกค้าจะเริ่มเข้าใช้บริการของร้านอาหารตั้งแต่เวลา ประมาณ 19.00 น. ซึ่งเป็นเวลาเปิดบริการ ลูกค้าต้องมาบอกชื่อของตนกับพนักงาน เพื่อพนักงานจะได้นำลูกค้าไปยังที่นั่งที่จองไว้ สำหรับลูกค้าที่มาเป็นหมู่คณะจากบริษัทท่องเที่ยวไม่ต้องบอกชื่อแก่พนักงาน เพราะมักกุเทศก์จะเป็นผู้บอกและนำลูกค้าเข้าไปนั่งในที่ๆ ทางร้านได้จัดเตรียมไว้ มักกุเทศก์จะนั่งอยู่กับลูกค้าของตนจนถึงเวลาที่ทางร้านนำอาหารมาบริการในเวลา 20.00 น. และคอยแนะนำอาหารต่างๆ ให้ลูกค้าได้ทราบ ซึ่งรายการอาหารต่างๆ นี้จะมีบอกไว้ในใบรายการอาหารและรายการแสดงประจำวัน ซึ่งทางร้านได้จัดทำและตั้งประจำไว้ทุกโต๊ะ ภายในใบรายการอาหารจะประกอบไปด้วยรายการอาหารและรายการแสดงประจำวัน ซึ่งในส่วนของรายการแสดงนี้ทางร้านได้จัดทำแยกไว้ในกระดาษเป็นแผ่นๆ อย่างเป็นสัดส่วน แผ่นหนึ่งจะกล่าวถึงการแสดง 1 ชุด โดยมีคำอธิบายรายละเอียดของการแสดงนั้นอย่างคร่าว ๆ พร้อมทั้งมีรูปภาพประกอบอย่างสวยงาม รวมทั้งมีภาพเครื่องแต่งกายตัวละครไทยตัวละครและนาง ภาพเครื่องดนตรี ตลอดจนการอธิบายถึงลักษณะรสชาติและลักษณะการรับประทานอาหารเย็นของคนไทยเป็นภาษาอังกฤษ เพื่อให้ลูกค้าทราบด้วย นอกจากนี้ทางร้านยังจัดทำใบรายการอาหารพิเศษ ซึ่งเป็นใบรายการอาหารของวันเทศกาลพิเศษ คือ วันลอยกระทง และวันขึ้นปีใหม่ ไว้เป็นกรณีพิเศษด้วย ในใบรายการอาหารพิเศษจะมีคำอธิบายรายละเอียดของรายการอาหารและรายการแสดงประจำวันเช่นเดียวกับใบรายการอาหารธรรมดา แต่จะมีคำอธิบายรายละเอียดของเทศกาลนั้น ๆ ในแผ่นพับแยกไว้เป็นสัดส่วน เพื่อเสริมความรู้ให้แก่ลูกค้า เช่น คำอธิบายประวัติเทศกาลลอยกระทง เป็นต้น

สำหรับมักกุเทศก์เมื่อแนะนำอาหารแต่ละชนิดให้ลูกค้าทราบแล้ว มักกุเทศก์จะออกไปรอลูกค้าบริเวณด้านนอกห้องอาหาร ซึ่งมักกุเทศก์แต่ละคนจากแต่ละบริษัทท่องเที่ยวจะมานั่งรออยู่บริเวณนี้ และพูดคุยกันเองตลอดจนพูดคุยกับผู้จัดการหรือพนักงานของร้านอาหารส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งจะออกไปรอด้านนอกจนถึงเวลาที่การแสดงใกล้จบ จึงเข้ามาที่ร้านเพื่อรอรับลูกค้าของตนอีกครั้งหนึ่ง

บริษัทท่องเที่ยวที่นำลูกทัวร์มาใช้บริการที่ร้านอาหารศาลาริมน้ำ มีทั้งบริษัท
 ที่ทำสัญญากับร้านอาหารและบริษัทที่ไม่ได้ทำสัญญากับร้านอาหาร สำหรับบริษัทที่ทำสัญญา
 กับร้านอาหารนี้จะเป็นสัญญาปีต่อปี โดยในสัญญาจะระบุ ข้อตกลงต่างๆ อันได้แก่
 อัตราส่วนการลดราคาค่าอาหารที่ทางร้านให้กับบริษัทท่องเที่ยว 10% จากราคา
 990 บาท/คน ทางร้านจะคิดเพียง 890 บาท อัตราค่าอาหารที่มีการปรับปรุงแก้ไข
 เช่น ในวันเทศกาลพิเศษ คือ วันลอยกระทงและวันปีใหม่ ทางร้านจะคิดราคาพิเศษ
 จาก ราคา 990 บาท* เป็น 2,500 บาท** เป็นต้น

บริษัทที่ทำสัญญากับทางร้านต้องวางเงินมัดจำ บริษัทละ 200,000 บาท
 เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาหากเกิดกรณีเก็บเงินค่าอาหารไม่ได้ ทางร้านจะยึดเงินมัดจำ
 และตัดเครดิตของบริษัทนั้นออก การเก็บเงินค่าอาหารนี้ ผู้จัดการร้านจะนำเอกสาร
 หรือใบเสร็จรับเงินที่มักุเทศก์เซ็นชื่อไว้เมื่อเวลานำลูกทัวร์มาใช้บริการไปเก็บเงิน
 กับบริษัทท่องเที่ยว นั้น ๆ มักุเทศก์จะมีหน้าที่รับ-ส่งลูกทัวร์และเซ็นชื่อในใบเสร็จ
 รับเงินเท่านั้น นอกจากนี้ทางร้านเก็บรวบรวม รายชื่อของบริษัทท่องเที่ยวต่างๆ ที่
 ทำสัญญากับทางร้าน เพื่อตรวจสอบว่าบริษัทโฆษณาการส่งลูกทัวร์
 ทางร้านจะติดต่อกลับไปยังบริษัทนั้นได้โดยสะดวก

* ปี 2540 ทางร้านปรับราคาค่าบริการจากอัตรา 990 บาท/คน เป็น
 1,100 บาท

**ปี 2540 ทางร้านปรับราคาค่าบริการจากอัตรา 2,500 บาท / คน
 เป็น 2,700 บาท

บริษัทท่องเที่ยวที่เหล่านี้ จะนำลูกค้าชาวยุโรปและเอเชียมาใช้บริการที่ร้านอาหารอย่างสม่ำเสมอ แต่เป็นลักษณะของลูกค้าหมุนเวียน คือ เมื่อลูกค้าชาวยุโรป เช่น อเมริกา อังกฤษ ออสเตรเลีย ขาดลูกค้าชาวเอเชีย เช่น เกาหลี ญี่ปุ่น ก็จะหมุนเวียนเข้ามาแทน ดังนั้นลูกค้าของทางร้านอาหารศาลาริมน้ำ จึงมีปริมาณมากในทุกๆ วัน ซึ่งต่างจากลูกค้าของทางโรงแรมโอเรียนเต็ล ในช่วง Low season ประมาณเดือนเมษายน - กรกฎาคม จะเป็นช่วง Sumer ของประเทศไทย คือ ฤดูร้อน - ฤดูฝน ทางโรงแรมจะมีลูกค้าจำนวนน้อย เนื่องจากนักท่องเที่ยวไม่นิยมมาเที่ยวในฤดูนี้เท่าใดนัก สำหรับที่ร้านอาหารศาลาริมน้ำไม่พบปัญหาขาดลูกค้าในช่วง Low season เนื่องจากมีลูกค้าจากบริษัทท่องเที่ยวต่าง ๆ รองรับดังกล่าวไว้ในข้างต้น แต่เนื่องจากได้เกิดเหตุการณ์ขึ้นบ่อยครั้งที่ลูกค้าไม่สามารถเข้าชมการแสดงที่ร้านอาหารศาลาริมน้ำได้ เนื่องจากมิได้จองที่นั่งไว้ล่วงหน้า ซึ่งในบางครั้งลูกค้ามาใช้บริการ แต่ที่นั่งเต็มทางร้านจึงไม่สามารถให้บริการได้ ดังนั้นทางร้านจึงจัดทำนโยบายขึ้นเพื่อนำมาใช้สำรองที่นั่งให้ลูกค้าที่เข้าชมการแสดงเป็นหมู่ คณะซึ่งมีจำนวนเกินกว่า 20 คนขึ้นไป ดังมีนโยบายต่อไปนี้

1. การสำรองที่นั่งเป็นกลุ่ม ซึ่งมีจำนวนมากกว่า 20 คน จะต้องมัดจำเงินไว้ร้อยละ 50 ล่วงหน้าหนึ่งเดือนก่อนวันที่จะมีการแสดง
2. การเปลี่ยนแปลงแก้ไขจำนวนที่นั่งที่สำรอง ภายใน 48 ชั่วโมง สามารถทำได้ โดยถือว่าไม่เป็นข้อผิดพลาดของผู้แจ้ง
3. จำนวนตัวเลขยอดผู้ใช้บริการในชั้นสุดท้าย จะต้องแจ้งให้ทางร้านทราบก่อนล่วงหน้า 48 ชั่วโมง
4. การยกเลิกการสำรองที่นั่ง น้อยกว่า 48 ชั่วโมง จะถูกเรียกเก็บเงินค่าบริการร้อยละ 50
5. กรณีที่ผู้ใช้บริการสำรองที่นั่งไว้ แต่ไม่มีการแสดงให้ชม ถือว่าเป็นความผิดของโรงแรม และลูกค้าสามารถเรียกเงินค่าบริการคืนได้เต็มจำนวน
6. การสำรองที่นั่งให้ผู้ใช้บริการ น้อยกว่า 20 คน โดยใช้หนังสือรับรองสามารถกระทำได้นโยบายดังกล่าวนี้ใช้กับลูกค้าโดยทั่วไป ทั้งลูกค้าที่มาเป็นหมู่คณะ โดยส่วนตัว ลูกค้าที่มากับบริษัทท่องเที่ยวที่ทำสัญญาและไม่ได้ทำสัญญาไว้กับทางร้าน

สำหรับบริษัทท่องเที่ยวที่ไม่ได้ทำสัญญาไว้กับทางร้าน จะไม่ได้รับส่วนลดค่าอาหาร 10% และต้องจ่ายค่าบริการให้ทางร้านในวันที่มาใช้บริการโดยทันที ซึ่งการจ่ายค่าบริการให้ทางร้านนี้ มักฤเทศก์บางคนจะประสบปัญหาการสำรองจ่ายเงินให้แก่บริษัทก่อน เนื่องจากเงินงบประมาณที่บริษัทให้ไว้สำหรับบริการลูกค้าบางครั้งไม่พอกับรายจ่ายในการนำลูกค้าไปตามสถานที่ต่าง ๆ ดังนั้นมักฤเทศก์จึงต้องสำรองจ่ายเงินให้แก่บริษัทก่อน แล้วจึงนำใบเสร็จรับเงินไปเบิกกับบริษัทในภายหลัง ซึ่งกว่าบริษัทจะจ่ายเงินส่วนที่เบิกเพิ่มนี้ใช้เวลา ประมาณ 2 เดือนเป็นอย่างต่ำ¹²

จากการสังเกตการณ์ของผู้วิจัยพบว่า ลูกค้าของร้านอาหารศาลาริมน้ำส่วนหนึ่งมาทางเรือข้ามฟากที่ทางโรงแรมโอเรียนเต็ลจัดไว้สำหรับรับ-ส่งลูกค้า ซึ่งโรงแรมจัดเรือไว้ 2 ลำ โดยเริ่มบริการตั้งแต่ 6.00 - 24.00 น. เพื่อให้บริการแก่ลูกค้าที่มาใช้บริการร้านอาหารศาลาริมน้ำ หรือนักท่องเที่ยวที่ต้องการนั่งเรือเล่นโดยทั่วไป เรือลำแรกวิ่งในเส้นทางระหว่างโรงแรมโอเรียนเต็ล กับร้านอาหารศาลาริมน้ำโดยตรง เพื่อรับส่งลูกค้าจากโรงแรมโอเรียนเต็ลมายังร้านอาหารศาลาริมน้ำ เรือลำที่สองวิ่งวนระหว่างโรงแรมโอเรียนเต็ล ร้านอาหารศาลาริมน้ำและท่าเรือศูนย์การค้า River City เพื่อรับส่งลูกค้าและนักท่องเที่ยวโดยทั่วๆ ไป

ลูกค้าอีกส่วนหนึ่งเป็นลูกค้าจากบริษัทท่องเที่ยวต่างๆ ซึ่งมีทั้งลูกค้าชาวยุโรปและเอเชีย ลูกค้ากลุ่มนี้จะมาโดยสารบัสทางด้านฝั่งธนบุรี นอกจากนี้ยังมีลูกค้าที่มาในลักษณะของคู่ธุรกิจ กล่าวคือ คนไทยที่ทำธุรกิจกับชาวต่างชาติ ได้นำชาวต่างชาติคู่ธุรกิจของตนมาเลี้ยงสังสรรค์ เมื่อสิ้นสุดการแสดงในเวลา 21.30 น. พบว่าลูกค้าจากบริษัทท่องเที่ยวจะรีบกลับในทันที สำหรับลูกค้าที่มาเองโดยส่วนตัวบางคนก็กลับในทันที แต่บางคนก็นั่งคุยอยู่ที่ร้านต่อเพราะทางร้านเปิดบริการถึงเวลา

¹²สัมภาษณ์ปิยะ โชติรัตน, มักฤเทศก์บริษัท New Japan Tours,

22.00 น. โดยทางร้านจะเปิดเทปดนตรีไทยให้ลูกค้าฟัง แต่ไม่มีการบรรเลงดนตรีไทย เพราะนักดนตรีสิ้นสุดหน้าที่ในเวลา 21.30 น. ซึ่งเป็นเวลาที่การแสดงเสร็จสิ้นลง

ในส่วนของค่าบริการอาหารปรกติทางร้านจะคิดลูกค้าในอัตรา 990 บาท/คน ยกเว้นในวันเทศกาล คือ วันลอยกระทง และวันปีใหม่ ซึ่งทางร้านคิดลูกค้าในอัตราพิเศษ คือ 2,500 บาท/คน เนื่องจากทางร้านจัดกิจกรรมพิเศษให้ลูกค้าได้ร่วมสนุก คือ การแจกของรางวัลแก่ผู้โชคดี อีกทั้งในวันลอยกระทงนี้ทางร้านได้จัดกระทงไว้แจกให้ลูกค้าได้นำไปลอยบริเวณหน้าของทางร้านด้วย

สำหรับวันที่ 31 ธันวาคม ซึ่งถือเป็นเทศกาลวันขึ้นปีใหม่ นอกจากทางร้านจะเปิดบริการที่ห้องอาหารศาลาริมน้ำตามปกติแล้ว ทางร้านยังเปิดบริการที่บริเวณระเบียงริมแม่น้ำด้านนอกโดยคิดค่าบริการในอัตรา 2,900 บาท/คน การบริการที่ระเบียงริมแม่น้ำด้านนอกนี้จะมีการบริการอาหารแบบบุฟเฟต์ตามทางเดินจุดต่าง ๆ ซึ่งมีทั้งอาหารไทย จีน ฝรั่งเศส ผลไม้ไทยตลอดจนขนมไทยชนิดต่าง ๆ เช่น ลูกชุบ ทองหยิบ ทองหยอด สาธุใส่หมู ข้าวแบริบปากหม้อ เป็นต้น ในส่วนของ การแสดงบริเวณริมแม่น้ำด้านนอกนี้ทางร้านได้จัดให้มีวงดนตรีมาบรรเลงเพลงสากล รวมทั้งมีการแสดงจากต่างประเทศมาบริการแก่ลูกค้า ซึ่งปี 2539 นี้ทางร้านได้นำการแสดงมาจากประเทศ Canya และการแสดงของนักเรียนโรงเรียนนานาชาติ แต่ไม่มีการแสดงนาฏศิลป์ไทยให้ลูกค้าชม ถ้าลูกค้าต้องการชมการแสดงนาฏศิลป์ไทย ลูกค้าสามารถเข้ามาชมได้ที่ห้องอาหารศาลาริมน้ำด้านใน โดยไม่ต้องเสียค่าบริการเพิ่มเติมอย่างใด

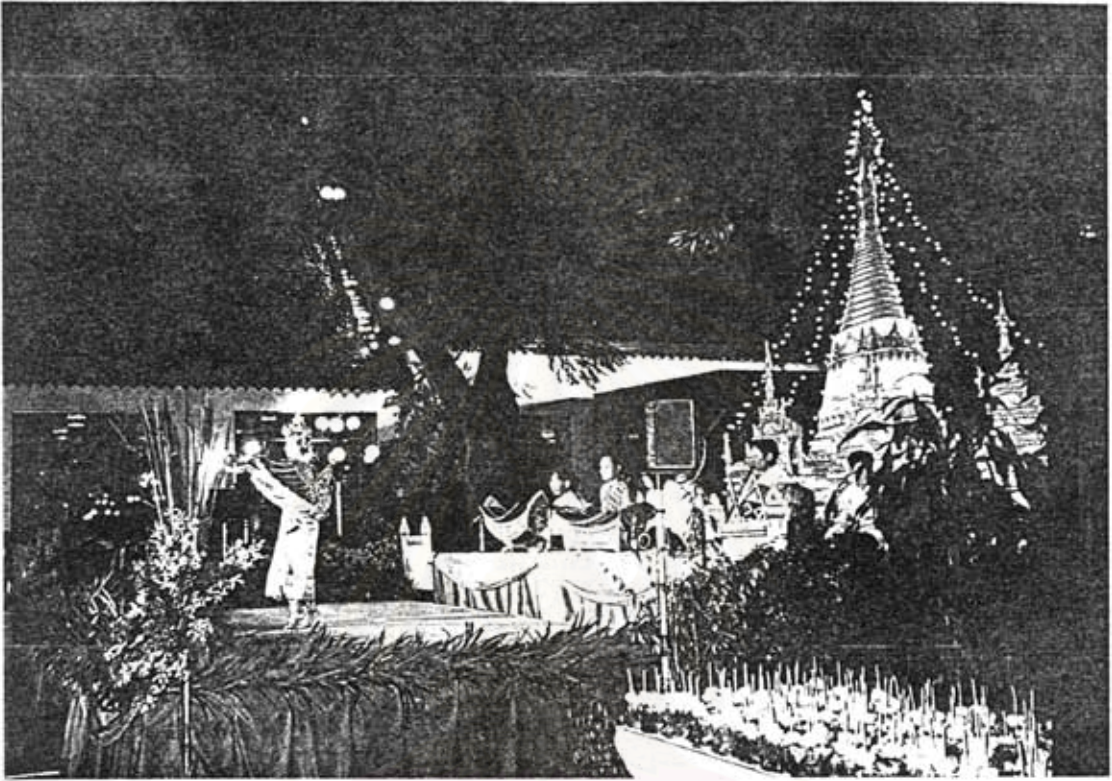
ในกรณีที่ลูกค้าต้องการเช่าเหมาสถานที่ เพื่อจัดเลี้ยงสังสรรค์เป็นหมู่คณะ ทางร้านจะคิดค่าบริการในอัตรา 250,000 บาท ซึ่งเป็นอัตราเดียวกันทั้งที่ห้องอาหารศาลาริมน้ำด้านใน และที่ระเบียงริมแม่น้ำด้านนอก โดยอัตรานี้รวมค่าอาหารและการแสดงด้วย ลูกค้าต้องติดต่อขอเช่าสถานที่กับทางโรงแรมโอเรียนเต็ล หรือร้านอาหารศาลาริมน้ำก็ได้ โดยกำหนดวัน เวลา จำนวนคน รวมทั้งสถานที่ที่ต้องการ กล่าวคือ บริเวณห้องอาหารด้านในหรือระเบียงริมแม่น้ำด้านนอก ให้ทางร้านทราบ เพื่อจะได้จัดเตรียมสถานที่ได้ตามต้องการ ผู้วิจัยได้สังเกตการณ์การเช่าเหมาสถานที่บริเวณระเบียงริมแม่น้ำด้านนอกเพื่อจัดเลี้ยงสังสรรค์ของสมาคมนักธุรกิจไทย

และนักธุรกิจชาวสหรัฐอเมริกา ในวันที่ 24 พฤศจิกายน 2539 ซึ่งเป็นวันลอยกระทง ทางโรงแรมได้จัดบริการอาหารแบบบุฟเฟต์ ซึ่งมีทั้งอาหารไทยและอาหารฝรั่งไว้ให้บริการแก่ลูกค้า ตลอดจนการแสดงนาฏศิลป์ไทย ซึ่งทางโรงแรมได้จัดทำเวทีขึ้นสำหรับการแสดง เวทีหันหน้าออกไปทางแม่น้ำเจ้าพระยา ขนาด 4 x 4.5 เมตร โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนของที่ตั้งวงดนตรี ขนาด 2 x 4 เมตร และส่วนของเวทีแสดง ขนาด 2.5 x 4 เมตร ลักษณะของเวทีเป็นเวทีไม้ยกพื้น 2 ระดับ

ระดับที่ 1 เวทีแสดง สูงจากพื้น 0.90 เมตร .

ระดับที่ 2 ที่ตั้งวงดนตรี สูงกว่าระดับแรก 0.50 เมตร เวทีประดับด้วยต้นไม้และดอกไม้ชนิดต่าง ๆ รวมทั้งมีผ้าปิดพื้นเวทีที่เป็นไม้ไผ่อย่างมิดชิด อีกทั้งมีการตกแต่งฉากด้านหลังเป็นรูปเจดีย์ประดับด้วยดวงไฟดวงเล็ก ๆ ด้านข้างของเวทีมีโต๊ะวางกระทง ซึ่งทางร้านจัดไว้ให้บริการแก่ลูกค้าเพื่อลอยกระทงหลังจากจบการแสดงนาฏศิลป์ไทย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพเวทีการแสดงบริเวณระเบียงริมแม่น้ำด้านนอก ซึ่งหันหน้าออกไป
 ทางแม่น้ำเจ้าพระยา พื้นเวทียกขึ้นเป็น 2 ระดับ เพื่อให้ลูกค้าได้เห็นทั้งการแสดง
 และการบรรเลงดนตรีไทยอย่างชัดเจน จากภาพผู้แสดงกำลังทำการแสดงชุด กิณรี
 ร่อนบนเวทีระดับที่ 1 ซึ่งสูงจากพื้น 0.90 เมตร สำหรับฉากนั้นจัดทำเป็นรูปเจดีย์
 ประดับด้วยดวงไฟเล็กๆ ด้านข้างของเวทีมีโถ้วางกระถาง ซึ่งทางร้านจัดเตรียมให้
 ลูกค้าเพื่อ ลอยกระถาง หลังจากจบการแสดง วันที่ 24 พฤศจิกายน 2539.
 สำหรับการแสดงในคืนวันลอยกระถางนี้ ประกอบด้วยการแสดง 5 ชุด คือ

- ชุดที่ 1 กิณรีร่อน
- ชุดที่ 2 การแสดง โขนชุดยกกรบ
- ชุดที่ 3 ระบายสุโขทัย

ชุดที่ 4 หนุมานจับนางสุพรรณมัจฉา

ชุดที่ 5 การแสดงศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวชุดพลอง - ไม้สั้น

ก่อนการแสดงในแต่ละชุดจะมีผู้บรรยายการแสดง ซึ่งเป็นบุคลากรของทางโรงแรม ออกมาบรรยายรายละเอียดของการแสดงแต่ละพอสั่งเขป โดยผู้บรรยาย การแสดงนั้นนอกจากจะบรรยายการแสดงแล้ว ยังเป็นผู้ทำหน้าที่ดำเนินรายการใน คี้นั้นด้วย การแสดงที่บริเวณสระเบียงริมแม่น้ำด้านนอกนี้ เมื่อผู้แสดงทำการแสดง เสร็จในแต่ละชุด ผู้แสดงชุดนั้นจะออกไปด้วยรูปกับลูกค้า โดยผู้จัดการร้านจะเป็น คนนำผู้แสดงไปด้วยรูปกับลูกค้าคนสำคัญเพียงบางคนเท่านั้น ลักษณะการแสดงที่บริเวณ สระเบียงริมน้ำด้านนอกนี้มีลักษณะเช่นเดียวกับการแสดงที่ห้องอาหารด้านใน ยกเว้น การแสดงในชุดที่ 3 คือ ระเบิดาสุโขทัย ซึ่งเจ้าของคณะต้องการสอดแทรกเรื่องราว ของประเพณีการลอยกระทงให้ลูกค้าทราบ พอสั่งเขป จึงได้เพิ่มเติมการแสดงของ นางนพมาศเข้าไปหลังจากจบการแสดงระเบิดาสุโขทัย โดยเริ่มจากการแสดงระเบิดา สุโขทัยตั้งแต่ต้นจนจบเมื่อจบการแสดงปกติผู้แสดงจะวิ่งเข้าไปด้านใน แต่การแสดงที่ เพิ่มเติมขึ้นใหม่นี้ผู้แสดงจะตั้งซุ่มและตั้งท่าร่าค้างไว้ จากนั้นจะมีผู้แสดงหญิง ซึ่ง เปรียบเป็นนางนพมาศถือกระทงเดินร่าขึ้นมาบนเวที โดยร่าตามเนื้อร้องซึ่ง กุญสุรินทร์ เขียวอ่อน ได้นำมาจากคำกลอนในหนังสือ ตำนานนางนพมาศ การแสดง ซึ่งเพิ่มเติมขึ้นใหม่นี้ กุญสุรินทร์ เขียวอ่อน ได้นำแบบอย่างมาจากการแสดงละครเรื่อง ตำนานนางนพมาศ ของกรมศิลปากร โดยนำมาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับการแสดงที่ ร้านอาหารศาลาริมน้ำ ซึ่งต้องกระชับกว่าการแสดงของกรมศิลปากร ดังนั้น จึงตัดมา เฉพาะช่วงที่กล่าวถึงนางนพมาศเท่านั้น¹³ ดังมีเนื้อร้องต่อไปนี้

¹³ สัมภาษณ์ สุรินทร์ เขียวอ่อน, เจ้าของคณะนาฏศิลป์ที่ร้านอาหาร ศาลาริมน้ำโรงแรมโอเรียนเต็ล, 25 ธันวาคม 2539.

ข้ามน้อยนพมาศ	อภิวาทสามิ
อธิษฐานอัญชลี	อัญเชิญชวนภรรยา
ณ กาลพระจันทร์เพ็ญ	ประคัมค่น ณ เมฆา
ประกาศปภทรรษา	บรรดาชนทุกผู้วาน

เมื่อจบเนื้อร้องแล้วผู้แสดงจึงเดินตามกันเข้าไปด้านใน โดยมีผู้แสดงเป็นนางนพมาศ เดินนำหน้า

การแสดงที่บริเวณสระเป็ยงริมแม่น้ำด้านนอก คุณสุรินทร์ เชี่ยวอ่อน เจ้าของคณะนาฏยศิลป์ และภรรยา คือ คุณจิราพรณ เชื้อรามัน ได้เข้ามาควบคุมดูแลการแสดงอย่างใกล้ชิดถึงข้างเวที โดยทั้ง 2 ท่านจะคอยดูแลความเรียบร้อยต่าง ๆ ในการแสดง ทั้งการเตรียมพร้อมผู้แสดงเพื่อทำการแสดงในแต่ละชุด การปล่อยคิวผู้แสดงตลอดจนตรวจความเรียบร้อยในเรื่องเครื่องแต่งกายของผู้แสดงแต่ละคน

กรณีที่มีการแสดง 2 ที่ ในเวลาเดียวกัน คุณสุรินทร์จะจัดหาผู้แสดง และนักดนตรีเพิ่มขึ้น โดยนำผู้แสดงและนักดนตรีของคณะซึ่งไม่มีวันทำการในวันนั้น ๆ มาเพิ่มอีกชุดหนึ่ง ถ้าหากไม่พอหรือผู้แสดงไม่สามารถมาทำการแสดงได้ก็จะให้ผู้แสดงคนอื่น ๆ ช่วยหาเพื่อน ๆ ซึ่งเรียนทางด้านนาฏยศิลป์ไทยโดยตรงมาช่วยเสริมการแสดงในวันนั้น

การคัดเลือกผู้แสดง

การคัดเลือกผู้แสดงที่ร้านอาหารศาลาริมน้ำ พิจารณาจากผู้ที่มีความรู้ด้านนาฏยศิลป์ไทยมาโดยตรง เพราะมีพื้นฐานด้านนาฏยศิลป์ไทยและสามารถทำได้หลายชุดการแสดง ผู้ที่มาสมัครเป็นผู้แสดงของคณะนาฏยศิลป์ที่ร้านอาหารศาลาริมน้ำ ส่วนใหญ่มาจากการแนะนำจากเพื่อนที่ทำงานเป็นผู้แสดงของคณะอยู่ก่อนแล้ว ผู้สมัครจะต้องมาสมัครด้วยตนเองที่ร้านอาหารศาลาริมน้ำ โรงแรมโอเรียนเต็ลกับเจ้าของคณะโดยตรง ซึ่งเจ้าของคณะจะพิจารณาผู้สมัครจากรูปร่างหน้าตาที่สมส่วนกัน กล่าวคือรูปร่างไม่ใหญ่หรือเล็กจนเกินไป เพราะผู้แสดงในคณะต้องมีรูปร่างเท่า ๆ กัน

เนื่องจากการแสดงบางชุด เช่น รำโคมบัว รำสาวศรี ต้องใช้ผู้แสดงหญิงรวมกลุ่มกันหลายคน หากผู้แสดงคนใดรูปร่างใหญ่หรือเล็กจนเกินไป ก็จะไม่สามารถเข้ากลุ่มกับผู้แสดงคนอื่นได้ สำหรับผู้แสดงชายนั้น ผู้แสดงที่เป็นตัวพระต้องมีรูปร่างหน้าตาสมส่วน เช่นเดียวกับผู้แสดงหญิง แต่ผู้แสดงเปิดเตล็ดตัวยักษ์หรือถึงรูปร่างหน้าตาไม่สำคัญมากนักเพราะเมื่อทำการแสดง โขนต้องสวมศีรษะโขน* ซึ่งปกปิดหน้าตาของผู้แสดงได้ต่างกับผู้แสดงตัวพระที่ต้องเปิดหน้า เวลาทำการแสดงสำหรับหน้าตาของผู้แสดงไม่จำเป็นต้องสวยหรือหล่อมากนัก เพราะสามารถแก้ไขหรือตกแต่งให้สวยงามได้ด้วยการแต่งหน้า ขั้นตอนต่อไปคือ ให้ผู้สมัครต่อทำร่าจากเพื่อนโดยดูจากรายการแสดงของคณะ เมื่อได้ทำร่าแล้วเจ้าของคณะจะให้ทำการทดลองงาน โดยให้ผู้สมัครทำการแสดงจริงในวันทำการแสดง ซึ่งเจ้าของคณะจะพิจารณาว่าผู้สมัครสามารถแต่งหน้า ทำผม และแต่งตัวเองได้หรือไม่ ตลอดจนพิจารณาจากความสามารถในการรำด้วย หากเป็นที่พอใจเจ้าของคณะก็จะรับเข้าทำงานและให้ผู้สมัครคนนั้นต่อทำร่าชุดต่าง ๆ ซึ่งอยู่ในรายการแสดงของคณะให้ครบต่อไปในภายหลัง

สำหรับผู้บรรยายการแสดงที่ร้านอาหารศาลาริมน้ำ เป็นนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยคุณจิราพรณ เชื้อรามัน ได้บอกกล่าวกับเพื่อนซึ่งเป็นอาจารย์อยู่ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ให้ช่วยจัดหานักศึกษาที่ต้องการทำงานพิเศษให้มาทำงานเป็นผู้บรรยายการแสดงที่คณะ โดยต้องมีความรู้ด้านภาษาอังกฤษ คีพอสทวร สามารถอ่านออกเขียนได้และพูดภาษาอังกฤษได้ในระดับดี การบรรยายการแสดงที่ร้านอาหารศาลาริมน้ำจะบรรยายการแสดงเป็นภาษาอังกฤษเพียงภาษาเดียว ซึ่งจุดนี้มักถูกเทศก์ที่น่าถูกทัวร์ชาวญี่ปุ่นมาชมการแสดงได้กล่าวว่า การบรรยายการแสดงเป็นภาษาอังกฤษเพียงภาษาเดียวนี้เป็นปัญหาต่อถูกทัวร์ชาวญี่ปุ่นพอสมควร เนื่องจากถูกทัวร์ชาวญี่ปุ่นส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ด้านภาษาอังกฤษ จึงไม่สามารถเข้าใจ

---

* ศรีษะโขนหรือหัวโขน คือ รูปหัวของยักษ์ ลิง และฤๅษี ที่ใช้สวมเวลาเล่นโขนหรือละคร

คำบรรยายของผู้บรรยายการแสดงได้ ถ้าหากมีการบรรยายการแสดงเป็นภาษาญี่ปุ่น
ด้วย ก็จะเป็นการดีต่อลูกทัวร์ชาวญี่ปุ่น¹⁴

การฝึกซ้อม

การฝึกซ้อมการแสดงที่ร้านอาหารศาลาริมน้ำ เนื่องจากผู้แสดงส่วนใหญ่
อยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียน ดังนั้นหากเป็นช่วงเปิดเทอม ซึ่งผู้แสดงมีภาระด้านการศึกษา
ต้องรับผิดชอบก็จะทำการฝึกซ้อมในวันอาทิตย์ ประมาณเดือนละ 1 - 2 ครั้ง
แต่หากอยู่ในช่วงปิดเทอมจะฝึกซ้อมในวันอาทิตย์เช่นเดียวกัน แต่เพิ่มจำนวนขึ้นเป็น
เดือนละ 3 - 4 ครั้ง ผู้แสดงของคณะนาฏศิลป์ที่ร้านอาหารศาลาริมน้ำ ส่วนใหญ่
เป็นผู้ที่ศึกษาด้านนาฏศิลป์ไทยมาโดยตรงจากสถานศึกษาต่าง ๆ ที่เปิดสอนวิชา
นาฏศิลป์ขึ้น ดังนั้นชุดการแสดงต่างๆ ของการแสดงมาตรฐาน เช่น พระรามตาม
กวาง รำฉุยฉายพราหมณ์ เมขลา-รามสูร หรือการแสดงโขนชุด หนุมานจับนาง
ศุภรณมัจฉา ซึ่งบรรจุอยู่ในรายการแสดงของคณะก็จะมีลักษณะทำรำที่คล้ายคลึงกัน
เพราะมาจากแหล่งเดียวกัน คือ กรมศิลปากร การฝึกซ้อมชุดการแสดงเหล่านี้
จึงไม่จำเป็นมากนักเพราะผู้แสดงได้ศึกษามาจากสถานศึกษาของตนแล้ว
แต่การแสดงบางชุดจะมีลักษณะการรำแบบเต็ม* และแบบตัด** เช่น ชุดฉุยฉาย
พราหมณ์และชุดเมขลา-รามสูร เป็นต้น ซึ่งทางคณะใช้แบบตัดเข้าของคณะก็จะบอก
แก่ผู้แสดงว่าชุดฉุยฉายพราหมณ์และชุดเมขลา - รามสูร รำแบบตัด¹⁵ ดังตัวอย่าง
ต่อไปนี้

¹⁴ สัมภาษณ์ จรรยา วุฒิชัย, มัคคุเทศก์บริษัท Metro Holiday
Tour, 19 ตุลาคม 2539.

*แบบเต็ม คือ การแสดงเต็มตามทำรำที่มีหรือตามเนื้อร้องของการแสดงชุด
นั้นที่ปรากฏโดยมิได้ตัดทอนทำรำและเนื้อร้องนั้นออก

**แบบตัด คือ การแสดงแบบย่อเพื่อให้การแสดงสั้นและกระชับขึ้น โดยตัด
ทำรำและเนื้อร้องบางส่วนออก

¹⁵ สัมภาษณ์ สุรินทร์ เขียวอ่อน, เจ้าของคณะนาฏศิลป์ที่ร้านอาหาร
ศาลาริมน้ำ, 25 พฤศจิกายน 2539.

อุบายพราหมณ์

อุบายเอย	ช่างงามข้าช่างรำโยกย้าย	(คนตรีรับ)
ตะเວແຕນອ່ອນອຣອນຮ່ວງກາຍ	วิจิตรยิ่งถายที่คนประดิษฐ์	(คนตรีรับ)
สองเนตรคมข้าแสนคำมันขลับ	ขม้อยเนตรจับช่างสวยสุคพิศ	(คนตรีรับ, ทำรับ)
สุคสวยเอย	ยิ่งพิศยิ่งเพลิน: ชญาให้งงวอ	(คนตรีรับ)
งามหัดถ้างามกรช่างพื่อนระทวย	ช่างนาฏช่างนวยสวยยั่วโยยนา	(คนตรีรับ)
ทั้งหัดถ้างกรก็พื่อนถูกแบบ	ดูยลดูแบบสวยยิ่งเทวา	(คนตรีรับ, ทำรับ)

ร้องแม่ศรี

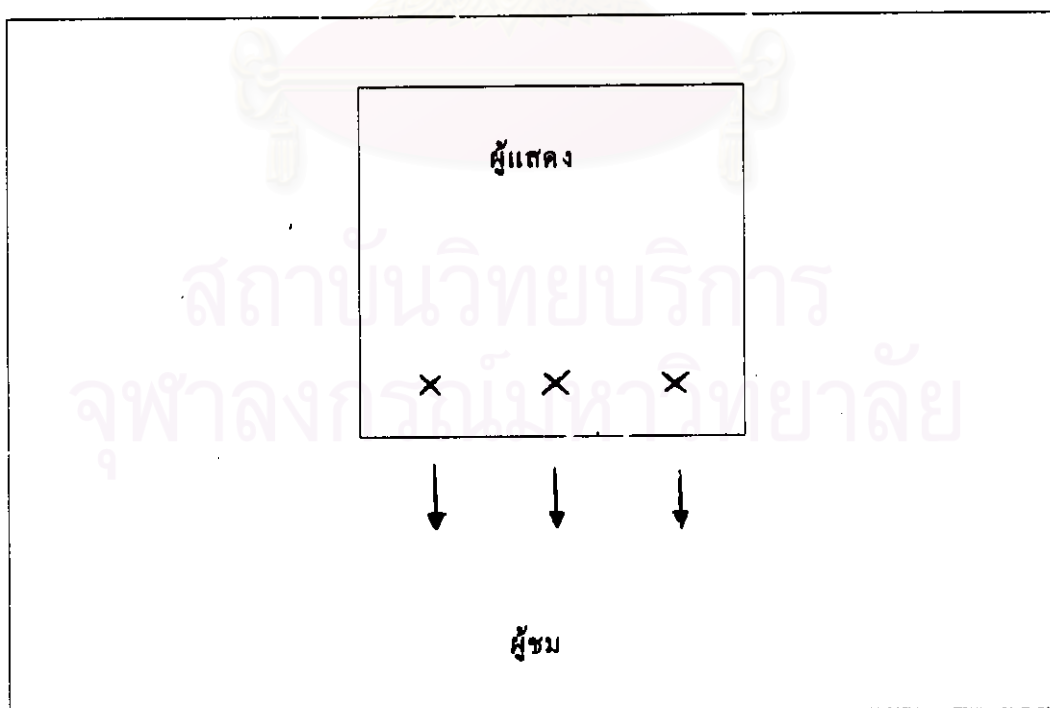
นำชมเอย	นำชมเจ้าพราหมณ์	
ดูทั่วตัวงาม	ไม่ทราบเลขจนนิต	(ทำรับ)
ดูผุดผ่อง	เหมือนทองทาดิ	
ยังเพ่งยิ่งพิศ	ยิ่งกิดชมเอย	(ทำรับ)
นำรักเอย	นำรักครุณ	
เหมือนแรกจะรุ่น	จะรู้เคียงตา	(ทำรับ)
เข้าข้มเข้าแค้น	แค้นเหมือนมาลา	
จ่อจิดติดตา	เสียจริงเจ้าเอย	(ทำรับ)

เพลงเร็ว - ๑๖

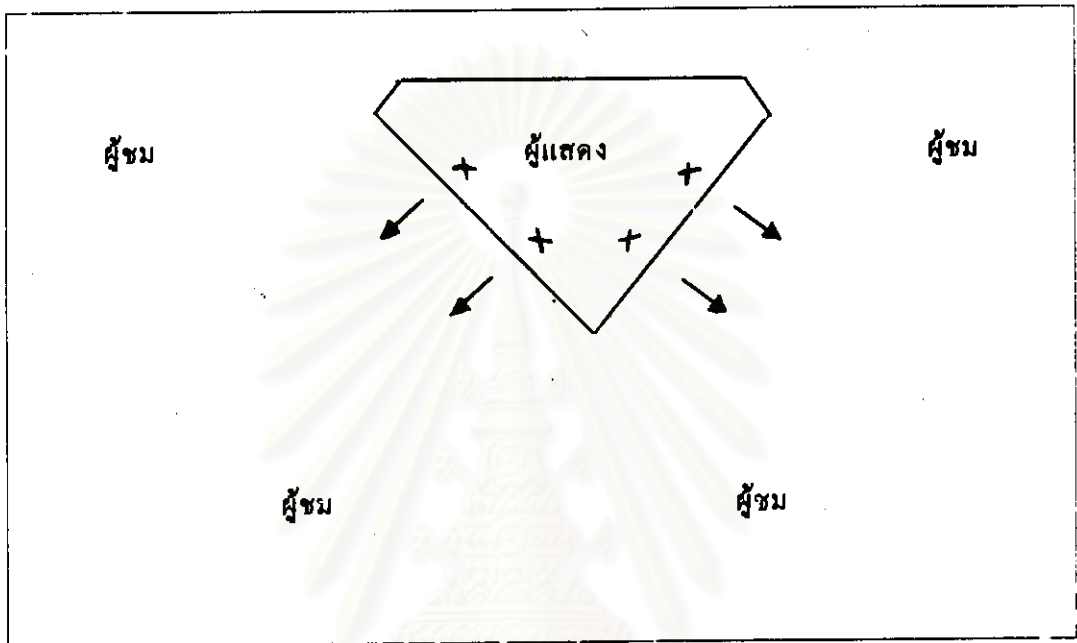
ปกติกการรำแบบเต็มผู้รำ ต้องรำซ้ำท่าเดิมในท่อนคนตรีรับ และต้องรำทำรับ ในแต่ละท่อนดังกล่าวด้วย แต่การรำแบบคัดของคณะนาฏยศิลป์ที่ร้านอาหารศาลาริมน้ำ ผู้รำจะรำตามเนื้อร้องเท่านั้น สาเหตุที่ไม่รำในท่อนคนตรีรับ และทำรับ เพราะใช้เวลานาน อีกทั้งการรำในท่อนคนตรีรับก็เป็นการรำซ้ำท่าเดิม ซึ่งผู้ชมได้ชมแล้ว ดังนั้น หากรำซ้ำท่าเดิมอีก ผู้ชมอาจเกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายก็เป็นได้¹⁶ การรำในชุด เมขลา-รามสูรก็เช่นเดียวกัน คือ ผู้รำ ๆ ตามเนื้อร้องเท่านั้น

¹⁶ สัมภาษณ์ คุณสุรินทร์ เขียวอ่อน, เจ้าของคณะนาฏยศิลป์ที่ร้านอาหาร ศาลาริมน้ำ, 25 พฤศจิกายน 2539

สำหรับการแสดงพื้นเมือง และการแสดงเบ็ดเตล็ดชุดต่างๆ เช่น ระบำโบราณคดี รำโคมบัว ฟ้อนเล็บ เจิ้งกระหัง ฯลฯ ซึ่งต้องใช้ผู้แสดงรวมกลุ่มกันจำนวนมากนั้น จำเป็นต้องเข้มงวดกับการฝึกซ้อมผู้แสดง เนื่องจากการแสดงเป็นกลุ่มนี้ ความพร้อมเพรียงของผู้แสดงตลอดจนระเบียบของแถวเป็นสิ่งสำคัญ เพราะหากผู้แสดงรำไม่พร้อมเพรียงกัน หรือจัดแถวไม่ตรงก็จะทำให้การแสดงชุดนั้นหมดความงามลงได้ อีกประการหนึ่งเนื่องจากเวทีการแสดงของร้านอาหารศาลาริมน้ำ โรงแรมโอเรียนเต็ลเป็นลักษณะเวทีรูปสามเหลี่ยม ซึ่งไม่เอื้ออำนวยต่อการแสดง และต่อการชมการแสดงของผู้ชม ดังนั้นเจ้าของคณะจึงคิดวิธีแก้ไขปัญหานี้เพื่อให้ผู้ชมๆ การแสดงได้อย่างทั่วถึง โดยนำชุดการแสดงที่สามารถปรับเปลี่ยนแถวหรือทิศทางของผู้แสดงได้ เช่น ชุดระบำต่างๆ ที่ใช้ผู้แสดงเป็นกลุ่ม ตั้งแถวเป็นสองแถวและมีจำนวนผู้แสดงในแต่ละแถวเท่า ๆ กัน เช่น การแสดงชุดระบำวิชนี ระบำดาตีกีปัส ระบำอชชารา รำโคมบัว รำสาวศรี เป็นต้น การแสดงดังกล่าวนี้สามารถปรับเปลี่ยนแถวและทิศทางของผู้แสดงได้ โดยปกติหากเป็นเวทีที่เอื้ออำนวยต่อการแสดง เช่น เวทีรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ผู้แสดงจะหันหน้าเข้าหาผู้ชมลักษณะดังนี้

แต่สำหรับเวทีการแสดงของร้านอาหารคาถาริมน้ำซึ่งเป็นลักษณะของรูปสามเหลี่ยม โดยมีผู้ชมนั่งล้อมรอบเวทีลักษณะรูปตัว U เข้าของคณะได้ให้ผู้แสดงชุดต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น หันหน้าเข้าหาผู้ชมตามแนวของขอบเวทีลักษณะดังนี้

*หมายเหตุ สัญลักษณ์ x แทนตัวผู้แสดง

ดังนั้น จึงต้องทำการฝึกซ้อมผู้แสดงชุดต่าง ๆ ดังกล่าวอย่างเข้มงวด เพราะผู้แสดงทั้งสองแถวจะไม่สามารถตั้งเกศทำรำซึ่งกันและกันได้ อีกทั้งผู้แสดงอาจสับสนในทิศทางการรำก็เป็นได้ สำหรับชุดการแสดงที่มีผู้แสดงจำนวน 1 - 2 คน คงให้ผู้แสดงหันหน้าเข้าหาผู้ชมตามปกติ รวมทั้งการแสดงโขนชุดยกกระบด้วย เนื่องจากการแสดงโขนชุดยกกระบเป็นการแสดงเรื่องราว ซึ่งไม่สามารถแบ่งแยกผู้แสดงให้หันหน้าเข้าหาผู้ชมทั้งสองข้างได้ เพราะผู้แสดงทุกคนต้องแสดงเรื่องราวซึ่งเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

การกำหนดวันทำการแสดงของผู้แสดง

การกำหนดวันทำการแสดงของผู้แสดงนี้ ยึดรายการแสดงเป็นหลักโดยจะคำนวณว่ารายการแสดงหนึ่งรายการใช้ผู้แสดงจำนวนกี่คน โดยใช้ผู้แสดงทุกคนให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ด้วยการให้ผู้แสดงทำการแสดงคนละ 1 - 2 ชุด เป็นอย่างต่ำ เมื่อกำหนดผู้แสดงได้ครบทุกรายการแล้วจึงจัดตัวผู้แสดงแต่ละคน ตัวอย่างการคำนวณรายการแสดงและจัดตัวผู้แสดงในรายการที่ 1 ซึ่งใช้ผู้แสดงทั้งหมดจำนวน 17 คน โดยแบ่งเป็นผู้แสดงหญิง 7 คน และผู้แสดงชาย 10 คน ดังต่อไปนี้

รายการที่ 1

การแสดงชุดที่	จำนวนผู้แสดง	การจัดตัวผู้แสดง*
1. รำโคมบัว	6 คน	1 2 3 4 5 6
2. จักรวรรดิ	8 คน	8 9 10 11 12 13 14 15
3. ระบำสีภาค	4 คน	1 2 3 4
4. ฟินดาบ	2 คน	15 16
5. เมฆงา-รามสูร	2 คน	7 17
6. รำกลองยาว	9 คน	5 6 8 9 10 11 12 13 14 15 16

*ในหัวข้อการจัดตัวผู้แสดง เลข 1 - 7 แทนจำนวนผู้แสดงหญิง 7 คน
เลข 8 - 17 แทนจำนวนผู้แสดงชาย 10 คน

จากการคำนวณรายการแสดงและจัดตัวผู้แสดงดังกล่าวข้างบน จะเห็นว่า ผู้แสดงหญิงคนที่ 1 - 6 ทำการแสดง 2 ชุด คือ ผู้แสดงหญิงคนที่ 1-4 ทำการแสดงใน ชุดที่ 1-3 ผู้แสดงหญิงคนที่ 5-6 ทำการแสดงในชุดที่ 1 และ 6 ผู้แสดงหญิงคนที่ 7 ทำการแสดง 1 ชุด คือ ชุดที่ 5 ส่วนผู้แสดงชายคนที่ 8 - 14 ทำการแสดง 2 ชุด คือ ชุดที่ 2 และ 6 ผู้แสดงชายคนที่ 15 ทำการแสดง 3 ชุด คือชุดที่ 2, 4 และ 6 ผู้แสดงชายคนที่ 16 ทำการแสดง 2 ชุด คือ ชุดที่ 4 และ 6 ผู้แสดงชาย คนที่ 17 ทำการแสดง 1 ชุด คือ ชุดที่ 5 จากตัวอย่างดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นถึง การสลับผู้แสดงโดยเว้นช่วงของการแสดงออกไป 1 - 4 ชุด เพื่อให้ผู้แสดงได้มี เวลาในการเปลี่ยนเครื่องแต่งกายเพื่อทำการแสดงในชุดต่อไป สำหรับผู้แสดงที่ ทำการแสดงมากกว่า 2 ชุด จะได้รับค่าแรงเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถแบ่งกลุ่ม ผู้แสดงในขณะนาฏยศิลป์ที่ร้านอาหารศาลาริมน้ำ ได้เป็น 3 กลุ่ม เพื่อให้แสดง ประจำในชุดการแสดงกลุ่มต่าง ๆ ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผู้แสดงชุดยีนเครื่อง

กลุ่มที่ 2 ผู้แสดงชุดเบ็ดเตล็ด

กลุ่มที่ 3 ผู้แสดงชุดการแสดงศิลปปะการต่อสู้ป้องกันตัว

ผู้ที่ทำการแสดงประจำในชุดการแสดงกลุ่มต่าง ๆ ต้องมาทำการแสดงในวันที่มีชุด การแสดงซึ่งตนเป็นผู้แสดงประจำอยู่ เช่น ชุดเมฆขลา-รามสูร ซึ่งบรรจุอยู่ใน รายการที่ 1 และ 7 ดังนั้นผู้แสดงประจำในชุดนี้ต้องมาทำการแสดงในวันที่ตรงกับ รายการแสดงที่ 1 และ 7 ชุดหนุมานจับนางสุพรรณมัจฉาบรรจุอยู่ในรายการที่ 5 และ 8 ผู้แสดงประจำชุดนี้ ต้องมาทำการแสดงในวันที่ตรงกับรายการแสดงที่ 5 และ 8 เป็นต้น สำหรับผู้แสดงชายซึ่งแสดงเป็นตัวพระลักษณ์-พระรามในการแสดงโขน ชุดยกรบ ผู้วิจัยพบว่า มีจำนวน 4 คน ซึ่งทั้ง 4 คนนี้ แบ่งออกได้เป็น 2 ชุด ชุดละ 2 คน ผู้แสดงในแต่ละชุดจะมีส่วนสูงใกล้เคียงกัน ผู้แสดงทั้ง 4 คนนี้ จะมาทำ การแสดงสลับเปลี่ยนกันไปในแต่ละวันที่มีรายการแสดงโขนชุดยกรบ เป็นที่น่าสังเกตว่า ผู้แสดงที่ทำการแสดง โดยแต่งกายด้วยชุดยีนเครื่องนี้จะทำการแสดงเพียงชุดเดียว ข้อนี้ ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า อาจเนื่องมาจากการแต่งกายชุดยีนเครื่อง ต้องใช้เวลาในการแต่ง ก่อนข้างมาก และมีความยากลำบากพอสมควรอีกทั้ง ไม่สามารถผลัดเปลี่ยนได้อย่างรวดเร็ว

เหมือนการแสดงเบ็ดเตล็ดชุดต่างๆ ก็เป็นได้ สำหรับผู้แสดงหญิงที่แสดงในชุดเบ็ดเตล็ดต่างๆ เช่น ระเบียบจรรย์ ระเบียบโซทัย รำแว่นเทียน ฟ้อนภูไท ฯลฯ ผู้แสดงกลุ่มนี้มีจำนวนประมาณ 12 คน ซึ่งจะมาทำการแสดงในชุดการแสดงเบ็ดเตล็ดต่างๆ สลับกันไปในแต่ละวัน

อย่างไรก็ดีสำหรับการกำหนดวันทำการแสดงของผู้แสดงที่ร้านอาหารศาลาริมน้ำ เนื่องจากการทำงานที่ผ่านมาทางคณะได้เคยประสบกับปัญหาผู้แสดงหญิงมาทำงานไม่สม่ำเสมอ อีกทั้งในบางคราวมีผู้แสดงลาออกและเข้าใหม่ ทำให้ผู้แสดงขาดและไม่สามารถหาผู้แสดงแทนได้ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการจัดการแสดงในวันนั้น ๆ แต่สำหรับผู้แสดงชายไม่พบปัญหานี้เท่าใดนัก เพราะรายการแสดงของผู้แสดงชายมีจำนวนน้อยกว่ารายการแสดงของผู้แสดงหญิง และผู้แสดงชายสามารถแสดงแทนกันได้ง่ายกว่ารายการแสดงของผู้แสดงหญิง จากปัญหาดังกล่าวนี้ทางคณะจึงได้ใช้วิธีการจัดวันทำการแสดงของผู้แสดงล่วงหน้า 15 วัน โดยเขียนรายการแสดงและรายชื่อผู้แสดงทั้ง 15 วัน ไว้บนกระดานและติดไว้ในห้องแต่งตัวผู้แสดง เพื่อแจ้งให้ผู้แสดงทราบว่าตนเองมีวันทำการแสดงวันใดบ้าง ผู้แสดงในคณะแต่ละคนจะมาจดวันทำการแสดงของคนไป ถ้าผู้แสดงคนใดมีกิจธุระไม่สามารถมาทำการแสดงในวันที่เป็นวันทำการแสดงของคนได้ในวันใดวันหนึ่ง ผู้แสดงคนนั้นต้องจัดหาผู้แสดงมาแทนคนในวันนั้น หากไม่สามารถจัดหาผู้แสดงแทนได้จะต้องมาบอกให้เจ้าของคณะทราบเพื่อที่เจ้าของคณะจะได้จัดหาผู้แสดงแทน และไม่ทำให้การแสดงในวันนั้น ๆ บกพร่อง¹⁷

อัตราค่าแรง

อัตราค่าแรงของผู้แสดง นักร้อง นักดนตรี ผู้บรรยายการแสดง ตลอดจนคนแต่งตัวผู้แสดง ที่ร้านอาหารศาลาริมน้ำโรงแรมโอเรียนเต็ล มีอัตราค่าแรงที่แตกต่างกันออกไปดังนี้

¹⁷ ศัมภาษณ์ จิราพรธ เชื้อรามัน, ผู้ควบคุมดูแลด้านการแสดงที่ร้านอาหารศาลาริมน้ำโรงแรมโอเรียนเต็ล, 19 ตุลาคม 2539.

ผู้แสดง

ผู้แสดงทั้งหญิงและชายจะได้ค่าแรงคนละ 120 บาท / วัน หากผู้แสดงคนใดทำการแสดงเกินกว่า 2 ชุด จะได้ค่าแรงพิเศษเพิ่มขึ้นเป็น 150 บาท กรณีที่ทำการแสดงในวันที่มีลูกค้าเช่าเหมาะสมตามที่ห้องอาหารด้านในและที่ระเบียงริมแม่น้ำด้านนอก ผู้แสดงจะได้ค่าแรงในอัตราพิเศษคนละ 500 บาท/วัน

นักร้องและนักดนตรี

อัตราค่าแรง 120 บาท /วัน

ผู้บรรยายการแสดง

อัตราค่าแรง 200 บาท/วัน

คนแต่งตัว

อัตราค่าแรง 140 บาท /วัน

การจ่ายค่าแรงแก่บุคลากรในคณะนาฏศิลป์ที่ร้านอาหารศาลาริมน้ำโรงแรมโอเรียนเต็ล จะจ่ายเดือนละ 2 ครั้ง คือ ในวันที่ 1 และ 16 ของเดือน

จากการศึกษาวิจัยพบว่า ลักษณะการจัดแสดงนาฏศิลป์ไทยในร้านอาหารมี 3 ประเภท คือ

1. การจัดการในรูปแบบของบริษัท
2. การจัดการในรูปแบบขององค์กร
3. การจัดการในรูปแบบของการประมูล หรือทำสัญญาเป็นระยะ

การจัดการแสดงในรูปแบบของบริษัท เป็นลักษณะของบริษัทหรือองค์กรใหญ่องค์กรหนึ่ง ที่มีการแสดงนาฏศิลป์มารับจ้างจัดการแสดงเฉพาะโดยตลอด ส่วนการจัดการในรูปแบบของการประมูลหรือการทำสัญญาเป็นระยะ เป็นลักษณะของการประกอบกิจการด้านร้านอาหาร ซึ่งมีคณะนาฏศิลป์ที่ต้องการให้มาทำการแสดงที่ร้านอาหาร โดยทำสัญญาการจ้างแบบปีต่อปี เพื่อที่เมื่อการแสดงของคณะนี้มีคุณภาพต่ำลง ทางโรงแรมก็สามารถจัดการประมูลและหากคณะนาฏศิลป์คณะใหม่ให้มาทำการแสดงได้

จะเห็นได้ว่าการจัดการทั้ง 3 ประเภทนี้มีความสัมพันธ์ ระหว่างร้านอาหารกับคณะนาฏศิลป์ที่แตกต่างไป กล่าวคือ ประเภทที่ 1 มีความสัมพันธ์แน่นและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ในขณะที่การจัดการของประเภทที่ 2 จะเป็นบุคคลต่างครอบครัว แต่เป็นผู้ที่รู้จักสนิทสนม และมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน โดยมอบอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจและควบคุมดูแลในส่วนที่รับผิดชอบได้อย่างเต็มที่ สำหรับการจัดการแสดงประเภทที่ 3 เจ้าของคณะจะทำงานตามข้อตกลงต่างๆ ในสัญญาที่ได้ทำไว้กับทางโรงแรมเท่านั้น

ผู้วิจัยพบว่า การจัดการคณะนาฏศิลป์ มีลักษณะโครงสร้างเดียวกัน ประกอบด้วย เจ้าของคณะหรือหัวหน้าคณะ ผู้แสดง นักร้อง นักดนตรี คนแต่งตัว ผู้มีบรรยายการแสดง บุคลากรฝ่ายต่างๆ ในคณะนั้นเป็นผู้ที่ศึกษาวิชานาฏศิลป์โดยตรงจากวิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากร ทั้งผู้ที่สำเร็จการศึกษาแล้วและผู้ที่กำลังศึกษาอยู่

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย